

Серія «Початкова школа. Мій конспект»
Заснована 2009 року

ЧИТАННЯ

II семестр

Харків
Видавнича група «Основа»
2010

УДК 37.016
ББК 74.263
Ч 69

Серія «Початкова школа. Мій конспект»
Заснована 2009 року

Ч 69 Читання. 3 клас. II семестр / уклад. Ю. Є. Бардакова. —
Х. : Вид. група «Основа», 2010. — 136 с. — (Серія «Почат-
кова школа. Мій конспект»).

ISBN 978-617-00-0495-6.

У посібнику пропонуються орієнтовне календарне планування та конспекти уроків читання у 3 класі (II семестр) за підручником «Читанка» О. Я. Савченко, зміст яких відповідає чинній навчальній програмі МОН України (К.: Початкова школа, 2006).

Усі розробки задля зручності використання розміщені на відривних аркушах. Поля для записів дозволять творчому вчителю, користуючись матеріалами посібника як основою, скласти власний конспект уроку читання.

Збірка містить зразки бесід під час вивчення нового матеріалу, різні види мовних та фонетичних розминок, дидактичні ігри, цікаві завдання для розвитку навичок читання, творчих здібностей учнів.

Для вчителів початкових класів.

УДК 37.016
ББК 74.263

ISBN 978-617-00-0495-6

© Бардакова Ю. Є., укладання, 2009
© ТОВ «Видавнична група «Основа», 2010

ЗМІСТ

Орієнтовне календарне планування	5
Сторінки для допитливих	7
Урок 49. Дивлюсь я на світ, і все мене дивує!	7
Урок 50. Катруся і Юрчик — допитливі й спостережливі діти	9
Урок 51. Дід Мороз ходить по планеті	11
Урок 52. Слово має колір	13
Урок 53. Скільки рік в Україні	15
Урок 55. Який чудовий та загадковий тваринний світ!	17
Урок 56. Не тяжка робота, коли є охота	21
Урок 57. Хто багато читає, той багато знає	23
Урок 58. Урок узагальнення знань. Пригадайте, поміркуйте!	25
Шевченкове слово	27
Урок 59. Тарас Шевченко — України син	27
Урок 61. Тяжко-важко в світі жити сироті без роду	29
Урок 62–63. Вчитайтесь, вслухайтесь в Шевченкове слово!	31
Урок 64. Урок узагальнення знань	35
Вірші про світ природи і дитинства	37
Урок 65. Вступ до розділу	37
Урок 67. Всі дванадцять місяців!	39
Урок 68–69. Де тепло, там і добро!	41
Урок 70. У подорож до матінки-землі	45
Урок 71–72. Прочитай, посміхнись... і задумайся!	47
Урок 74. Цікаві повчальні вірші	51
Урок 75. «Моя рука ніколи і нікому ні кривди, ні біди не принесе...»	53
Урок 76. Краса живе для всіх	55
Урок 77. Наука приймати гостей	57
Урок 79. Що із загубленого не повертається	59
Урок 80. Бути, як Дбайко	61
Урок 81. Світ такий веселий і химерний... ..	63
Урок 82–83. Неповторний поетичний дивосвіт	65
Урок 85. Дивосвіт, що цікавить дитину	69
Урок 86–87. Скільки буває вітрів? Узагальнення знань за розділом	71
Оповідання про справи твоїх ровесників	75
Урок 88. Вступ до розділу. Життя і творчість Василя Сухомлинського	75
Урок 89. Що таке справжня дружба?	77

Урок 91. Людина за все відповідальна. Вона славиться працею	79
Урок 92. Слід людини на землі	81
Урок 93–94. Все добре переймай, а злого уникай	83
Урок 95. Хто міняє, той нічого не має	87
Урок 97. Пісня дарує людині крила	89
Урок 98–99. Кому всміхається вдача	91
Урок 100. Урок узагальнення знань	95
 Із скарбниці казкарів світу	97
Урок 101–102. Вступ до теми «Чарівні казки»	97
Урок 104–105. Ми мандруємо у казку	101
Урок 106. Казка в гості завітала	103
Урок 107–108. Казка розуму навчає	105
Урок 110. Сторінками казкової фантазії	109
Урок 111. Урок узагальнення знань за розділом «Із скарбниці казкарів світу»	111
 Візьму перо і спробую... ..	113
Урок 112. Вступ до теми	113
Урок 113. Вірші — це не дражнилки	117
Урок 115. Умій у звичайному побачити незвичайне	119
Урок 116. Придумаю оповідання... ..	121
Урок 117. «Світе незбагнений, ти на казку схожий...»	123
Урок 118. Весні усі радіють діти!	125
Урок 118. Творимо свої фантазії	127
Урок 119–120. Павлиські відкриття дивосвіту дітьми	129
Урок 122. Урок узагальнення знань за розділом	133
 Література	135

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ

№ з/п	Тема	Дата
Сторінки для допитливих		
49	Дивлюся я на світ, і все мене дивує!	
50	Катруся і Юрчик — допитливі й спостережливі діти	
51	Дід Мороз ходить по планеті	
52	Слово має колір	
53	Скільки рік в Україні	
54	Урок позакласного читання	
55	Який чудовий та загадковий тваринний світ!	
56	Не тяжка робота, коли є охота	
57	Хто багато читає, той багато знає	
58	Урок узагальнення знань. Пригадайте, поміркуйте	
Шевченкове слово		
59	Тарас Шевченко — України син	
60	Урок позакласного читання	
61	Тяжко-важко в світі жити сироті без роду	
62–63	Вчитайтесь, вслухайтесь в Шевченкове слово!	
64	Урок узагальнення знань	
Вірші про світ природи і дитинства		
65	Вступ до розділу	
66	Урок позакласного читання	
67	Всі дванадцять місяців!	
68–69	Де тепло, там і добро!	
70	У подорож до матінки-землі	
71–72	Прочитай, посміхнись... і задумайся!	
73	Урок позакласного читання	
74	Цікаві повчальні вірші	
75	«Моя рука ніколи і нікому ні кривди, ні біди не принесе...»	
76	Краса живе для всіх	
77	Наука приймати гостей	
78	Урок позакласного читання	
79	Що із загубленого не повертається	
80	Бути, як Дбайко	
81	Світ такий веселий і химерний...	
82–83	Неповторний поетичний дивосвіт	
84	Урок позакласного читання	
85	Дивосвіт, що цікавить дитину	
86–87	Скільки буває вітрів? Узагальнення знань за розділом	

№ з/п	Тема	Дата
Оповідання про справи твоїх ровесників		
88	Вступ до розділу. Життя і творчість Василя Сухомлинського	
89	Що таке справжня дружба?	
90	Урок позакласного читання	
91	Людина за все відповідальна. Вона славиться працею	
92	Слід людини на землі	
93–94	Все добре переймай, а злого уникай	
95	Хто міняє, той нічого не має	
96	Урок позакласного читання	
97	Пісня дарує людині крила	
98–99	Кому всміхається вдача?	
100	Урок узагальнення знань	
Із скарбниці казкарів світу		
101– 102	Вступ до теми «Чарівні казки»	
103	Урок позакласного читання	
104– 105	Ми мандруємо у казку	
106	Казка в гості завітала...	
107– 108	Казка розуму навчає	
109	Урок позакласного читання	
110	Сторінками казкової фантазії	
111	Урок узагальнення знань за розділом «Із скарбниці казкарів світу»	
Візьму перо і спробую...		
112	Вступ до теми	
113	Вірші — це не дражнили	
114	Урок позакласного читання	
115	Умій у звичайному побачити незвичне	
116	Придумаю оповідання...	
117	«Світе незбагнений, ти на казку схожий...»	
118	Весні усі радіють діти!	
118	Творимо свої фантазії...	
119– 120	Павиські відкриття дивосвіту дітьми	
121	Урок позакласного читання	
122	Урок узагальнення знань за розділом	
123– 124	Підсумковий урок за рік. Урок — літературна година «Книга — морська глибина»	

СТОРІНКИ ДЛЯ ДОПИТЛИВИХ

Дата _____

Клас _____

УРОК 49. ДИВЛЮСЬ Я НА СВІТ, І ВСЕ МЕНЕ ДИВУЄ!

Матеріал до уроку: О. Кобець «Хотів би я знати...»; В. Сухомлинський «Горобчик і Вогонь».

Мета: ознайомити учнів із другою частиною читанки; розвивати в учнів пізнавальні інтереси, бажання більше знати; формувати вміння зіставляти свої почуття із почуттям літературних героїв; сприяти розвитку спостережливості й допитливості.

Обладнання: індивідуальні картки-«промінці» для розчитування.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

— Дорогі діти, наша читанка знову відкриває перед нами дедалі нові й нові сторінки-стежинки, які ведуть нас до пізнання чарівного світу. А щоб впевнено ними крокувати, ми повинні гарно читати.

II. Вправи для удосконалення техніки читання

1. Гімнастика для очей.

Вправа «Чарівні промінці»

Учні працюють з індивідуальними складовими таблицями. На променях записані склади, діти швидко їх читають у такій послідовності: один склад зверху — другий знизу. Аналогічно продовжують читати склади на інших променях.

*Різ нев жди ті ву зба
зас тло ють гіч ичк*

*гол еме ати уни зор
осте таб ежн баг жна*

2. Інтонування різних за метою висловлювання речень.

Чуєш: як гарно співає пташина?
Скоро народиться день.
Чуєш, проміннячко лине
І всім промовля: «Добрий день!»

— А що ж нам принесе новий день? Яким він буде?

— Чи буде світити сонце? Травичка — рости? Пташина — співати і світ звеселяти?

— Чи буде все чарівним, загадковим?

— Наша мудра читанка відкриває новий розділ — «Сторінки для допитливих».

III. Опрацювання вірша О. Кобець «Хотів би я знати...»

1. Читання твору вчителем.

— Послухайте чудовий вірш Олекси Кобеця й скажіть, про що хотів дізнатися його головний герой.

2. Словникова робота. «Цікаві піраміди».

<i>Рано</i>	<i>дихають</i>	<i>світ</i>
<i>зірка</i>	<i>лелека</i>	<i>життя</i>
<i>долина</i>	<i>знати</i>	<i>серцем</i>
<i>голубка</i>	<i>мріє</i>	<i>пізнати</i>

3. Повторне читання вірша мовчки.

Читаючи, учні уявляють собі картини, які цікавили хлопчика.

4. Аналіз змісту прочитаного.

— Що хотів знати хлопчик?

— Яким би ви назвали цього хлопчика?

— Чому він так хоче пізнати таємниці рослинного світу, дізнатись про життя птахів, риб і про все, що відбувається у неживій природі?

5. Вправи для розвитку техніки читання.

1) Гра «Доберіть словечко».

— До слів лівої колонки доберіть за змістом твору слова у правій колонці.

Небо	шепоче
синичка	говорить
голубка	дихають
гори	воркоче
риба	співає
струмочок	зоріє

2) Доберіть слова, близькі за значенням до слів *пізнати* (вивчити, дізнатись), *незбагнений* (таємничий), *бентежна* (схвильована, стурбована), *табуниться* (збирається, групується).

3) Гра «Відшукайте і дієслова лиш зачитайте».

6. Розвиток зв'язного мовлення. Поетична хвилинка.

— А чи існують у світі такі явища, які цікавлять і вас?

— Про які таємниці ви б хотіли довідатись?

— Спробуйте про це розказати. Продовжте початок першого рядка «Хотів би я знати...» власними думками.

IV. Опрацювання казки В. Сухомлинського «Горобчик і Вогонь»

1. Відгадайте загадку.

Бідовий хлопчик в сірій сорочині
По дворах стрибає, крихти підбирає. (Горобець)

— Так, саме про горобчика йдеться у казці В. Сухомлинського — про те, яким допитливим він був, що саме його цікавило.

2. Самостійне читання казки.

1) Аналіз змісту з елементами вибіркового читання.

— Що дозволила мама своєму синочкові?

— Що побачив горобчик у небі?

— Чи дізнався горобчик, що таке Вогонь? Що допомогло йому зрозуміти, що таке Вогонь?

— Чому мама Горобчиха не стримала свого сінка?

2) Творча робота.

— Які малюнки до казки намалювали б ви?

— Давайте на хвилинку станемо письменниками. Як би ви продовжили цю казку?

3. Читання казки за особами.

V. Підсумок уроку

VI. Домашнє завдання

Виразно читати вірш О. Кубця, казку В. Сухомлинського.

Матеріал до уроку: І. Сенченко «Пастух рогатий».

Мета: формувати уміння добирати епізоди твору для підтвердження власних думок; збагачувати активний і пасивний словник учнів; виховувати у дітей спостережливість, творчу думку; вчити знаходити описи, роздуми, аналізувати, зіставляти їх.

Обладнання: картки для читання.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

II. Вправи для вдосконалення читацьких навичок

1. У ч и т е л ь

А ось сніжинки-намистинки
Чудові, загадкові новини несуть,
Що ходить лісом казка
У білім кожущку
І забіліла стежечка
Від білого сніжку.
Після завітло інеєм,
І заіскрився хід...
Ходила казка в білому —
Лишала білий слід.

— Що ж за слід лишала казочка? Давайте почитаємо.

Інсг, озмро, ілд, холаві, мезати.

— Хто ж міг лишити такі сліди? (*Зима*)

— А що ви можете сказати про зиму?

2. Гра «Чарівні прикметники»

— Доберіть найбільше слів-прикметників до іменника *зима*.

— І справді, зима-чаклунка, біла чарівниця. Це казка незбагненна й жива. Ви подивіться навкруг, діти. Погляньте у вікно. Там хмаринки нависли. Сніжинки із неба летять.

Тільки спостережливим і допитливим природа відкриває усю благодать. Давайте простежимо, які таємниці відкрила природа дітям в оповіданні Івана Сенченка «Пастух рогатий».

III. Опрацювання оповідання І. Сенченка

1. Робота над заголовком.

— Чи є щось загадковим і цікавим у назві твору?

— Чи можете ви одразу сказати, про кого йтиметься?

Словникова робота

— Сніжинки спробують нам знову стати у пригоді.

Сніжинки працюють без зупинки. Землю треба побілити, а діток — швидко читати навчити.

2. Гра «Заметіль».

— У вихорі сніжинок прочитайте найбільше слів.

Са	зо	ки	чки	ру
рі	но	не	мі	го
бо	жок	рох	сяць	

Сніг	небо	руки
мороз	зірки	ріжок
місяць	почало	овечок
пекучий	молодий	загадка

- Коли і де зустрілись діти?
- Що так зацікавило Катрусю?
- Яку загадку загадала дівчинка?
- Що допомогло дітям розгадати загадки?

— Зачитайте загадку, яку загадала Катруся, а потім — загадку Юрчика.

— Зачитайте діалог із тексту та «оживіть» його (використовуючи міміку та жести).

*Скатертина, накрила;
малює, вишиває;
білий, прозорий;
не горить, не тоне.*

- Чи сподобались вам головні герої оповідання?
- Що нового ви відкрили для себе?
- Яка риса характеру дітей вам до вподоби?
- А зима-чарівниця приготувала для вас кросворд.

[illegible]

2. Дві білі смужки на снігу
Залишають на бігу.
Я лечу від них стрілою,
А вони — слідом за мною. (Лижі)

4. Срібна зірка біла-біла
На долоню теплу сіла.
А як сіла, то й розтала —
Голуба водиця стала! (Сніжинка)

10

УРОК 51. ДІД МОРОЗ ХОДИТЬ ПО ПЛАНЕТИ

Дата _____

Клас _____

Матеріал уроку: А. Коваль «Скільки років Діду Морозу».

Мета: удосконалювати дослідницькі уміння третьокласників; формувати інтерес до слова, його походження; сприяти засвоєнню нових знань, формуванню інтересу до знань; розвивати інтерес до народних свят і звичаїв.

Обладнання: картки для читання, малюнки із зображенням Діда Мороза.

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент

У ч и т е л ь

Знову чарівний дзвінок
Закликав до книжки нас,
Щоб учились всі завзято
Й розумнішали весь час,
Щоб кожен день був веселим святом.

— А чи є серед вас діти, які не люблять свят? Які свята відзначає український народ?

— А чи можна не любити новорічне свято? Хто поспішає на новорічне свято? (*Дід Мороз*)

— Цікаво: невже Дід Мороз встигає у кожную домівку, в кожную країну? Але це саме так.

Спорожнять Діди Морози свої мішки, вивчать напам'ять всіма мовами різноманітні вірші та пісеньки про ялинку і повертаються додому. Там вони співають одне одному дитячі пісеньки, читають вірші та з нетерпінням знову чекають Нового року, нових новорічних пригод.

Отакий казковий дід,
Його знає цілий світ!
Але скільки йому літ,
Не довідався ніхто,
Бо було це так давно.

Він повсюди друзів має,
В кожную хату завітає.
Завітав він і до нас:
Ось торбинка — просто клас!
А в торбинці — слова,
Щоб читала дітвора.

II. Вправи для розвитку читацьких навичок

1. Швидке читання слів (картки-«блискавки»).

Після слова «мороз» — читати голосно й швидко, а після слова «тепло» — заплющити очі й повторювати слово, що прочитали пошепки. Наприкінці назвати всі слова, що читали з карти.

Зима, метелиця, сніговик, рік, подарунок, ліс.

— Доберіть прикметники до цих слів.

2. Прочитайте скоромовку повільно, швидко.

Зима морозяна на дворі,
Замети білі на землі.
Зоріють в небі ясні зорі,
Стрибають зайчики малі.

3. Гра «Скік-поскік».

— Читайте чітко, швидко без зупинок!

<i>Рис</i>	<i>приз</i>	<i>голос</i>	<i>кокос</i>
<i>сук</i>	<i>стук</i>	<i>зуби</i>	<i>губи</i>
<i>мак</i>	<i>смак</i>	<i>май</i>	<i>маски</i>

Він старий, із бородою,
Приїжджає лиш зимою,
Подарунки нам везе.
Всі його ми добре знаєм,
Дідусем Морозом величаєм.

III. Повідомлення теми і мети уроку

— Чи всі діти світу називають його так? Чи всі добре знають про нього?
На ці запитання ми зможемо дати відповідь, прочитавши оповідання Алли Коваль «Скільки років Діду Морозу».

IV. Робота над оповіданням

1. Слухання тексту.

— Чи сподобалось вам оповідання?

— Що саме сподобалось? А що для вас було новим і несподіваним?

2. Самостійне читання твору учнями, робота над текстом.

— Прочитайте рядки, де розповідається про подарунок.

— Де в дитячій уяві живе Дід Мороз?

— Як називають братів Діда Мороза?

3. Словникова робота.

4. Читання тексту за логічно закінченими частинами.

Першу частину діти читають мовчки.

— Прочитайте рядки, в яких сказано про те, як утворилося ім'я *Дід Мороз*.

1) Читання «ланцюжком» II абзацу.

— Чим був подарунок для людей?

— Чому, на вашу думку, ми й зараз його дотримуємося?

2) Читання II абзацу «буksиpом».

3) Самостійне читання до кінця.

— Як називають Діда Мороза у різних країнах? Де він живе?

5. Вправи для розвитку швидкості читання.

Гра «Знайдіть пару»

Поедняйте слова лівої і правої колонок парами за змістом.

<i>Санта Клаус</i>	<i>у Чехії</i>
<i>Баббо Натале</i>	<i>у Колумбії</i>
<i>Пер Ноель</i>	<i>у Бразилії</i>
<i>Папа Паскуале</i>	<i>у Німеччині</i>
<i>Пай Натал</i>	<i>у Америці</i>
<i>Міколаус</i>	<i>у Франції</i>
<i>Мікулаш</i>	<i>в Італії</i>

6. Розвиток зв'язного мовлення.

— Ви знаєте, що Дід Мороз виконує усі бажання. З яким бажанням ви звернулись би у листі до Діда Мороза? (*Словесне малювання.*)

V. Підсумок уроку

— Що найбільше вам сподобалось?

— Що ще ви хотіли би дізнатися про Діда Мороза?

VI. Домашнє завдання

Читати оповідання, стисло переказувати його.

Матеріал до уроку: Є. Гуцало «Якого кольору слова».

Мета: вчити дітей мислити нестандартно; розвивати інтерес до навколишнього життя, розв'язання поставлених проблем; стимулювати дітей висловлювати власні ідеї; формувати бережливе ставлення до слова; розвивати інтерес до етимології слів.

Обладнання: картки зі словами.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

II. Вправи для вдосконалення читацьких навичок

1. Виразне читання вірша.

У нашій рідній мові
Чарівні є слова.
Слова ці всім відомі,
Бо сила в них жива.

2. Робота над скоромовкою.

— Читайте повільно, швидко, ще швидше.

Скоро, скоро мовить Санька
Скормовки-спотиканки,
Слово в слово ловко
Скоро мовить скоромовки.
Є слова в нас добрі й милі,
Є пекучі, як вогонь.
Від одних душа співає,
А від інших серце плаче.
Але мова в нас чудова —
Не пропустить злого слова.

3. Гра «Заборона».

— На одному диханні мовчки прочитайте всі слова, записані на картках. А потім уголос прочитайте лише теплі, спокійні слова.

Чудово	злість
травиночка	добро
рідненька	війна
самотність	радість
матуся	щастя
смерть	душевність
любов	сміх
заздрість	ненависть

— Яким словам ми скажемо «ні»?

III. Повідомлення теми і мети уроку

— Від гарних слів і настроїв гарний, бадьорий! Навіть хочеться співати! А чи завжди ми прислухаємось до слів? І не тільки чуємо, але й пізнаємо їх серед різнобарвного царства кольорів? Велика майстерність — чути слово, бачити його і вміло ним володіти.

Це хвилює і письменника Євгена Гуцала, який написав оповідання «Якого кольору слова».

IV. Робота над оповіданням

1. Читання тексту вчителем.

Учитель й учні — біля вікна. Діти дивляться у далечінь, а вчитель тихо-тихо читає оповідання.

— Як ви почувалися під час читання цього тексту?

— Що вас зацікавило?

— У яких кольорах автор бачив навколишній світ?

2. Словникова робота.

Гра «Хто швидше?»

— Швидко читайте і запам'ятовуйте якнайбільшу кількість слів.

<i>Чисте</i>	<i>усмішка</i>	<i>знають</i>
<i>усміхнене</i>	<i>плаття</i>	<i>дозрівають</i>
<i>найдужче</i>	<i>кольори</i>	<i>танути</i>
<i>синє</i>	<i>вареники</i>	<i>уявити</i>
<i>зелене</i>	<i>мерехтіння</i>	<i>посиніла</i>
<i>ясніше</i>	<i>пролісок</i>	<i>припустити</i>
<i>золотисте</i>	<i>віск</i>	<i>вподобав</i>

— Поясніть значення слів:

смарагдове — зелене;

жалоба — сум, туга;

силкуватися — намагатися.

3. Читання тексту учнями вголос «ланцюжком».

4. Вибіркове читання.

— Прочитайте, як автор описує небо.

— Які слова уявляються автору синіми?

— Якого кольору слово «*осінь*»? Чому?

— Якого кольору «*зозуля*», «*пролісок*», «*ворона*»?

— Чому для автора слова «*рідна мама*», мов усі кольори, разом узяті?

— Який абзац прочитаєте як роздум-міркування?

5. Творча робота.

— У яких кольорах ви бачите свій чарівний світ? Відшукайте у своєму серці найкращі кольорові слова і спробуйте за допомогою цих кольорів намалювати його.

V. Підсумок уроку

— Дорогі діти! Зростаєте спостережливими та допитливими. Бо тільки той, хто вміє вдивлятися, може побачити чарівне й незвичайне.

Відкривайте свої серця для краси і добра. Будьте щирими і мудрими. Будьте уважними до слова. Бо слово — буденність і значущість, простота і тайна, звичайність і магія, і все це вміщується у ньому.

Слово одне, а бач, що воно може. Але людина придумала слова не для зла, не для нападу, а для добра. Шануйте й бережіть добре слово!

VI. Домашнє завдання

Виразно читати оповідання.

Матеріал уроку: В. Лучук «Скільки рік в Україні».

Мета: розширити та доповнити знання дітей про Україну; удосконалювати навички читання віршових творів; збагачувати мовлення учнів словами — назвами річок; розвивати пам'ять.

Обладнання: картки зі словами.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу. Створення емоційного настрою

1. Вступне слово вчителя.

Веселі та грайливі,
Допитливі й сміливі
Зустріли день новий.
Тож хай іскриться сонце,
Проміннячко всім шле
І любих рідних діток
До знань вперед веде.
Завдання, ігри пропонує —
Хай кожен з вас читає, не нудьгує!

— Отож часу не гаймо і прислів'я прочитаймо.

Вік живи — вік учись.

— І в народі здавна кажуть: «Пташка красна пір'ям, а людина — знанням». Тому ми з вами маємо прислухатись до мудрих слів нашого прекрасного народу й озброюватися міцними знаннями. Бо тільки розумна людина вміє розумно мислити та діяти, вміє по-справжньому любити свій рідний край.

2. Виразне читання вірша.

Всією душею, всім своїм серденьком
Люблю тебе, рідний край, земелька рідненька,
І вас люблю, гори, ліси та гайочки,
І вас, ріки повноводні, маленькі струмочки,
Бо в тих ріках і струмочках, в чистій тій водиці,
Бачу тебе, рідний краю, дорога землице!

3. Гра «Міркуйте, складайте і читайте».

Скласти назви міст із кожної пари слів, переставляючи склади і літери.

<i>Їв — Микола</i>	<i>не — Рів</i>
<i>де — Оса</i>	<i>мир — Жито</i>

II. Мотивація навчальної діяльності

— Найрідніша і найкраща наша земля-матінка! Рідна Україна — ніби дівчина у пишному вінку. А скільки різнобарвних стрічок вплетено у віночок! Сині стрічечки в'ються по всій Україні.

Сині стрічечки — це ріки України. Великі й малі, бурхливі та спокійні. Скільки ж вас в Україні?

Ви знаєте діти, скільки річок в Україні? (*Відповіді дітей.*)

— Ви так багато знаєте назв річок! Але це ще не всі. Володимир Лучук взявся порахувати ріки поетичним пером. Давайте разом почитаємо й порахуємо, скільки річок згадується у вірші.

III. Опрацювання вірша В. Лучука «Скільки рік в Україні»

1. Слухання вірша.

Учитель читає тихо, виразно, у повільному темпі.

— Назви яких річок ви ще не знали?

2. Читання колонок слів.

Спочатку учні читають слова повільно, а потім пришвидшують темп.

<i>Тиса</i>	<i>Лосториця</i>	<i>Уж</i>	<i>Донець</i>
<i>Прут</i>	<i>Черемош</i>	<i>Десна</i>	<i>Дніпро</i>
<i>Стрий</i>	<i>Дністер</i>	<i>Буг</i>	<i>Прип'ять</i>

— Давайте спробуємо знайти ці річки на карті України.

3. Вправи для розвитку техніки читання.

1) Аналіз змісту з елементами вибіркового читання.

— Прочитайте про карпатські ріки.

— Над якою рікою зростає місто Ужгород?

— Про які ознаки річок згадано у вірші?

2) Діти читають з дошки іменники і добирають до них дієслова.

<i>Тиса</i>	<i>біжить</i>	<i>Прут</i>	<i>іскряться</i>
<i>Донець</i>	<i>впадає</i>	<i>Черемош</i>	<i>мчить</i>
<i>Стрий</i>	<i>котиться</i>	<i>Дніпро</i>	<i>ринуть</i>

3) Гра «Плутанка».

Квітнуть на городі раки,
Живуть у нашій річці маки.
Зроблю я гарний букет з раків,
У річці наловлю великих маків.

4. Творча робота.

ЛИСТИ-ПОБАЖАННЯ

Стою на місточку,
Кидаю у річку кленові листочки,
Не просто листи, а листи-побажання —
Найкращі і щирі вітання
Усій українській родині.

— Який лист-побажання ви склали б для українців?

— Уявіть, що кожен із вас — маленька річка, ви мандруєте до великої ріки, до морів. Розкажіть про свою подорож.

IV. Підсумок уроку

— Скільки українських річок згадано у вірші В. Лучука?

— Що нового ви дізналися на уроці?

V. Домашнє завдання

Виразно читати вірш В. Лучука.

Примітка. Урок 54 — урок позакласного читання.

УРОК 55. ЯКИЙ ЧУДОВИЙ ТА ЗАГАДКОВИЙ ТВАРИННИЙ СВІТ!

Дата _____
Клас _____

Матеріал до уроку: В. Бондаренко «Як розмовляють тварини».

Мета: сприяти розвитку пізнавального інтересу третьокласників; розвинути вміння орієнтуватися в тексті; сприяти вихованню любові до живо-го світу природи.

Обладнання: малюнки із зображенням тварин, картки зі словами.

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент

У ч и т е л ь. Знову мудра читанка запрошує на цікавий урок і вітає радісно усіх третьокласників!

Але, щоб радісним був ранок,
Щоб купався у росі світанок,
Треба, щоб в жару й морози
Пам'ятали ви про розум,
Щоб природу не губили,
Щоб ромашку посадили,
Річку чистою зробили,
Свої сили відновили.
Мудрували, відкривали,
Добро завжди творили.

II. Вправи для підвищення швидкості читання і розвитку мислення

1. Робота з деформованим текстом.

ЛьСкіки воцігока кривідетьсява мутю, отх ємів стеспогаріти, див-притисяля.

2. Продовжте приказки. Поясніть, в яких ситуаціях їх влучно вживати.

*Голодний як... (вовк).
Хитрий як... (лис).
Упертий як... (осел).
Полохливий як... (зайчик).
Хоробрий як... (лев).
Слизький як... (в'юн).*

3. Прочитайте слова: *хипта, різві, махию, бири.*

4. Гра «Незвичайний поїзд».

— У кожний вагон «посадіть» слова-пасажири.

У перший вагон — слова, що означають назви птахів.

У другий вагон — слова, що є назвами риб.

У третій вагон — слова, що означають назви звірів.

У четвертий вагон — слова, що є назвами комах.

На дошці чи на табличці записані слова: *вовк, кит, голуб, їжак, олень, ляц, синиця, коза, оса, сом, кішка, муха, хом'як, вуж, корова, півень, тюлень, ведмідь.*

— Як узагальнюючим словом можна назвати всі утворені слова? (*Тварини*)

— Мабуть, не знайдеться у світі такої людини, яка б не любила природу. Одні милуються барвами осіннього лісу, інші — красою квітів,

дехто прислухається до голосів весняного лісу. Любити природу — це означає вивчати її, спостерігати й знати.

5. Словникова робота.

Настороженість, передбачити, наслідувати, розпізнавати, миролюбна, територія, небезпека, запах, змалечку, сварка, чужаки, загроза, сигнал, вид.

Гуси, гуси! Ген з-за гаю
Вовк голодний виглядає.
Голосно не гелґотіть!
Всі гуртом додому йдіть.

III. Мотивація навчальної діяльності

— Цікавий тваринний світ! А чи доводилось вам спостерігати за тваринами?

— Що цікавого ви помітили? А чи вдалося вам підслухати їхню розмову?

— А може, вони й не розмовляють між собою?

— Усі наші сумніви розвіються після того, як ми з вами ознайомимося з твором Володимира Бондаренка «Як розмовляють тварини».

IV. Робота над змістом твору В. Бондаренка

«Як розмовляють тварини?»

1. Читання учнями тексту «ланцюжком» уголос.

— Про кого йдеться мова?

— Що передають голоси різних тварин?

2. Самостійне читання тексту мовчки з подальшим тестуванням.

Тестування

1) Тварини спілкувалися за допомогою:

- а) друзів, голосу, вітру;
- б) запахів, рухів тіла, голосу;
- в) звуків.

2) Сила і чистота звуків залежить від:

- а) стану тварин;
- б) погоди;
- в) людей.

3) Подаючи звуковий сигнал, білка:

- а) скрекоче;
- б) стрибає;
- в) пищить.

4) Більшість тварин розуміють:

- а) тільки голоси представників свого виду;
- б) інших видів;
- в) усіх тварин.

5) Вовки розуміють голос:

- а) сойки;
- б) kota;
- в) ворони.

6) Які птахи здатні наслідувати голоси інших тварин? Назвіть їх.

3. Аналіз змісту твору.

— За допомогою чого спілкувалися тварини?

- Які вигуки переважають у тваринній мові?
- Як тварини повідомляють одне одного про небезпеку?

4. Вправи для розвитку швидкості читання.

Гра «Доберіть дієслово»

— Прочитайте слова у лівій колонці і доберіть дієслова із правої колонки.

З'єднайте їх так, щоб утворені слова відповідали змісту тексту.

Білка — *форкає*;
 бобер — *хрокає*;
 олені — *стукотять*;
 кабан — *ляпає*;
 лось — *б'є ногами*;
 зайці — *скреготять*.

— Спробуйте прочитати ці слова у парі.

Лебединий (клекіт, згря, вірність);
 соколинний (зір, край, вдача);
 журавлинний (ключ, журба, клич);
 перепелиний (спів, лан, журба);
 голубиний (хатка, воркотіння, ніжність).

5. Розвиток зв'язного мовлення. Творча робота.

— Тварини, рослини, люди — всі вони діти матінки-Природи.

Ніжна матінка-Природа,
 Ніби казка, оживає,
 І тварини, і людина
 Знов розмову починають.

Хай у ваших серценьках
 Звуки ніжності проснуться,
 Забринить хай спільна мова
 Між твариною й людьми,
 Хай вони почують звуки
 Ніжності та доброти.

Складання розповіді «Розмова із свійськими тваринами» або «Зустріч в лісі».

6. Пізнавальна хвилинка.

— Звірі вміють не тільки розпізнавати звуки — безпечні й небезпечні, а можуть й самі повідомляти, передбачити погоду.

- Коні хроплять — до дощу, пирхають — до тепла, лягають на землю — перед сирію погодою.
- Перед дощем у корови зменшується кількість молока.
- Снігурі щебечуть під вікном — буде відлига.
- Солов'ї співають всю ніч — буде ясний день.

V. Підсумок уроку

Вікторина

- Чи спілкуються між собою тварини?
- Скільки «мов» у тварин?
- Які звуки вчать розпізнавати звірі?
- Для чого людям знати й розуміти голоси тварин?

VI. Домашнє завдання

Виразно читати твір.

ДИВОВИЖНІ ТВАРИНИ

Скільки тварин живе на Землі, ніхто не знає. Звичайно, хіба можна порахувати всіх риб в океанах, морях і річках, всіх птахів у повітрі, всіх мурашок у лісових і степових мурашниках? Лише окремих видів тварин у світі налічується близько 1,5 мільйона!

Протягом тривалого часу вважалося, що розум має тільки людина, а тварини керуються лише інстинктами. Однак існує безліч прикладів, коли представники тваринного царства вражають нас, людей розумних, своїми осмисленими діями і вчинками!

Найзагадковішими тваринами на Землі вважаються дельфіни. Хоча б тому, що це єдині водні мешканці, які легко піддаються дресируванню, які спілкуються між собою і взагалі демонструють усілякі дива. Виявляється, що мозок дельфінів за своїм розвитком поступається лише мозку людини і людиноподібної мавпи — орангутана. Про розум дельфінів знали ще давні греки. А давні римляни взагалі вважали, що дельфіни були колись людьми.

Відомо безліч випадків порятунку дельфінами людей, які тонуть (про це, до речі, можна прочитати у давньогрецьких міфах).

Узагалі, дельфіни дуже приязні до людей, а особливо вони люблять дітей. Іноді дельфіни підпливають до людей, які купаються у морі, і починають гратися з ними, дозволяючи гладити себе і навіть сідати на себе верхи.

Можливості і розумові здібності дельфінів ще недостатньо вивчені. Досліджується, скажімо, мова, якою вони спілкуються між собою і з навколишнім світом.

Нещодавно у морському акваріумі поблизу Майямі (США) відбулася надзвичайна подія. Сюди для дресирування привезли декілька дельфінів, упійманих в океані. Поряд з ними знаходились інші дельфіни, яких уже навчали дресирувальники. Ці дві групи дельфінів не бачили одна одну, вони спілкувалися лише за допомогою звуків. Уранці наступного дня трапилася справжня несподіванка. Нові дельфіни відразу почали виконувати трюки, яких ще тільки-но хотіли їх навчати дресирувальники. Схоже, про це їм розповіли їхні побратими, які вже давно проживали в басейні.

Сьогодні спілкуванням з цими дивовижними ссавцями лікують низку хвороб (аутизм, нервові й мовленнєві вади, хвороби опорно-рухового апарату та ін.). Голоси дельфінів спеціально записують на аудіоносії, адже ці своєрідні «пісні» теж мають заспокійливий лікувальний характер. Дельфіни навіть малюють картини, тримаючи пензлик у роті. Вважається, що такі полотна створюють позитивний настрій, дарують відчуття душевного комфорту й гармонії.

З журналу

Матеріал до уроку: М. Беденко «Неслухняна ручка».

Мета: збагачувати інтелект учнів новими знаннями; викликати у них захоплення наполегливістю братів — винахідників кулькової ручки; розвивати пізнавальні інтереси; сприяти вихованню наполегливості й працелюбності.

Обладнання: картки зі словами.

ХІД РОБОТИ

I. Організація класу

У ч и т е л ь

Знову дзвінок лунає,
Мелодійно і ніжно так звучить.
Люба читаночка сторінки відкриває,
Й цікавістю очі запалають вміть.
Дай нам, Боже, здоров'я й сили,
Щоб багато нового пізнати!

— Дуже добре, що ви, діти, зростаєте допитливими, хочете пізнавати світ. Кажуть, що добре того навчати, хто хоче все знати. Адже існує у світі ще стільки таємниць, про які ви не знаєте. Навіть знайомі речі, з якими ми щодня зустрічаємось, мають свої таємниці.

Мудре сонечко —
Це сила знань, це світло,
Летять в усі кінці
Від нього промінці.

II. Вправи для формування читацьких навичок

1. Питання прочитайте й швидко відповідь давайте.

— Який предмет допомагає нам висловити свою думку на папері?
(Ручка)

2. Прочитайте зашифроване прислів'я.

коТяж ннязна будотива, та сто про синости.

3. Доберіть синоніми до слів.

Брат —

Винахід —

Ручка —

4. Читання груп слів на одному диханні.

Рись

рис

річ

ріг

рак

Рома

річка

ручка

5. Відгадування загадки.

Виводить букви і слова
Отака цікава штука —
В руці виблискує здаля
Нова гарненька... (ручка).

— Чи знайомий вам цей предмет?

— Які бувають ручки?

— Що таке кулькова ручка?

— А чи знаєте ви історію винаходу ручки?

— Ось про це ми і дізнаємось із оповідання Марка Беденко «Неслухняна ручка».

III. Опрацювання твору М. Беденка «Неслухняна ручка»

1. Пояснення значення слова *неслухняна*.

— Коли ми можемо кулькову ручку назвати неслухняною?

2. Словникова робота.

<i>Угорщина</i>	<i>вигадували</i>
<i>художник</i>	<i>замилувався</i>
<i>хімік</i>	<i>виготовили</i>
<i>валик</i>	<i>приносив</i>
<i>кулька</i>	<i>випробували</i>
<i>креслення</i>	<i>засихати</i>
<i>експеримент</i>	<i>перебирає</i>
<i>гліцерин</i>	<i>економіст</i>
<i>винахід</i>	<i>перетворились</i>

3. Читання оповідання вчителем.

Відповіді на запитання.

— Ким були винахідники кулькової ручки?

— Яким було перше випробовування братів?

— Яким був експеримент, що тривав майже рік?

— Чим корисний цей винахід для людства?

— Які риси характеру виявили винахідники?

4. Самостійне читання оповідання учнями.

— Де жили брати Біро?

— Чому ручки, які виготовляли брати, купували погано?

5. Вибіркове читання.

— Прочитайте, яким було перше випробовування братів.

— Прочитайте про випробування з фарбою.

— Прочитайте міркування брата-хіміка.

— Чому ручку називають неслухняною?

6. Розвиток техніки читання.

1) Хорове читання.

2) Читання «Зупинка» (вчитель зупиняється на будь-якому слові, діти швидко дочитують його).

3) Гра «Допоможіть ручці».

Ця гра сприяє розвитку мовлення, творчого мислення, пам'яті.

Заходить Ручка з плакатом, на якому записані дієслова.

— За допомогою цих слів спробуйте висловити зміст прочитаного.

<i>Жили</i>	<i>зраділи</i>	<i>перебирає</i>
<i>зробити</i>	<i>зіпсувалось</i>	<i>вигадуємо</i>
<i>виготовити</i>	<i>перебратись</i>	<i>продовжувати</i>
<i>вирішити</i>	<i>економити</i>	<i>минав</i>
<i>лежить</i>		

IV. Підсумок уроку

— Прочитайте прислів'я, поясніть, як ви розумієте його зміст.

Наполегливість і труд до мети ведуть.

— Намагайтесь завжди бути допитливими, наполегливими.

V. Домашнє завдання

Читати, стисло переказувати оповідання.

УРОК 57. ХТО БАГАТО ЧИТАЄ, ТОЙ БАГАТО ЗНАЄ

Дата _____

Клас _____

Матеріал до уроку: О. Савченко «Чи любиш ти читати журнали?»

Мета: ознайомити учнів з дитячими журналами; викликати інтерес до них та бажання читати їх; розвивати читацькі смаки учнів, прагнення самостійно читати; сприяти вихованню любові до книги як джерела знань.

Обладнання: виставка дитячих журналів, картки зі словами.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

У ч и т е л ь

Дитинства щаслива країна
Відкрила веселі шляхи.
По них так бадьоро крокуємо ми,
Читаємо, спілкуємось
З веселими книжками,
Бо добре усі знаємо,
Що життя дано нам на добрі справи.
Отож, обличмо всі забави
Й серйозно візьмемось до справи!

II. Мовна розминка

1. Читання чистомовки.

Уг-уг-уг — книга — вірний друг.
Ить-ить-ить — читати навчить.
Же-же-же — таємниці всі розкаже.
Де-де-де — мудрим у світ поведе.

2. Вправа для розвитку швидкості читання.

кна	кни	дрі	дро	стра
ни	жур	бло	дял	зда
жір	лка	бді	про	рис
нма	рва	шіп	хов	сто

— Прочитайте прислів'я на одному диханні.

Книга вчить, як на світі жити.

3. Читання анаграм.

Лжруна азгеат

4. Словникова робота.

— Які значення може мати слово *журнал*? (*Класний журнал, журнал обліку відвідування, періодичне видання*)

Пояснення значення слів: *періодичне видання, періодика, журналіст, дописувач, редактор, редколегія, наклад, примірник.*

III. Повідомлення теми і мети уроку

— Назвіть журнали, які є у нас на виставці.

— Які журнали ви читали?

— Чим зацікавили вас журнали?

— Які журнали випускають для вас у вашій родині?

— З яким журналом ви ознайомились у нас у бібліотеці?

IV. Опрацювання твору О. Савченко

«Чи любиш ти читати журнали?»

1. Словникова робота.

Гра «Веселі сторінки»

Читання слів у колонках (одне слово зверху — у першій колонці, а з другої колонки нижче, і так — до кінця, поки не будуть прочитані усі слова).

<i>Читаєш</i>	<i>інопланетними</i>
<i>розважаєш</i>	<i>найцікавіші</i>
<i>друкує</i>	<i>енциклопедія</i>
<i>відрізняється</i>	<i>конкурси</i>
<i>розповідає</i>	<i>допитливих</i>

2. Колективна робота над твором. Читання по частинах (абзацах).

3. Аналіз змісту прочитаного з елементами вибіркового читання.

— Які журнали видаються для дітлахів?

— Чим відрізняються журнали від книжок?

— Скільки років «Барвінку»?

— Чим відрізняється журнал «Джміль» від інших журналів?

— Зачитайте суперечку дітей.

4. Вправа «Доповніть речення».

Сторінки... На сторінках... В одному...

5. Читання оповідання «ланцюжком».

6. Читання за особами частин твору.

V. Підсумок уроку

— Що нового ви дізналися на уроці?

— Який із журналів вам подобається найбільше? Чому?

Друже мій, читай «Барвінок»,
Передплачуй без вагань,
Двадцять вісім лиш сторінок —
А цікавинок, а знань!
«Барвінок» — друг усім,
Він входить в кожен дім!
Його читають геть усі;
Батьки, і діти, й бабусі,
І люблять наші дідусі!

VI. Домашнє завдання

Читати твір О. Савченко, підготувати міні-повідомлення про свій улюблений журнал.

**УРОК 58. УРОК УЗАГАЛЬНЕННЯ ЗНАНЬ.
ПРИГАДАЙТЕ, ПОМІРКУЙТЕ!**

Дата _____

Клас _____

Мета: узагальнити знання учнів за розділом «Сторінки для допитливих»; спонукати їх замислитися про свої інтереси та уміння працювати з джерелами знань; сприяти вихованню допитливості та наполегливості в інтелектуальній праці.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

У ч и т е л ь

Як радісно в світі зростати,
Де стільки цікавинок й див!
Так хочеться все це пізнати,
Поринути в казку чудес!

— А чудеса — поруч із нами, тільки з мудрістю їх потрібно зустріти і відкрити їм своє серце і душу. І тоді до знань буде легше крокувати. А крокуючи вперед, потрібно кожен крок контролювати.

От і на сьогоднішньому уроці ми проведемо тестову перевірку знань за вивченим розділом.

II. Тестування

Варіант 1

1. Хто є автором вірша «Хотів би я знати»?
 - а) Василь Сухомлинський;
 - б) Олекса Кобець;
 - в) Іван Сенченко.
2. Як називають у німецьких казках Діда Мороза?
 - а) Санта-Клаус;
 - б) Водан;
 - в) Пай Натал.
3. У журналі «Джміль» розповідається про:
 - а) комах;
 - б) живопис, музику, літературу;
 - в) рослини.
4. Тварини спілкуються між собою за допомогою:
 - а) запахів, рухів тіла, голосу;
 - б) їжі, рухів;
 - в) сили, хвоста.
5. З чого американці виготовляли чорнила?
 - а) З олії;
 - б) гліцерину;
 - в) синьки.
6. Про що розповідає В. Лучук у своєму вірші?
 - а) Про птахів;
 - б) про ріки;
 - в) про гори.

Варіант 2

1. Хто написав оповідання «Скільки років Діду Морозу»?
 - а) В. Лучук;
 - б) А. Коваль;
 - в) Є. Гуцало.

2. Якого кольору слово *осінь*?
- Синє;
 - жовте;
 - оранжеве.
3. Журналу «Барвінок»:
- 35 років;
 - 65 років;
 - 75 років.
4. Горобчик побачив у небі:
- інших птахів;
 - величезну вогняну кулю;
 - велику хмаринку.
5. Коли Катруся вийшла на вулицю?
- Вранці;
 - ввечері;
 - вдень.
6. Де живе Дід Мороз?
- На півдні;
 - на заході;
 - на півночі.

III. Гра «Поміняйте місцями»

Діти розглядають запис на дошці і знаходять слова у стовпчиках. Вони спочатку читають кожне слово у звичайному темпі, а потім — пришвидшено.

— Поміркуйте, як поміняти ці слова місцями, щоб вийшло речення.

<i>К</i>	<i>Р</i>	<i>Н</i>	<i>З</i>	<i>П</i>
<i>Н</i>	<i>О</i>	<i>А</i>		<i>О</i>
<i>И</i>	<i>З</i>	<i>Б</i>		<i>Д</i>
<i>Г</i>	<i>У</i>	<i>Е</i>		<i>Р</i>
<i>О</i>	<i>М</i>	<i>Р</i>		<i>У</i>
<i>Ю</i>	<i>У</i>	<i>Е</i>		<i>Ж</i>
		<i>Ш</i>		<i>И</i>
		<i>С</i>		<i>Ш</i>
		<i>Я</i>		<i>С</i>
				<i>Я</i>

(З книгою подружишся — розуму наберешся.)

— Яке речення отримали? До якого жанру воно належить? (*При-
слів'я*)

— Отже, діти, читайте! Нехай кожного дня ваші найкращі друзі і по-
радники — книжки — дарують вам безліч нових знань!

IV. Підсумок уроку

ШЕВЧЕНКОВЕ СЛОВО

Дата _____

Клас _____

УРОК 59. ТАРАС ШЕВЧЕНКО — УКРАЇНИ СИН

Матеріал до уроку: твір. А. Лотоцького «Малий Тарас чумакує».

Обладнання: портрет Т. Г. Шевченка, малюнки Шевченка; картки зі словами.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

У ч и т е л ь

Коли в душі моїй тривога,
Коли в душі пекельний щем,
Іду до нього, до живого,
У Всесвіт віршів і поем.
І в дощ, і в сніг карбую кроки,
І чую, дивлячись в блакить:
Реве та стогне Дніпр широкий,
Щоб розбудить всіх тих, хто спить.

- Чиї слова були пророчі і розбудили світ від сну?
- Чия любов до України і невмируща, і міцна?
- Кого ж ми зevamo сином України?

II. Підготовка до сприймання нового матеріалу

1. Повідомлення вчителя.

— Ім'я Тараса Григоровича Шевченка невіддільно пов'язано з Україною. Україна — це Шевченко. Шевченко — це Україна. У ньому наша історія, наша мрія, наша надія. Шевченко був справжнім народним співцем, бо з дитинства знав і любив простий український народ, знав його страждання, бо сам їх пережив. Через усе життя проніс великий Кобзар палку любов до рідної землі, до неньки-України, у своїх творах нагадував людям про минулу славу України.

Ім'я великого Кобзаря ми часто згадуємо й будемо згадувати, бо він подарував нам безцінний скарб. Цей скарб — його чудові твори, в яких струменить любов до Батьківщини та турбота про її майбутнє.

2. Читання вірша.

І не тюрма, ні пострах кар
Не мали сил порвати струн!
Найкращу пісню дав нам в дар
Найкращий син, Вкраїни син.

— І саме мудрості будемо вчитися у нього, у людини, яку можна охарактеризувати такими словами:

Кр..п..к	х..д..жн..к
н..в..льн..к	п....т
с..р..т..	к..з..ч..к
п..ст..х	к..бз..р

— Ми розпочинаємо вивчати розділ «Шевченкове слово».

III. Опрацювання статті про поета

1. Самостійне читання. Відповіді на питання.

— Коли перед Шевченком відкрився новий світ?

2. Читання прислів'я, пояснення його значення.

Шевченкові слова сяють, мов ясні зорі.

3. Робота над оповіданням.

1) Читання оповідання вчителем.

— Що нового дізналися про Т. Г. Шевченка?

2) Словникова робота.

а) Читання колонок слів на одному диханні.

<i>Возі</i>	<i>стен</i>	<i>бані</i>	<i>річка</i>
<i>хаті</i>	<i>очі</i>	<i>коні</i>	<i>пашу</i>

б) Читання колонки слів «буксиром».

<i>Пасинки</i>	<i>татари</i>	<i>обабіч</i>	<i>уява</i>
<i>вольниця</i>	<i>бранці</i>	<i>воли</i>	<i>запорожці</i>
<i>товариство</i>	<i>ясир</i>	<i>гайдамаки</i>	<i>могила</i>

(Пояснення малозрозумілих слів.)

3. Читання оповідання учнями вголос «ланцюжком».

4. Вибіркове читання.

— Скільки років було Тарасику?

— Прочитайте опис Кирилівки.

— Чому в хаті Шевченків було невесело?

— Прочитайте виділені вислови. Як ви їх розумієте?

— Якими місцями проїжджали чумаки?

4. Вправи для розвитку навичок читання.

1) Читання за особами (діалог між татом і Тарасом).

2) Гра «Пастка».

Учитель читає текст, припускаючись неточностей. Школярі мають помітити кожну й швидко вимовити правильно.

3) Мовно-логічне завдання «Який склад загубився?».

На дошці записане речення з твору, але окремі склади пропущено. Учням потрібно відновити запис, доповнивши його потрібними складами.

IV. Підсумок уроку

— Що нового ви дізнались про Т. Г. Шевченка?

— Якою дитиною він був?

— Які риси характеру малого Тарасика ви хотіли б виховати в себе?

V. Домашнє завдання

Читати, стисло переказувати твір.

Примітка. Урок 60 — урок позакласного читання.

УРОК 61. ТЯЖКО-ВАЖКО В СВІТІ ЖИТИ СИРОТІ БЕЗ РОДУ

Дата _____

Клас _____

Матеріал до уроку: О. Іваненко «Тарас у наймах».

Мета: з'ясувати тему твору — пристрасне бажання малого Тараса здобути знання, навчитися малювати, уміння долати труднощі; удосконалювати навички детального переказу; викликати бажання працювати з книгою; розвивати пам'ять, логічне, мислення; виховувати співчуття до головного героя оповідання та бажання глибше ознайомитися з біографією великого Кобзаря.

Обладнання: книга О. Іваненко «Тарасові шляхи».

ХІД УРОКУ

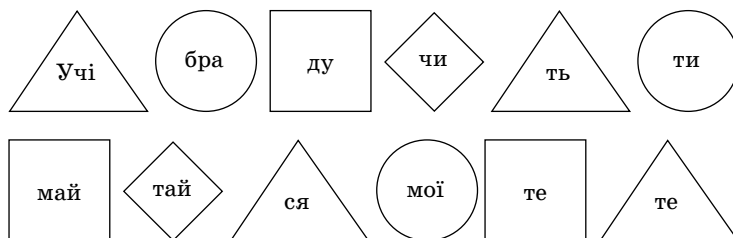
I. Організація класу

У ч и т е л ь

Мов троянда, розквітає
Вільна Україна.
Народ повік не забуде
Великого сина
І його мудре слово.

II. Мовні вправи

1. Розшифруйте вислів.

Картка-ключ:

(«Учітьс^я, бра^{ти} мої, ду^{майте}, чи^{тайте}».)

— Нехай цей вислів буде девізом нашого уроку.

2. Гра «Поверніть втікачів».

Щоб прочитати приказку, потрібно у неї вписати голосні, що «втекли» у квадрат.

У н...ш ч...д...в...й ч...с в...чн... ж...т...м... Т...р...с.

3. Акрівірш.

Ти мусиш нам співця назвати,
Адже умів лише він один
Рабів німих так захищати.
А хто так оспівав, як він
Садок вишневий коло хати?

Д. Білоус

III. Мотивація навчальної діяльності

— Так, це славетний син України — Тарас Шевченко. Це з його ім'ям на вустах піднімалися на боротьбу з панами, це з його ім'ям народжувалися нові й нові поети, які славили його, писали про тяжке життя.

Про дитячі роки, життя і творчість Шевченка писала українська письменниця Оксана Іваненко, яка так і назвала свою книгу: «Тарасові шляхи».

Це дуже цікава книга. Прочитайте її, будь ласка.

А на сьогоднішньому уроці ми ознайомимося лише з одним розділом цієї книги.

IV. Робота над оповіданням О. Іваненко «Тарас у наймах»

1. Читання твору вчителем.

— Якою була найбільша мрія хлопчика?

2. Словникова робота.

<i>Робитиму</i>	<i>голодний</i>	<i>дяк</i>
<i>прибиратиму</i>	<i>обідраний</i>	<i>аркушик</i>
<i>колотитиму</i>	<i>сумний</i>	<i>козачок</i>
<i>шкодував</i>	<i>хороший</i>	<i>управителя</i>
<i>мріяв</i>	<i>письменний</i>	<i>сестричка</i>
<i>погодився</i>	<i>бідний</i>	<i>манера</i>
<i>вчитись</i>		<i>різками</i>

Мовчки прочитати всі колонки слів, потім прочитати дієслова.

3. Самостійне читання. Відповіді на запитання.

— Заради чого Тарас погоджувався на всяку роботу?

— Чому Тарас втік від дяка?

— Що хлопчикові наказував новий вчитель?

— Про що мріяв Тарас?

— Чим закінчились пошуки хлопця?

4. Вправи для розвитку швидкості читання.

1) Вибіркове читання.

— Як Тарас ставився до своїх сестер?

— Чим закінчились пошуки Тараса?

2) Прочитайте прислів'я, роз'єднавши слова.

Нішвецьнікравецьнінадудіігрець.

— Хто промовив ці рядки?

3) Вивчення вірша.

Шевченко — наша слава,
Наш пророк і наш співець.
І за волю, за державу
Богом даний нам борець.

V. Підсумок уроку

— Що нового ви дізналися з оповідання про Т. Г. Шевченка?

VI. Домашнє завдання

Читати, переказувати оповідання.

УРОК 62–63. ВЧИТАЙТЕСЯ, ВСЛУХАЙТЕСЯ В ШЕВЧЕНКОВЕ СЛОВО!

Дата _____

Клас _____

Матеріал до уроку: Т. Г. Шевченко «Село! І серце одпочине...», «І досі сниться: під горою...», «Тече вода із-за гаю...»

Мета: розкрити художню красу Шевченкового слова; передати любов до рідної землі через відтворення величі її природи; формувати вміння визначати співзвучність картин природи з настроєм людей; удосконалювати вміння виразного читання поезій, образного бачення зображеного поетом і відтвореного художником, уміння знаходити образні вислови.

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент

У ч и т е л ь

Знову всі разом!
Наша дружня сім'я єдина!
...І в сім'ї великій,
І в цвіті садів прекрасних
Буде жити він повіки,
Як безсмертний наш сучасник...

II. Вправи для вдосконалення читацьких навичок

— Складіть і прочитайте прислів'я.

Шевченко Тарас — наче...

зорі

Шевченкові твори сяють, мов...

не забудем

Ми Шевченка славить будем і ніколи...

сонце для нас

III. Повідомлення теми і мети уроку. Мотивація навчальної діяльності

1. Слово вчителя.

— Український народ ніколи не забуде свого славного сина. Думи поета живуть у серцях людей, у народних переказах, рядках книг, у маминих піснях-колисанках, у співучій українській мові.

Шевченко для нас — це не тільки те, що вивчають, а й те, чим живуть. Нам, нащадкам, посилав він свої заповіді.

2. Виразне читання вірша.

У ч и т е л ь

Свою Україну любіть,
Любіть її. Во время люте,
В останню тяжкую минуту
За неї Господа моліть...

— Минають віки, стираються написи на камені, тліють книги, руйнуються будівлі, але слово Шевченкове житиме вічно.

Батьку рідний і далекий,
Непокорений Тарасе!
Линуть високо лелеки
В голубім промінні часу.
Ті лелеки — ваші вірші,
Під крильми — вся Україна,
Круговидами-ланами
Щоб у кожну йшли родину.

— І, мабуть, у кожній родині є книга, яку поет писав усе життя.

3. Розгадування кросворда.

— Вставивши пропущені слова, прочитайте назву цієї книги.

- 1) ...вишневий коло хати. (*Садок*)
- 2) Поговоримо тихесенько в... з тобою... (*Неволі*)
- 3) Додолу... гне високі,
Горами хвилі підійма... (*Верби*)
- 4) ...моя вечірня,
Зійди над горою. (*Зоре*)
- 5) Поклала... коло хати
Маленьких діточок своїх. (*Мати*)
- 6) Реве та стогне... широкий. (*Дніпр*)

— Люблять і шанують твори Кобзаря. Його вірші надихали українців на боротьбу за незалежність і демократію, а згодом мрія Т. Г. Шевченка про вільну батьківщину здійснилася: на карті світу з'явилася незалежна держава — Україна.

4. Читання прислів'я.

Шевченків «Кобзар» — то для народу — великий дар.

— Шануймо, вивчаймо Шевченкове слово!

IV. Опрацювання вірша Т. Шевченка «Село»

І серце одпочине...»

1. Учитель читає уривок із поеми «Княжна».

— Поема «Княжна» — це один із перших творів, написаних Т. Г. Шевченком у засланні. Вербовий гай у засланні нагадував Шевченку рідну Україну. Йому так хотілось поговорити, розказати про свою любов, про красу краю і про все, що там відбувалось.

І розкажу
Тобі, й спать не ляжу,
А ти завтра тихесенько
Богові розкажеш.

2. Словникова робота.

Сади	білють	Бог
село	цвітуть	Дніпро
поле	стоять	Україна
хати	витає	сині
палати	одпочине	широколисті
писанка	поросло	

Сел
Круг
Дніпр

ом

3. Самостійне читання вірша. Відповіді на питання.

— Із чим порівнює село поет? Опишіть село.

— Чому відпочиває серце поета? Які підказує йому слова, порівняння і як ви їх розумієте?

— З яким почуттям написано вірш?

4. Вправи та розвиток швидкості читання.

1) Гра «Відшукайте і називайте». Вправа для розширення кута зору.

— Швидко відшукайте у вірші дієслова й прочитайте їх у швидкому темпі.

2) Читання вірша сильними учнями, парами, «дощиком».

3) Гра «Доберіть пару».

Сади	одпочине
хати	стоять
палати	цвітуть
серце	біліють

5. Словесне малювання.

(Розгляд малюнка в підручнику.)

— Якби ви були художниками, що б ви намалювали?

6. Виразне читання вірша.

V. Опрацювання вірша Т. Шевченка «І досі сниться...»

— Чужина... Скільки смутку, горя вона навіває!

Лиш тільки у чарівному сні можна побачити, дізнатись, що діється в рідному краю. Лише тільки сон міг подарувати приємну зустріч. І найкращі слова, які линули із душі поета, він переливав у свої вірші.

1. Хорове читання вірша «І досі сниться...».

— Що ж снилось поетові?

— Які картини поставали перед ним?

2. Словникова робота.

— Прочитайте слова на одному диханні.

Горою	досі
водою	дитя
хати	внуча
мати	руки
цілує	коло
годує	весело

3. Самостійне читання вірша. Відтворення змісту прочитаного.

— Як ви вважаєте, поет описує те, що колись бачив, чи свої мрії?

— Який настрій викликає сон у поета?

4. Вправа для розвитку швидкості читання.

Гра «Відшукайте»

— Відшукайте найкоротше і найдовше слово у вірші.

5. Виразне читання вірша.

VI. Опрацювання вірша Т. Шевченка «Тече вода із-за гаю...»

1. Читання вірша вголос «ланцюжком».

2. Відтворення змісту прочитаного за запитаннями.

— Як автор описує природу?

— Як ви гадаєте, яку пору року описує поет?

3. Словникова робота.

Вода	горою	мати
край	звати	города
брати	хати	качуром
качечка	дівча	зять
ряска	батька	качаточка

— Прочитайте мовчки всі слова, потім вголос прочитайте двоскладові слова, потім — трискладові.

— Прочитайте споріднені слова.

4. Самостійне читання.

5. Вправи для вдосконалення навичок читання.

1) Вибіркове читання.

— Які рослини автор описує у своєму вірші?

— Як автор описує качечку і качура?

— Що свідчить про те, що вони люблять всіх діток?

— Куди прийшло дівча?

— Куди вийшли батько й мати? З якою метою?

2) Мовно-логічне завдання.

а) Гра «Загубилось слово».

— Відновіть рядки вірша.

Тече... із-за гаю

Та... горою

...качаточка

Поміж...

А ... впливає

З качуром за...

Ловить... розмовляє

З ... своїми.

б) Гра «Швидко читайте та дієслова називайте».

6. Виразне читання вірша.

— З якою інтонацією, силою голосу та в якому темпі слід читати кожную строфу?

VII. Підсумок уроку

— Що нового ви дізнались на уроці?

— Чого вчать твори поета? (Текст-перевертень)

иМ мовчися у Ш...вч...нк... нувашати і лютиби нурід зелюм, роприду.

Любий батьку, Тарасе!

Книжки твої байдужими нікого не лишали,

До боротьби за правду закликали,

За спадщину, яку залишив ти для нас,

Низько вклоняємось тобі, Тарасе!

VIII. Домашнє завдання

Виразно читати вірші. Вивчити один з них (за вибором) напам'ять.

Матеріал до уроку: В. Скомаровський «Над „Кобзарем”».

Мета: систематизувати знання учнів про Т. Г. Шевченка та його твори (поетичні й художні); розвивати творчу діяльність, уміння порівнювати зображення пензлем і словом (картина «Селянська родина» і поезія «І досі сниться: під горою...»); виховувати любов до Шевченкових творів як скарбниці розуму, культури й історії українського народу.

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент

У ч и т е л ь

В добрий день і в добрий час
Ми зібралися з вами.
Тихо надворі, ні вітру, ні хмар,
Ані шелесне верба височенька.
Наш третій клас відкриває «Кобзар»,
Вголос читає Шевченка.
Не цурайтесь того слова,
Що мати співала,
Як малого повивала,
З малим розмовляла.

— Не цурайтесь любити рідну мову, Україну, свій народ, так, як любив він! Ім'я геніального українського поета і художника Т. Шевченка знають в усьому світі, воно назавжди у пам'яті нашого народу. Його ім'я народ увічнив у легендах, переказах, прислів'ях, приказках.

— Прочитайте прислів'я та приказки.

- *Тарасові думки будуть жити віки.*
- *Шевченко дужий був не силою, а словом мудрим.*
- *Тарасів «Заповіт» облетів увесь світ.*

Мов троянда, розквітає
Вільна Україна,
Народ повік не забуде
Великого сина.

— Пам'ять про Великого Кобзаря житиме вічно в народних серцях.

І скільки б не минуло літ,
І скільки б днів не знав наш світ,
Слово Шевченкове житиме вічно —
Мудре, пророче й святе.
Знають його і дорослі, й малі.

II. Опрацювання вірша В. Скомаровського «Над „Кобзарем”»

1. Самостійне читання. Відповіді на питання.

- Яка картина постає у вашій уяві?
- Як описує автор погоду?
- Як звати дівчинку?
- Чому розквітала весна?

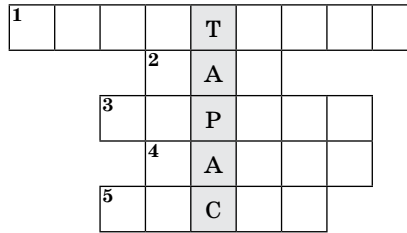
2. Виразне читання вірша.

Поки буде Дніпро сивий
Нести в море воду,
Живий буде Тарас в серці
Вільного народу.

— Сьогодні ми маємо згадати лише про невелику часточку його багатої творчої скарбниці. А допоможуть нам і тестування, і розгадування кросвордів.

III. Тестування

1. За змістом вірша «Тече вода із-за гаю...».

- 1) Хто хлюпочеться у воді поміж осокою? (*Качаточка*)
- 2) Звідки тече вода? (*Із-за гаю*)
- 3) Край чого протікала вода? (*Край города*)
- 4) Куди вийшли погуляти батько і мати? (*У садок*)
- 5) Що ловить у воді качечка? (*Ряску*)

2. За змістом тексту «Малий Тарас чумакує».

- 1) Місто було:
 - а) сонячне;
 - б) гарне;
 - в) похмуре.
- 2) У хаті Шевченків було:
 - а) радісно;
 - б) невесело;
 - в) сумно.
- 3) Його уява малює йому буйних:
 - а) чумаків;
 - б) кріпаків;
 - в) запорожців.

3. За змістом тексту «Тарас у наймах».

- 1) Дуже Тарас хотів:
 - а) співати;
 - б) вчитися;
 - в) чумакувати.
- 2) Що наказав Тарасику новий вчитель?
 - а) Носити воду;
 - б) дрова колоти;
 - в) прибирати.
- 3) А кругом широколисті... («Село! І серце одпочине...»):
 - а) явори;
 - б) верби;
 - в) тополі.
- 4) «І досі сниться: під горою...»
Що снилось поетові?
 - а) Біленька хатка;
 - б) вишневий садок;
 - в) сині гори.

IV. Підсумок уроку

— Томики «Кобзаря» посідають найпочесніше місце в оселі справжніх українців, бо в них не знайти й рядка незрозумілих простим людям слів.

Ти з нами будеш, крокуєш ти з нами,
Дивуєш захоплений світ.
Гордися, Кобзарю, своїми синами,
Що здійснили твій заповіт.

ВІРШІ ПРО СВІТ ПРИРОДИ І ДИТИНСТВА

Дата _____

Клас _____

УРОК 65. ВСТУП ДО РОЗДІЛУ

Матеріал до уроку: М. Підгірянка «Що я люблю».

Мета: розширити мету розділу — ознайомити дітей із поезіями, в яких ушляхетнюється краса природи і людських вчинків; розглянути захоплення рідним краєм у поезії «Що я люблю» М. Підгірянки; розширити знання учнів про поетеса та майстерність її творів; звернути увагу на римування й образні вислови; сприяти любові до рідної землі.

Обладнання: чистомовки, картки зі словами, збірки творів М. Підгірянки.

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент

II. Фонетична розминка (скоромовка)

Ку-ку-ку — чути голос у ліску,
Чів-чів-чів — ось горобчик прилетів,
Ила-ила — квітка пелюстки розкрила.
Іє-іє-іє — ніжно сонечко всіх гріє.

III. Мотивація навчальної діяльності

У ч и т е л ь

Повсюди диво й краса — дивись і пізнавай!
І дивовижний світ для себе відкривай.

Але спочатку прочитайте чарівні слова, які допоможуть нам зрозуміти і побачити красу.

<i>Серце</i>	<i>доброта</i>	<i>почуття</i>
<i>розум</i>	<i>взаємоповага</i>	<i>щирість</i>

— Бо тільки серцем можна торкнутись краси, тільки з добром, щирими почуттями можна увійти у цей дивний світ.

І пам'ятайте:

Всі прийшли на Землю, щоб добро творити,
Щоб ростить старанно честі деревце.
Треба добрим бути, чесно завжди жити.
Любі мої діти, пам'ятайте це!

— Будьте допитливими й наполегливими, як Марійка Підгірянка. Чи відомо вам це ім'я?

— Можливо, ви вже читали вірші Марії Підгірянки?

Погляньте на ось ці розсіпані слова — можливо, вони вам допоможуть згадати один із рядочків відомого вам вірша.

Ліс, верхами, буйний, шумить, берези, дуби, буки. («Ліс»)

IV. Розповідь учителя про письменницю

— Саме ліс сьогодні хоче допомогти нам донести цікаву інформацію про талановиту дочку лісного Ленерта. Про дівчинку, яка жадібно тяглася до науки, але через матеріальні нестатки батько не міг дати їй освіти.

Письменниця народилася 29 березня 1881 року в прикарпатському селі Білі Ослави. Серце дівчинки прагнуло краси й світла, вона хотіла вчитися, й дідусь по матері навчав онучку читати, писати, але початковою школою її освіта й закінчилась.

Допитлива, наполеглива Марійка на цьому не зупинилась.

- Прочитайте текст про письменницю самостійно.
— Що нового ви дізналися про поетесу?
— Як ви вважаєте, чому мова природи була знайомою і рідною для Марії Підгірянки?
— Що найбільше любила поетеса?

V. Опрацювання вірша Марії Підгірянки «Що я люблю»

1. Підготовка до сприймання нового матеріалу.

— У кожного є свої погляди, у кожного — свої уподобання, але в них є спільне в одному, зокрема в тому, про що пише поетеса. Мабуть, немає такої людини, яка б не любила матусю, батька та красу рідного краю.

Давайте зараз пофантазуємо й спробуємо намалювати картину природи рідного краю. Тож уявімо, що ми знаходимося у веселому гайочку, де вітерець ніжно гойдає дерева й нашіптує їм ніжні слова. Давайте спробуємо їх швидко прочитати.

<i>ценсо</i>	<i>тумася</i>	<i>силі</i>
<i>ліхб</i>	<i>котьба</i>	<i>лямзе</i>
<i>окдса</i>	<i>тихана</i>	<i>бокгор</i>

2. Читання вірша учнями.

— Прочитайте вірш так, ніби це ви говорите про свої почуття.

3. Аналіз змісту вірша.

- Кого любить дитина?
— Що найбільше їй запам'яталось?
— За що вона любить лан, садок і горбок?
— А які ваші улюблені місця?

4. Вправи для розвитку швидкості читання.

1) З'єднайте пари слів.

<i>Родить</i>	<i>грушку</i>
<i>несу</i>	<i>хатину</i>
<i>пасу</i>	<i>хліб</i>
<i>люблю</i>	<i>вівці</i>

2) Переплутались рядки — їх швидко віднови!

І лан, що родить для мене хліб,
Люблю в криниці блакитну глиб,
Горбок, де білі вівці пасу,
Садок, з якого грушку несу.

VI. Підсумок уроку

— Сьогодні ми всі відкрили для себе багатогранний талант Марії Підгірянки. Талант мудрого, доброго слова, який народжує у наших серцях велику любов, повагу до всього прекрасного. Бо тільки добро, любов, повага мають передаватися із покоління в покоління і стають найдорожчим скарбом всього народу.

Бо любов до свого краю
Я у віршах оспіваю
І тонесеньким пером
Опишу і намалюю,
Все, що серденьком я чую.

VII. Домашнє завдання

Виразно читати вірш.

Примітка. Урок 66 — урок позакласного читання.

УРОК 67. ВСІ ДВАНАДЦЯТЬ МІСЯЦІВ!

Дата _____

Клас _____

Матеріал до уроку: М. Підгірянка «Співанка про місяці».

Мета: розвивати образне бачення поетичних картин; удосконалювати навички виразного читання, уміння передавати почуття та емоції ліричного героя поезії; сприяти формуванню образної пам'яті, вихованню любові до поетичного слова, рідної природи та бережливого ставлення до них.

Обладнання: малюнки із зображенням карток різних пір року.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

У ч и т е л ь

Добрий день, шановні діти,
Всім нам сонце шле привіти,
Відкриває день новий...
А навколо стільки дива!
Я скажу вам всім правдиво:
— Світ наш дуже чарівний,
Його секрети ти відкрий!

II. Мовна розминка

1. У ч и т е л ь

Ось один він — не складний,
Всім відомий і простий,
Лиш загадку відгадай...
Тож міркуй, не поспішай!
Виходять дванадцять молодців,
Випускають п'ятдесят два соколи
Та триста шістдесят п'ять лебедів.
Соколи — це... (тижні),
А лебеді — це... (дні).

2. Стали молодці свою пору року закликати, а ми їм в цьому допомогатимемо.

Грудень
Січень
Лютий
Вересень
Жовтень
Листопад

Червень
Липень
Серпень
Березень
Квітень
Травень

— Ой щаслива та пора, що закликала своїх молодців! Вони дійсно славні, працелюбні. Своєю працею вони прославили всі пори року. (Діти добирають характеристики дій місяців кожної пори року.)

Зиму — тим, що снігом землю покривали.

Весну — тим, що зерном землю засівали.

Літо — тим, що гріли, пестили, ласкали.

Осінь — тим, що збирали врожай.

III. Повідомлення теми й мети уроку

— Дуже вдало описала роботу та завдання братця-місяця Марія Підгірянка у своєму вірші «Співанка про місяці».

IV. Опрацювання вірша

1. Виразне читання вірша вчителем.

— Про що розповідається у вірші?

— Що вам сподобалось?

2. Давайте уявімо, що в нашому класі зібрались усі братці-місяці, а тому кожен про себе розповість сам.

Слухайте слова, пригадайте рядки з вірша: про який місяць йдеться?

<i>Дує</i>	<i>задзвонить</i>	<i>г'аздує</i>	<i>розвіє</i>
<i>будує</i>	<i>склонить</i>	<i>дарує</i>	<i>пожовтіє</i>

3. Виразне читання вірша.

— Який настрій викликають у вас зимові, весняні, літні та осінні місяці?

— Яку інтонацію читання підказують слова *ой, гей?*

— Любов до природи, отой веселий настрій, який поетеса передає у своїх віршах, відчувається всіма від малого до великого. Читаючи її вірші, оживає в душі сокровенне — велика, палка любов до природи. Ми любимо з вами, діточки, природу. І обов'язок наш — бути слухняними та вдячними дітками, саме такими, про яких пише у своєму вірші Марійка Підгірянка.

Повторне читання вірша вчителем.

— На кого поглядала пташина?

— Чому вона задивлялася саме на діток?

4. Самостійне читання вірша учнями.

— Яка розмова відбулась між пташиною і дітками?

— Що свідчить про те, що дітки раділи прильоту ластівки?

— Прочитайте за особами їхню розмову.

5. Вправи для розвитку техніки читання.

Читання колонок слів скоромовкою.

<i>Чорно-біла</i>	<i>безпечно</i>
<i>вила</i>	<i>гніздечко</i>
<i>кружляла</i>	<i>накажемо</i>
<i>поглядала</i>	<i>прив'яжемо</i>

— А як ви, діти, зустрічаєте пернатих друзів?

— Що приносять вони у наші домівки?

— Так, саме радість своїм співом вони приносять у наш рідний край. А твори Марійки Підгірянки, як чудові яскраві квіти, виграють різнобарв'ям на сторінках книжок, щоб вічно цвісти у душах людей — і дорослих, і діточок.

V. Домашнє завдання

Виразно читати вірш.

Матеріал до уроку: Н. Забіла «Хто сильніший?»

Мета: розкрити доцільність всього того, що створила природа; ознайомити дітей з поетичною казкою Н. Забіли; з'ясувати, як поетеса передає силу тепла, осудила жорстокість; зіставити поетичну казку Н. Забіли з українською народною казкою «Про Сонце, Мороз і Вітер».

Обладнання: картки зі словами, портрет Н. Забіли, виставка книг.

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент

У ч и т е л ь

Сонячний промінь до нас завітав,
Легенький вітерець ніжно гойдав.
Сьогодні удвох до нас завітали
Та довго, ще довго у класі кружляли.
Сонячний промінь і братик-вітерець
Голівки вам пестили, чубки розвівали,
Аби ви свіженькі голівки усі мали,
Щоб гарно та вправно усі працювали,
Читали та міркували.

II. Мовно-логічна розминка

1. «Плутанка».

— Ось перше завдання для вас, подивіться.

Це вітер розвіяв слова ці усі.
А хто прочитає? Ну що ж, молодці!

Сон крас сві зем яс рі яс
ну це лю тить вас но зіг но

2. Загадки.

- Вам — загадки, і не одна!
Спробуйте їх відгадати,
Мою силу подолати.
- Рукавом махнув, дерева нагнув. (*Вітер*)
- Всі його люблять, всі його чекають.
А хто подивиться, — кожен скривиться. (*Сонце*)

III. Мотивація навчальної діяльності

В і т е р. Ви загадки відгадали. Пропоную вам тепер такі чарівні рядки.

Із перемогою і славою
Весна з'являється на світ,
І квітне радісно, яскраво
Барвінковий зірчастий цвіт.

— Завжди перемагає добро, жадоба до життя. А барвінок люди шанують, вважають символом життя, для якого людині не треба багато, лиш тепла, любові, добра й затишку. І лиш тоді душа, як квітка, розцвітатиме, долаючи вітри, морози, холода.

Ось саме про це й розповіли нам рядочки із вірша «Барвінок».

— А хто з вас уже, може, читав цей вірш? (*Відповіді дітей.*)

— Дійсно, цей вірш написала основоположниця української літератури для дітей Наталя Львівна Забіла.

І сьогодні у нас є чудова нагода краще ознайомитись із творчим і життєвим шляхом цієї чудової поетеси.

IV. Опрацювання статті «Наталя Забіла»

1. Самостійне читання твору.

2. Відповіді на запитання.

— Чим цікавилась сім'я поетеси?

— Кому присвятила своє життя Н. Забіла?

— Скільки книжок вийшло у світ за життя поетеси?

3. Ознайомлення з виставкою книг.

— Ось погляньте, які перед вами книги. Деякі з них вам уже знайомі, а про деякі ви чуєте вперше. Я раджу вам обов'язково їх прочитати. Вони вам краще допоможуть пізнати поетесу.

А я коротенько доповню її біографію.

4. Розповідь вчителя про поетесу.

— Народилася Наталя Львівна Забіла 5 березня 1903 року в Петербурзі в сім'ї службовця — працівника міністерства землеробства. На початку 1917 року мати з дітьми переїхала на Україну й оселилась на станції Люботин, біля Харкова. Сімнадцятирічною дівчиною Наталя Забіла почала учителювати й одночасно навчалась на історичному відділенні Харківського інституту народної освіти.

Писати вірші, казки та оповідання почала ще в дитинстві. 1924 року було надруковано її перший вірш «Війна війні». Н. Забіла писала і для дітей, і для дорослих, нікому не віддаючи переваги. Її не даремно називають однією з основоположників української літератури для дітей. Їй першій на Україні присуджено Республіканську премію імені Лесі Українки.

Дійсно, поетеса заслуговує на велику шану та повагу, адже все найкраще, що було закладено в її душі, вона віддала вам, дорогі діти. Н. Забіла подарувала вам веселе, добре, мудре слово, яке ви маєте взяти з собою у життя.

V. Робота над віршем Н. Забіли «Хто сильніший?»

1. — Прочитайте назву твору. Як ви думаєте, про що йтиметься?

— Будь ласка, прочитайте перші рядки вірша. Чи знаєте ви, який це вірш за жанром? (*Казка*) Доведіть свою думку.

2. Словникова робота.

Читання колонок слів повільно, швидко.

<i>Ляже</i>	<i>запну</i>
<i>розкриють</i>	<i>зірву</i>
<i>розпускаються</i>	<i>нажену</i>
<i>росте</i>	<i>вію</i>
<i>співає</i>	<i>налечу</i>
<i>грію</i>	<i>роздягати</i>
<i>ласкаю</i>	<i>розлечу</i>
<i>люблю</i>	<i>суворий</i>

— Діти, як ви гадаєте, кого характеризують слова першої колонки?
А слова другої?

3. Колективне опрацювання твору.

— Давайте прочитаємо твір уголос і з'ясуємо, чому засперечались Сонце й Вітер.

1) Самостійне читання казки.

— Уважно ще раз прочитайте, як вирішили герої перевірити свою силу.

2) Відтворення змісту прочитаного.

— Хто першим почав говорити про свою силу? Як ви вважаєте чому?

— Які почуття у вас викликали слова: *розхвилюю, здолаю, зірву, на-жену*?

— А що говорило про себе Сонечко?

— На кому Сонце і Вітер вирішили перевіряти силу?

— Хто ж була ця людина?

3) Вибіркове читання.

— Зачитайте, як вихвалявся, діяв Вітер і як діяло Сонечко.

— Чиї дії у вас викликають симпатію і чому?

— Як ставиться автор до вчинків Вітру? Зачитайте ці слова і висловіть своє ставлення до цього.

— Поміркуйте, що нам хотіла сказати цим віршем поетеса, від чого застерегти.

4) Розвиток зв'язного мовлення.

Мовно-логічне завдання «З'єднайте пари слів».

Торкнулось обережно

бігать залюбки

зупинивсь похмуро

грізним завив

— Як назвала поетеса кожен пору року?

5) Робота з картками.

— З'єднайте їх стрілочками — це й буде ваша відповідь на питання.

Зима молодиця

літо дівчина

весна дівчинка

осінь бабуся

6) Словникова робота.

7) Вибіркове читання.

— Якими словами описує поетеса весну?

— Що ж то за гарна дівчина струнка? На яку пору закликає звернути увагу нас поетеса?

8) Читання казки за особами.

VI. Підсумок уроку

— А чи можемо тепер дати відповідь на запитання, яке є заголовком казки: «Хто сильніший?»

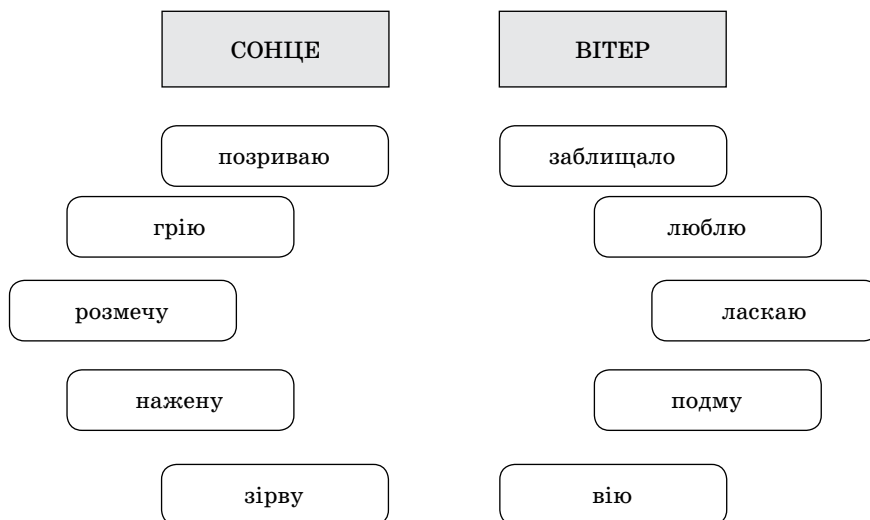
— Чого вчить нас ця казка?

VII. Домашнє завдання

Читати віршовану казку за особами.

ГРА «ХТО ЩО РОБИТЬ?»

— Синоптики повідомили прогноз погоди. Які ж дії сонця і вітру вони передбачили?

ГРА «СКЛАДИ ВІРШ»

— Складіть вірш про сонце і вітер за поданими римами.

_____ посилає,
 _____ зігриває.
 _____ квіти,
 _____ діти.

_____ повіває,
 _____ опадає.
 _____ летить,
 _____ шурхотить.

УРОК 70. У ПОДОРОЖ ДО МАТІНКИ-ЗЕМЛІ

Дата _____

Клас _____

Матеріал до уроку: Н. Забіла «Чотири пори року», «У дитячому театрі».

Мета: формувати уміння учнів визначати особливості кожної пори року, помічати сезонну красу природи; удосконалювати навички орієнтуватися в змісті твору, уміння добирати необхідний текст до малюнків, виразно його читати; розвивати творчу уяву, образне мислення.

Обладнання: картки зі словами, загадки.

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент

У ч и т е л ь

Засміялось сонечко привітне,
Все кругом цвіте і квітне —
То буяє зеленню рясною,
То іскриться з снігу, —
І дивується щоднини,
Як же все це донести дитині.

Лід на річках, сніг на полях,
Віхола гуляє. Коли це буває?

Голі поля, мокне земля,
Дощ поливає. Коли це буває?

Сонце пече, липа цвіте,
Жито доспіває. Коли це буває?

Тільки сонечко пригріло —
І розтанув килим білий,
Клен радіє, певно, зна —
В гості йде до нас... (весна).

II. Розминка перед читанням

Читання складів на таблиці, об'єднання їх у слова.

зем	кра	ра	ття	чи	бут
дість	роз	лю	са	доб	ди
стал	по	ва	ро	бов	ля

III. Повідомлення теми й мети уроку

— Приваблює, милує, чарує, кличе у подорож матінка-земля. Співає, дзвенить, бринить, квітує, звеселяє, пригощає. Дарує поетам можливість описати її словами. А кожен бачить її по-різному, чарівну й привабливу.

Ми сьогодні можемо у цьому переконатись самі.

Ось послухайте.

IV. Опрацювання вірша Н. Забіли «Чотири пори року»

1. Читання вірша вчителем.

Відповіді на запитання.

- Які пори року описує поетеса у своєму вірші?
- Що ж то за молодиця вийшла в поле залюбки?
- З якими словами звернулася бабуся до діток?

2. Самостійне читання.

— Прочитайте вірш і зверніть увагу на основні ознаки кожної пори.

3. Розвиток мовлення. Поетична хвилинка.

— Продовжте останні рядки вірша (за власним спостереженням, за власними симпатіями).

І все спочине... .

І зраділо... .

Зустріне дівчину-Весну... (яку?)

А потім гляне: та це літо,

І раді ми його зустріти... (яке?)

4. Словникова робота.

Слідкує плантацій

додому цукроварні

буйно плещуться

турботи залюбки

спочине йде на лад

шурхотом по усіх усядах

— Знайдіть і зачитайте слова, які описують кожну пору року в дії, у праці.

Весна

літо

осінь

зима

біжить

збирає

хилить

бродить

сміється

слідкує

виходить

вкриває

сіє

гріє

збирає

ховає

пробуджує

плещуться

гуділи

лється

- Як поховаєм у комори щедрі дари, тоді зима прийде до дітвори.
- Як тільки заколоситься золота пшениця — завітає щедра осінь-трудівниця.

V. Опрацювання вірша Н. Забіли «У дитячому театрі»

1. Читання вірша вчителем.

— Чи знайомі вам почуття глядачів театру, про які йдеться у вірші?

— Що саме дивились глядачі у театрі?

2. Словникова робота. Читання слів «хвилькою».

Гомін

чуття

завіса

глядачі

помислом

образ

3. Виразне читання вірша.

VI. Підсумок уроку

— Плідно сьогодні всі ви працювали! Чи сподобались вам твори? Чим вони вас зацікавили?

VII. Домашнє завдання

Виразно читати вірші.

Частина I

Матеріал до уроку: Г. Бойко «Як невдаха виступав»; «Хвастунець».

Мета: вправляти учнів у читанні гумористичних творів; удосконалювати вміння визначати морально-етичні проблеми, які порушив автор поетичних гуморесок; виховувати почуття осуду щодо негативних рис людської вдачі: хвальковитості, самовпевненості, невихованості.

Обладнання: виставка книжок Г. Бойка, портрет автора.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

У ч и т е л ь

Любе сонечко нам посміхається,
З нами радісно, щиро вітається
І дарує веселий нам сміх —
На здоров'я та щастя повний міх!
Міх цей розв'язався, діти, а у ньому — жарти й сміх.
Ось смішинка вам одна, скоромовочка така.

1. Розминка перед читанням.

От Кіндрат так Кіндрат —
Зуб зламав об мармелад!
Кричав Архип, Архип охрип.
Не треба Архипу кричати до хрипу!

— Чому ці скоромовки викликають у вас усмішку?

2. Прочитайте рядки вірша.

Добрий сміх не б'є, не мучить,
Він на світі жити учить.

II. Повідомлення теми і мети уроку

— На сьогоднішньому уроці у нас будуть присутні сміх і жарти та веселий настрій. Сьогодні ми поринемо у веселий світ Грицька Бойка.

III. Розповідь про письменника

— Народився Грицько Бойко 1923 р. в шахтарському краю, на Донбасі. По закінченні сільської семирічки навчався в Оленівській рудниковій школі, а вона була неблизько. Щодня кілька кілометрів тупав пішки, а потім ще й під'їжджав поїздом, але жодного разу не пропускав уроків. Одразу після випускного вечора пішов на фронт, пройшов всю війну від рядового до офіцера. А після війни взявся за перо й упевнено і стрімко увійшов у літературу, назавжди підкоривши чисті дитячі душі. Найголовнішою особливістю творчості Грицька Бойка є глибока життєвість його поезій. Дитячий садок і школа, завод і шахта, луки і ниви рідного краю, Батьківщина, що у всіх проявах входить у свідомість дитини з перших років життя, — це і є основними темами творів Грицька Бойка.

IV. Опрацювання статті «Грицько Бойко»

Самостійне читання. Відповіді на питання.

— Що об'єднує всі твори письменника?

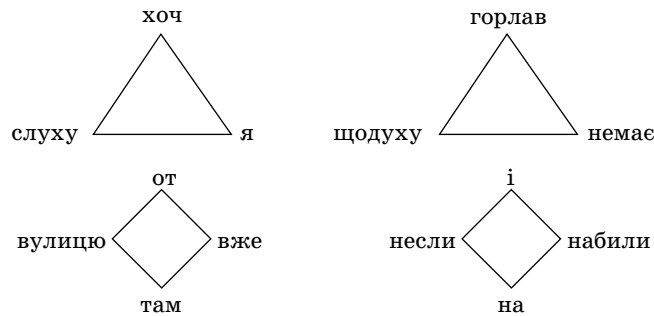
V. Робота над віршем «Як невдаха виступав»
— Кого, на вашу думку, називають невдахою?

Читання вірша вчителем. Відповіді на запитання.

- Які артистичні дані мав невдаха?
- Як він оцінив свій виступ?
- Як слухачі відреагували на його виступ?
- Яку рису характеру висміює автор у цьому вірші?

VI. Вправи для розвитку швидкості читання

1. Веселі фігури.

2. Гра «Відновіть слова».

Авпстуви, лисесроз, ливхопи, ливазір.

VII. Робота над віршем «Хвастунець»

— Складіть прислів'я:

З той 1 хто 2 хвалиться 4 кається

— Зараз ми прочитаємо про одного хвастунця.

1. Читання вірша вчителем.

— Кого у вірші назвали хвастунцем?

2. Самостійне читання. Відповіді на запитання.

- Якої думки був про себе Толя?
- Де поділась його сміливість?
- Хто його так налякав?
- Які дії були у нашого хвалька?
- Чому він собі прикусив язика?
- Коли ще вживають такий вислів «прикусив язика»?
- Що б ви порадили Толі?

3. Вправи для вдосконалення техніки читання.

1) Прочитати слова на одному диханні.

Молодець, хвастунець, дороги, ноги, у тривозі, на дорозі.

Зачитати тільки дієслова.

2) Відновити рядки з вірша.

азрВ ан лосів ілщ з родонч ліТо щіякор дін инго.

4. Виразне читання вірша.

VIII. Підсумок уроку

— Сьогодні ми розглянули поезію Г. Бойка, де поет поєднує ніжний ліризм із тонким гумором. Грицько Бойко не просто розважає людей, а й дотепно описує на сміх різні вади дитячого характеру.

— Про які вади характеру ми сьогодні прочитали?

— Чи симпатизуєте ви таким друзям?

Частина II

Матеріал до уроку: Г. Бойко «Сашко», «Веселинки», «Скоромовки, «Загадки».

Мета: формувати вміння помічати й оцінювати дотепне слово та користуватися ним; удосконалювати навички читання поетичних скоромовок, відгадування загадок; виховувати морально-етичні норми поведінки.

Обладнання: картки зі словами.

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент

У ч и т е л ь

Доброго ранку, усміхнені личка,
Доброго настрою, щастя, удачі,
Посміхайтесь, веселіться і добренько всі учіться!

— Гумор надає людині сили.

Дотепний гумор і дошкульна сатира належать до тих духовних начал, які ніколи й ніде не старіють. Наш народ здавна й не даремно славиться своїм гумором.

Гумор породив прекрасних чародіїв сміху: Остапа Вишню, Павла Глазового та багатьох інших. А сьогодні ми продовжуємо знайомитись із творчістю Г. Бойка.

Поети так любили сміх,
Переливали в слово радість,
І щасливі вони були,
Що все писали від душі
Хорошим людям на потіху,
Нас закликали до веселого сміху.

II. Розминка перед читанням

— Що ж таке сміхота? —
Кіт пита у kota.
— Що ж таке сміхота?
Кіт коту відповіда:
— Штука це не проста.
Це коли у kota
Мишки украдуть хвоста.

III. Повідомлення теми і мети уроку

— Сміх людський — чудесна штука. Він — мистецтво і наука.

Сьогодні ми маємо таку нагоду переконатись, що гумор — це мистецтво і наука.

IV. Опрацювання вірша Г. Бойка «Сашко»

1. Самостійне читання. Відповіді на питання.

— Де відбувалися події?
— Як повадився Сашко?

2. Вибіркове читання.

— З якими словами пасажери звернулися до Сашка?
— Яку дав відповідь Сашко?

3. Читання за особами.

У ч и т е л ь

Сміх у нас шанують, й розуміють,
І сміятися уміють.
Світ веселого й смішного —
Незмирима глибина.

І ми з вами знову поринаємо у глибину творчості Г. Бойка.

V. Опрацювання веселинок

1. Самостійне читання.

2. Читання веселинок за особами.

3. Вправи для вдосконалення техніки читання.

Читання слів у колонках повільно, у нормальному темпі, швидко.

<i>Змагались</i>	<i>знали</i>
<i>роздягались</i>	<i>пірнали</i>
<i>купались</i>	<i>запитав</i>
<i>розкричались</i>	<i>поламав</i>

VI. Опрацювання скоромовок

— Грицько Бойко створив дуже цікаві скоромовки-спотиканки. Їх цікаво читати й весело скоромовити. А щоб ротик був слухняним, скоромовки треба вимовляти вголос.

Учитель читає скоромовку, а учні повторюють її.

Скоро мовлю скоромовку.
Скоро, скоро мовить Ганка
Скормовки-спотиканки,
Слово в слово, слово ловко,
Скоро мовить скоромовку.

Діти читають скоромовки Г. Бойка самостійно (мовчки).

Потім проводиться голосне колективне читання (спочатку — повільно, потім — у нормальному й швидкому темпі.)

VII. Опрацювання загадок

— Цікавий світ загадок пропонує нам автор.

Отож, часу не гаймо, загадки відгадаймо.

За якими характерними ознаками тварин та явищ природи ви шукатимете відгадки?

Самостійне читання загадок.

Обмін думками в парах.

VIII. Підсумок уроку

— Ось і закінчився наш урок. Що цікавого й нового ви дізналися? Чим збагатили свої знання?

— Звичайно, ми багато почули, ви дуже гарно всі працювали, але ще чимало залишилося прочитати, бо творчість Грицька Бойка ще до кінця не досліджена й, мабуть, чекає на таких дослідників, як ви.

Отож, у добру путь!

IX. Домашнє завдання

Виразно читати вірші Грицька Бойка; один з них (за вибором) вивчити напам'ять.

Примітка. Урок 73 — урок позакласного читання.

Матеріал до уроку: Д. Павличко «Розмова», «Гном».

Мета: розкрити людяність змісту віршів, їхню казковість; поглибити знання учнів про поезію-діалоги, небилиці-безконечники; вправляти у різноманітності читання віршів, їхньому правильному інтонуванні: запитання — відповідь; розвивати творчі здібності учнів; уміти створювати продовження казки, зіставляти вірш із малюнком.

Обладнання: портрет письменника, виставка його книг.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

II. Вправи для розвитку читацьких навичок

1. Читання скоромовки.

Як дзвінок задзеленчить —
Дзвінко джмелик задзижчить.

2. Відгадування загадки.

Хто з хвостиком і вушками,
В кого лапки з подушками?
Як ступа, ніхто не чує,
Тихо крадучись, полює.
І маленькі сірі мишки
Утікають геть від... (кішки).

3. Розбіглися склади, як мишенята. Потрібно котику їх позбирати та швидко прочитати найулюбленіші слова.

Мо лас ми ку ко ло ші лоч тен

— Ось що полюбає киця!

Багато письменників, спостерігаючи за тваринами, відкривали щось нове й цікаве, а потім писали про них вірші, оповідання, казки.

4. Робота з картками. Читання вірша.

Кіт Мартин мишей не їсть,
А за рибою аж плаче!
За одну щупачу кість
Плем'я дав би він мишаче!
Він учився риб ловить,
Входив довго в ту науку,
І в одну прекрасну мить
Витягнув із річки щуку.

Д. Павличко

III. Розповідь про письменника

— Милували Дмитрові Павличку око його рідні Карпати — високі, вкриті буковими й смерековими лісами гори. Велика любов до рідного краю жила в його серці й надихала до творчості.

Народився Дмитро Васильович Павличко 28 серпня 1926 року в селі Стопчатові на Івано-Франківщині в сім'ї селянина-бідняка. Батьки змушені були працювати з ранку до ночі, щоб прогодувати маленьких діточок.

Ще в дитинстві Д. Павличко почав писати невеличкі поезії. Перша книжка його поезій «Любов і ненависть» побачила світ 1953 року.

Дітям дошкільного й молодшого шкільного віку давно полюбилися Павличкові поезії, що друкувалися в журналі «Барвінок», у календарі «Дванадцять місяців», виходили окремими книжками.

IV. Опрацювання статті «Дмитро Павличко»

Самостійне читання. Перевірка усвідомлення змісту прочитаного.

- Де народився поет?
- Що знайшло відображення у віршах Д. Павличка?
- Як поет передає у віршах свої спостереження?
- Що нового ви дізналися про твори Д. Павличка?

V. Робота над віршем Д. Павличка «Розмова»

1. Читання тексту «ланцюжком».

2. Словникова робота.

Жолоб — дерев'яна посудина.

Онуча — тут: шматок тканини.

3. Повторне самостійне читання. Відтворення змісту прочитаного.

- Між ким відбувається розмова?
- Який вірш за настроєм?

4. Вправи для розвитку техніки читання.

1) Читання за особами.

2) Читання слів повільно, у нормальному темпі, швидко.

<i>Шовкова</i>	<i>лиха</i>	<i>тучі</i>	<i>гляділа</i>
<i>корова</i>	<i>колихала</i>	<i>онучі</i>	<i>сиділа</i>

3) Продовжте речення.

Цей вірш не лише небувалиця, а й... (діалог).

VI. Опрацювання вірша Д. Павличка «Гном»

1. Читання вірша вчителем.

- Про кого тут йдеться?
- Куди мчала машина гномів?
- Хто їх зупинив?

2. Самостійне читання вірша учнями.

3. Аналіз змісту вірша з елементами вибіркового читання.

- Прочитайте опис гнома.
- Якою чародійною силою володіє гном?

4. Творча робота.

- Продовжте вірш Г. Бойка самостійно складеними рядками.

VII. Підсумок уроку

- Із творчістю якого поета ми сьогодні ознайомилися?
- Чи сподобались вам його вірші? Чим саме?

VIII. Домашнє завдання

Виразно читати вірші.

УРОК 75. «МОЯ РУКА НІКОЛИ І НІКОМУ
НІ КРИВДИ, НІ БІДИ НЕ ПРИНЕСЕ...»

Дата _____

Клас _____

Матеріал до уроку: Д. Павличко «Птиця», «Мрія».

Мета: розкрити красу дитячих людських вчинків; сприяти вихованню людяності; удосконалювати вміння інтонувати вірші відповідно до зображених почуттів; визначати головну думку.

Обладнання: картки для розширення кута зору.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

— Мабуть, немає більшого щастя, ніж прокинутись вранці у рідній домівці, де мама й тато, сестричка й братик. У рідному краю, де кожна пташина тобі пісню співає, де мати-природа від лиха оберігає, дарує красу і цвіт, щоб у серці юному кожен цю любов зберіг.

II. Удосконалення читацьких навичок

1. Читання чистомовки.

Ку-ку-ку — чути пісню в ліску.
Ців-ців-ців — і я до вас сюди прилетів.
Тьох-тьох-тьох — ми співаємо удвох.
Кра-кра-кра — весела пора!

— Хто так весело для нас співав? (*Птахи*)

2. Читання скоромовки.

Летів горобець, сів на хлівець.
А як вийшов стрілець, утік горобець!

3. Читання вірша.

Птахи в лісі все літали,
Тут і там вони бували.
Переплутали склади,
Назви птахів з них склади.

жу	го	зо	вив	си	люб	ка	по	ни
бець	чап	со	ця	зу	ку	ра	ля	лис

— Чи веселі ці пташки? А чому ви так вважаєте?

III. Опрацювання вірша Д. Павличка «Птиця»

— А чи будуть вони такими веселими, якщо потраплять у неволю?

— Відповідь на це питання дає нам поет Д. Павличко. Мовою серця птахів він говорить у своєму вірші, бо добре розуміє, що неволя — це зло. І своїми добрими, щирими словами він намагається відігнати зло від кожної людини.

1. Виразне читання вірша вчителем.

— Чому затріпотіло серце пійманої птиці?

— Що відчувала пташина?

2. Словникова робота.

Читання колонок слів знизу вгору, зверху вниз.

Птиці	вітрець
пшениці	зеренець
доброти	гомінкому
воду	нікому
свободу	крилець

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Матеріал до уроку: А. Костецький «Імена», «Не хочу».

Мета: зацікавити дітей словами-назвами, їх етимологією; розвивати творчі здібності учнів, уміння передавати емоційно-оцінну характеристику зображеного в поетичному творі та власні почуття, що виникли під впливом поетичних емоцій; збагачувати образне мислення; виховувати гуманні почуття, екологічну свідомість.

Обладнання: виставка книг поета, його портрет.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

— Повірте, любі діти, нічого в світі немає милішого, ріднішого серцю, ніж рідний край, який вигойдав тебе у колисочці, викупав у цілющих травах, аби кожен зростав щасливим, здоровим і мав можливість побачити цей чарівний світ і поринути в нього.

II. Вправи з техніки мовлення та читання

1. Учні читають вірш на картках.

Як гарно тут красою милуватись,
Вітання кожній квітці посилять...
А квіти нам голівки нахиляють —
Не тільки чарують, але й навчають.

2. Читання анаграм.

Оволкаш ротндая акм афілак цисарн

III. Мотивація навчальної діяльності, повідомлення теми і мети уроку

Квіти, дерева — яка це краса!
Краса, яку потрібно плекати, берегти.
Дуби ростуть поволі, неквапливо,
Хто садить дуба, той, можливо,
І не побачить його вищим, аніж сам.
Це — дар майбутнім, скажемо, літам,
Привіт іще неznаним поколінням...

— Той, хто виростив хоча б одне своє дерево, хто почув, як зашелестіло його молоде листя, той пізнав справжню радість!

І дійсно, мабуть, немає у світі більшої радості, ніж любити природу, людей, приносити користь. Саме цьому присвячені твори Анатолія Костецького, з якими ми сьогодні ознайомимось.

IV. Опрацювання статті «Анатолій Костецький»

Самостійне читання. Відповіді на питання.

- У якій сім'ї і де народився Анатолій Костецький?
- Хто є головними героями віршів?
- Які найтонші почуття викликають у нас вірші поета?
- Сьогодні ми маємо можливість перевірити це на уроці, працюючи над віршами А. Костецького.

V. Підготовка до сприймання нового матеріалу

— Як приємно й радісно бачити красу рідної землі, красу природи! Око милують прекрасні поля й лани, сади й ліси, ставочки, озерця — усе

це миле й любе серцю. Який чарівник створив таке диво і все назвав так красиво? Вдивляючись у цю красу, чи у вас не виникало бажання щось змінити або по-іншому назвати якісь предмети?

А от герой вірша А. Костецького змінив деякі назви. Ось послухайте.

VI. Робота над віршем «Імена»

1. Виразне читання вірша вчителем.

— Яке бажання було у хлопчика?

2. Словникова робота.

3. Самостійне читання.

— Чому хлопчик із жалем промовив останні свої слова?

— Що б ви могли йому порадити, у чому навіть і запевнити?

4. Виразне читання вірша.

— Любі діти, а у вас не було бажання по-своєму назвати якийсь предмет? Адже кожен предмет ми бачимо по-різному, по-різному його сприймаємо. Даваймо доберемо нові імена до слів: *мама, котик, дідусь, берізка*.

— Молодці! Скільки ніжності, ласки я почула у ваших словах! І я впевнена, що в дітей, які говорять щиро, лагідно, з почуттям любові та ніжності, добре серце.

VII. Опрацювання вірша А. Костецького «Не хочу»

1. Робота над заголовком.

— Уважно прочитайте заголовок. Як ви гадаєте, про що йтиметься у цьому вірші: про якісь примхи чи про приємне та повчальне?

— У цьому ми переконаємось, коли прочитаємо цей вірш.

2. Читання вірша (*мовчки*).

— Чи підтвердив цей вірш ваші думки?

3. Аналіз змісту прочитаного.

— Чому дівчинка не хотіла ловити метелика, не зірвала квітку? У чому вона бачила страшенний гріх?

4. Виразне читання вірша.

VIII. Підсумок уроку

— Чи сподобався вам сьогоднішній урок?

— Що найбільше вас зацікавило?

— Які почуття у вас викликали прочитані твори?

IX. Домашнє завдання

Виразно читати вірші.

Матеріал уроку: А. Костецький «У гостях».

Мета: розглянути гумористичний характер вірша, його повчальний зміст; з'ясувати, що таке справжня гостинність та її етичні норми; формувати етику поведінки господаря та гостей; розвивати навички виразного читання гумористичних творів, уміння відстоювати свою думку та погляди.

Обладнання: картки зі словами.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

У ч и т е л ь

Сонце ранком розбудило,
Підняло і звеселило.
Потім чемненько сказало:
— Швидше поспішай,
Не лінуйсь, не позіхай.
Сонячний заряд візьми,
З ним в країну Знань іди!

— Кожен день ми крокуємо впевнено й радісно країною Знань, відкриваємо дедалі нові й нові таємниці, цікавинки, знайомимось із поетами, творчість яких навчає нас жити чесно, правдиво.

II. Вправи для вдосконалення навичок читання

1. Читання слів у колонках.

Чемність	байдужість
вихованість	грубість
скромність	лукавість
гостинність	скупість
щедрість	жорстокість

2. Гра «Так чи ні».

- Я зустріну гостей привітно.
- Запропоную зайти в дім.
- Буду робити їм зауваження.
- Не запропоную сісти.
- Буду повчати.
- Буду щедрим, із задоволенням покажу свої іграшки.
- Не буду звертати на них увагу.
- Проведу гостей.
- Нагадаю, що гостям вже час іти додому.

3. Утворіть слова з розсипаних літер.

я	н	о	е
н	ж	ь	д
н	р	а	е

(День народження)

III. Опрацювання вірша А. Костецького «У гостях»

1. Читання вірша учнями (мовчки).

- Куди запросили дітей?
- Хто їх зустрів?

2. Словникова робота.

Читання колонок слів у різному темпі.

<i>Запрошені</i>	<i>не мацайте</i>
<i>бруднити</i>	<i>помчали</i>
<i>кришталеву</i>	<i>щодоуху</i>
<i>відповідальна</i>	<i>вітальні</i>

3. Колективне читання вірша.

1) Гра «День — ніч».

2) Аналіз змісту прочитаного.

- О котрій годині прийшли гості?
- Як їх зустріли?
- Про що запитала сестричка?
- Які поради давала дівчинка?
- Чому гості помчалися «геть щодоуху»?

4. Вправи для розвитку читання.

Читання колонок слів повільно, а потім — швидко.

<i>Народження</i>	<i>скиньте</i>
<i>запрошені</i>	<i>давайте</i>
<i>бруднити</i>	<i>меблі</i>
<i>ходити</i>	<i>справжня</i>
<i>слухати</i>	<i>гості</i>

5. Вибіркове читання.

- Що, на думку дівчинки, означає ходити в гості?
- Чому гості не слухали дівчинку?

IV. Підсумок уроку

— Чи задоволені ви поведінкою дівчинки? Якщо ні, то поясніть чому.

- А чи вмієте ви зустрічати гостей?
- Як ви поводитесь, коли до вас приходять гості?

V. Домашнє завдання

Виразно читати вірш.

Примітка. Урок 78 — урок позакласного читання.

Матеріал до уроку: А. Костецький «Бюро знахідок».

Мета: з'ясувати важливість морально-етичних проблем, які вирішує у своїй поезії А. Костецький; формувати вміння визначати важливі питання твору та підтверджувати їх текстом; сприяти вихованню високої людської моральності кожної особистості.

Обладнання: картки зі словами.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

У ч и т е л ь

Як приємно вранці зустрічати друзів,
Бачити обличчя радісні такі,
І тоді на серці виграє веселка,
Настрій веселковий лине цілий день!

— Любі мої друзі, як приємно, що все гаразд, що ми всі знову разом — усміхнені та бадьорі. А чи завжди так буває?

Веселкою серденько грає,
Про друзів та старших дбає,
Менших за себе не ображає
Та вчасно і в строк
Упевнено робить свій крок.

— Скажіть, хто крокує ось так?

— Аж ось перед нами якась дивна споруда.

Робю хідзнаок (Бюро знахідок)

— А запросив нас туди поет А. Костецький. Але щоб потрапити туди, нам потрібно прочитати прислів'я, ідучи за цифровими підказками.

2 чисту	6 спати	3 совість
1 хто		
	4 має	
7 лягає	5 спокійно	

— Як ви розумієте це прислів'я?

— Чи завжди ви лягаєте спокійно спати?

II. Опрацювання вірша А. Костецького «Бюро знахідок»

— Сьогодні ми прочитаємо про чарівне місце, де зберігаються загублені речі.

1. Колективне опрацювання вірша. Читання по частинах.

2. Аналіз змісту прочитаного.

— Від чийого імені ведеться розповідь у вірші?

— Що це за чарівне бюро знахідок?

3. Словникова робота.

Бюро — зберігання документів, паперів; назва деяких установ або їх відділів.

4. Самостійне читання вірша.

— Розкажіть, які незвичайні речі зберігаються тут та хто їх загубив.

— Яку знахідку не можна повернути?

— З яким закликком звертається господар до людей?

5. Вправи для розвитку швидкості читання.

1) Читання колонок слів.

Заходьте	дивіться
совість	прожити
бери	не губи
прогавив	справи
чемність	страждає
згубили	не соромтесь

2) Гра «Продовжте речення».

— Відшукайте речення, які починаються словами: «Отут», «А тут», «Тут», «Там», «А онде».

6. Розвиток зв'язного мовлення.

А ось на полицках
Лежать прикриті
Загублені речі кимсь давно.
Відкрийте, вдивіться, згадайте,
Можливо, ви їх зустрічали,
І їх терміново потрібно повернути!

Діти згадують про речі, що колись загубились.

III. Підсумок уроку

— Як ви вважаєте, якою була мета в поета, коли він створював цей вірш?

— Чого хотів він нас навчити?

— Ви сьогодні ще раз переконалися, що твори А. Костецького — надзвичайно чудові, повчальні.

Я сподіваюсь, вони вас зацікавили.

Із радістю можу сказати, що твори поета із задоволенням чекають на вас у бібліотеках, на прилавках магазинів, закликаючи: «Читайте, навчайтесь та зростаєте справжніми людьми!»

IV. Домашнє завдання

Виразно читати вірш.

Матеріал до уроку: Т. Коломієць «Дбайкова пісенька в дорозі», «Хто розсипав роси».

Мета: познайомити учнів із популярним дитячим героєм — працюючим хлопчиком-мізинчиком Дбайком; викликати симпатії до нього, бажання наслідувати його добрі вчинки; повправлятися у дотриманні темпу читання віршів відповідного настрою; розвивати спостережливість та вміння складати опис героя за малюнком.

Обладнання: виставка книжок поетеси, її портрет.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

У ч и т е л ь

Доброго ранку, доброго дня!
Знову зібралась вся наша рідня.
Сонячний промінь нас скликав до справ,
Аби до вподоби кожен справу обрав.
Сонячний промінь, як зайчик, стрибав,
Читати швиденько усіх він навчав.

II. Вправи для вдосконалення читацьких навичок

1. Гра «Дощик».

Читання слів за цифровою підказкою.

6 добро	2 допомога	7 гілка	4 природа
1 бджілка	8 пташина	5 праця	3 маля

2. Читання скоромовки.

У млиночкові малому
Мишеня муку мололо,
Мама міряла муку
По наперстку у мішку.

3. Виразне читання вірша.

Дзень-брень! Дзень-брень!
Звідки кузня узялась?
Дзень-бом! Дзень-бом!
Дбайко стука молотком!

- Хто стукав молотком?
- Цікаве та гарне ім'я — Дбайко! А як воно виникло у нашій мові?
- А кого можна так назвати?
- Про значення цього слова нам розповідає у своєму вірші Тамара Опанасівна Коломієць.

III. Розповідь вчителя про поетесу

— Народилась Тамара Опанасівна Коломієць 3 квітня 1935 року в місті Корсуні в сім'ї службовця.

У школі Тамара Коломієць мріяла стати лікарем, бо дитяче серце довго ще ятрили рани війни. Але коли надійшов час подумати про життєвий шлях серйозно, то обрала журналістику.

У студентські роки видала свою першу книжку поезій «Проліски» (1956). Наступного року на Всесоюзному фестивалі молоді й студентів у Москві її було відзначено Золотою медаллю й першою премією.

Вагомий внесок зробила Т. Коломієць у дитячу поезію, зокрема віршами для дошкільнят та молодших школярів. Писала вона у найрізноманітніших жанрах, створюючи казки, небилиці, лічилки.

IV. Опрацювання вірша Т. Коломієць «Дбайкова пісенька в дорозі»

1. Читання вірша вчителем.

— Якого друга і помічника має Дбайко?

2. Словникова робота.

<i>Далека</i>	<i>путь</i>
<i>марно</i>	<i>голо</i>
<i>кружля-петля</i>	<i>квилить</i>
<i>клопінка</i>	<i>сідло</i>
<i>скати</i>	<i>буйних</i>
<i>квилить</i>	<i>гукніть</i>

— Доберіть антоніми до слів: *відпочиває, далека*.

3. Самостійне читання. Аналіз прочитаного.

— Де кружляла дорога?

— Кому допомагав Дбайко?

— Прочитайте опис велосипеда.

4. Вправи для розвитку швидкості читання.

Гра «Небо і земля»

1) Відновіть рядки з вірша.

З дечгнізка повило шатак і ликвить з пеляреку.

2) Зачитайте із тексту тільки дієслова.

5. Творча робота.

— Продовжити розповідь про справи, що чекали на Дбайка.

V. Робота на віршем Т. Коломієць «Хто розсипав роси?»

1. Самостійне читання вірша.

2. Аналіз змісту прочитаного.

— Про яких героїв розповідає поетеса?

— Як їхні дії впливали на навколишній світ?

— Чому поетеса вигала такі імена?

— Які ще імена є в Дбайка?

VI. Підсумок уроку

— Чи сподобалися вам поезії Т. Коломієць? Чим саме?

— Які риси характеру, що притаманні Дбайкові, ви хотіли б розвинути у собі?

VII. Домашнє завдання

Виразно читати вірші.

Матеріал уроку: Т. Коломієць «Чоловічки», «Їжаки».

Мета: спонукати дітей бути уважними й чуйними у довкіллі; вчитися бачити його незвичайну красу; виховувати дбайливе, людяне ставлення до світу природи; удосконалювати навички виразного читання та швидкого запам'ятовування поетичних строф.

Обладнання: картки зі словами.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

У ч и т е л ь

Засміялось в небі сонечко привітно,
І земля квітками усміхнулась діткам,
І дерева в лісі листям зашуміли,
У діброві птахи враз загомоніли,
Ніжно заспівали про красу землі.
Ой, які щасливі, діточки, ви всі,
Що зростає в чудесній красі!

— І це так, любі мої діточки!

Погляньте: сині небеса,
Ось ліс і рідний гай.
Повсюди диво і краса —
Дивись і пізнавай,
Новинки-цікавинки для
Себе відкривай!

II. Мовно-лексична розминка

1. Відгадування загадок.

- На дереві я родився в кожусі,
Кожух розірвався,
І я на землю впав. (*Каштан*)
- Не розбивши горщика,
Не з'їси кашки. (*Горіх*)
- Живе один батько й тисячі синів.
Всім шапки справляє,
А собі не має. (*Дуб і жолуді*)

— Доберіть загальну назву до слів-відгадок.

2. Робота над скоромовкою.

Дуб до дуба дріботів:
— Дай, дідусю, жолудів!
— По мені дощі ходили,
Жолудята не вродили.

— Але є чарівний дуб, який подарував діткам багато жолудів і просив помудрувати, перетворити їх на різних веселих героїв.

Мабуть, саме про них і розповідає нам поетеса Т. Коломієць.

III. Опрацювання вірша Т. Коломієць «Чоловічки»

1. Самостійне читання вірша.

— Що вийшло із жолудів?

2. Читання «ланцюжком». Відповіді на питання.

— Кому вдалося зробити цих чоловічків?

— Яка мрія була в цього хлопчика?

— Як ви вважаєте, чи здійснилася мрія хлопчика?

3. Вправи для розвитку читання.
— Зачитайте опис чоловічків.
— Зачитайте розповідь чоловічків.

Читання колонок слів.

<i>Круглі</i>	<i>виходять</i>
<i>руді</i>	<i>вмить</i>
<i>загорілі</i>	<i>лежить</i>
<i>дуби</i>	<i>зігнуть</i>

4. Робота над виразністю читання.
Виразне читання вірша.

5. Робота з ілюстрацією до вірша.
— До яких рядків вірша автор намалював цей малюнок?

IV. Опрацювання вірша Т. Коломієць «Їжаки»

1. Відгадування загадки.

По лісі стежинкою дівчинка йшла
І раптом клубочок на стежці знайшла.
Хотіла торкнутись —
Ой! Що ж то за жах!
Увесь в колючках!
Дівча від клубочка відскочило вбік,
А він ворухнувся, розгорнувся та й утік!

— Ну, хто здогадається, що ж то було? (*Їжак*)

2. Робота з ілюстрацією.

— Ось погляньте на малюнок їжачків. Як ви гадаєте, чому вони посміхаються? Що ви можете розповісти про цих тварин?

3. Словникова робота.

Читання слів скоромовкою.

<i>Їжаки</i>	<i>клубки</i>	<i>накололи</i>
<i>голки</i>	<i>будяки</i>	<i>склали</i>
<i>грибки</i>	<i>горбки</i>	<i>наросли</i>
		<i>позгортались</i>

4. Самостійне читання вірша.
— Який настрій мали їжачки?
— У що вони перетворювались?

5. Читання вірша вголос «ланцюжком».

6. Читання «луною».

7. З'єднайте слова лівої колонки зі словами правої колонки.

<i>Плащі</i>	<i>клубки</i>
<i>їжаки</i>	<i>грибки</i>
<i>позгортались</i>	<i>золоті</i>
<i>наросли</i>	<i>веселі</i>

8. Виразне читання вірша.

V. Підсумок уроку

- З якими творами Т. Коломієць ми ознайомились?
— Які з них вам найбільше сподобались? Чому?

VI. Домашнє завдання

Виразно читати вірші.

УРОК 82–83. НЕПОВТОРНИЙ ПОЕТИЧНИЙ ДИВОСВІТ

Дата _____

Клас _____

Матеріал до уроку: А. Качан «Обтрусили яблука», «Ластівки», «Дівчинка і море».

Мета: ознайомити учнів із дивосвітом віршів А. Качана; привернути їхню увагу до мелодійності рим поета, відтворення ним чудового неповторного світу, який щодня відкриває дитина; удосконалювати творчі здібності учнів; розвивати уміння складати розповідь, добирати текст до малюнка; виховувати екологічну свідомість дитини.

Обладнання: портрет А. Качана, виставка його творів.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

У ч и т е л ь

Стежечка-мережечка привела всіх в клас.
Стежечка-мережечка тішила всіх нас,
Дарувала красу і цвіт
Й запросила у казковий світ.
Іди по цій стежині, дитино,
Даруй любов і тепло
І пам'ятай: ти — людина,
Вчись, думай, твори добро!

II. Розмовна хвилинка

1. Учитель промовляє перший рядок вірша. Школярі якомога швидше повторюють його. Аналогічна робота проводиться з усіма рядками, поки учні не промовлять увесь вірш.

Я на траві люблю лежати,
Дивитись в небо і співати.
Навколо мене стільки дива,
І я у світі цім щаслива.

2. Прослухайте прислів'я, згадайте кінцівку.

Скільки світа — ... (стільки дива).

3. Читання анаграм.

луняба (яблуня)

мази (зима)

ракса (краса)

ямзел (земля)

4. Відгадайте загадку.

На «я» починається,
На «я» кінчається,
В саду росте,
На ній плоди є. (*Яблуня*)

— Де росте це дерево?

— Які дари воно приносить нам?

— Про кого ще дбає деревце?

— Саме про це деревце й пише славний український поет **Анатолій Качан**.

III. Відомості про поета

— Народився **Анатолій Качан** 16 січня 1942 року в селі Гуріївці, що лежить у пониззі річки Буг на Миколаївщині.

Із повноводним Бугом і розлогим степом, що дивував хлопчика літньої пори стриманими барвами польових квітів, видзвонював різноголоссям коників і цикад, пов'язані перш враження дитинства майбутнього поета.

Після закінчення школи Анатолій Качан працював радіомонтером, згодом вступив на філологічний факультет Одеського університету, який закінчив у 1965 р. Друкувати свої твори почав у студентські роки.

Із 1969 року Анатолій Качан виступає з віршем на сторінках республіканської преси як дитячий поет.

IV. Опрацювання статті «Анатолій Качан»

- Де народився поет?
- В якому місті доводилося працювати поетові?
- Що відображає поет у своїх віршах?
- Зараз ми маємо з вами нагоду прочитати його вірші й переконатись, що творчість поета — це краса, це велич.

V. Опрацювання вірша А. Качана «Обтрусили яблука»

1. Виразне читання вірша вчителем.

— Яка пора року описана у вірші?

2. Самостійне читання.

3. Аналіз змісту прочитаного з елементами вибіркового читання.

- Чому всі задивляються на яблучко?
- І за чим шкодували?
- Хто знає про те, для чого залишили яблучко?
- Чим буде втішати зима?

4. Вправи для розвитку читацьких навичок.

1) Читання колонок слів повільно, а потім — швидко.

<i>У саду</i>	<i>благодать</i>
<i>на виду</i>	<i>не дістать</i>
<i>хмар</i>	<i>обтрусили</i>
<i>яр</i>	<i>залишили</i>

2) Читання «ланцюжком».

5. Розвиток зв'язного мовлення.

— Яку історію про яблучко могли б розповісти ви?

6. Читання скоромовки (повільно, у нормальному темпі, швидко).

Стоять під снігом сосни сонно.
Сидять на соснах снігурі.
Санчата на ставок з розгону
Скотились весело з гори.

VI. Опрацювання вірша А. Качана «Ластівка»

1. Відгадування загадки.

Швидко скрізь цей птах літав,
Безліч мушок поїдав.
За вікном гніздо будує,
Тільки в нас він не зимує. (*Ластівка*)

2. Словникова робота.

Читання колонок слів.

<i>Носяться</i>	<i>вирію</i>
<i>щодня</i>	<i>ігрища</i>
<i>доганя</i>	<i>минеться</i>
<i>вишні</i>	<i>погожі</i>

3. Самостійне читання вірша.

— За ким спостерігали діти?

— Чи доводилося вам спостерігати за птахами?

4. Повторне читання вірша вголос.

— Де носилися щодня птахи?

— У кого вони навчилися веселих ігор?

— Чому діти вітаються й закликають птахів купатися в синій височині?

— Що крикнуть діти ластівкам?

5. Виразне читання вірша.

VII. Опрацювання вірша А. Качана «Дівчинка і море»

1. Виразне читання вірша вчителем.

— Чому дівчинка прийшла до моря?

2. Словникова робота.

Читання колонок слів зверху вниз і навпаки.

<i>Кам'яний</i>	<i>дібров</i>
<i>прибій</i>	<i>стрімголов</i>
<i>кудлай</i>	<i>туман</i>
<i>курай</i>	<i>капітан</i>
<i>вибачай</i>	<i>на льоту</i>
<i>зустрічай</i>	<i>золоту</i>
<i>небокрай</i>	<i>судно</i>

3. Самостійне читання вірша.

4. Аналіз змісту прочитаного з елементами вибіркового читання.

— Куди вдивлялась дівчинка?

— Із ким вона прийшла до моря?

— За що соромила дівчинка собачку?

— Як пояснила дівчинка собачці, чого вони прийшли до моря?

— Прочитайте, що привезе тато-капітан своїй донечці.

— Які картини бачила дівчинка на морі?

5. Вправи для розвитку читацьких навичок.

1) Читання «ланцюжком».

2) Зачитати тільки дієслова.

VIII. Підсумок уроку

— Чи сподобалися вам поезії А. Качана?

— Який настрій вони у вас викликали?

IX. Домашнє завдання

Виразно читати опрацьовані вірші.

ГРА «СКЛАДНО»

Щоб яблучко не сумувало
І не мерзло в холоди,
До слів ти рими добери!

*Саду —
холоди —
хмар —
благодать —
золоте —*

ГРА «ХТО ВІН? ЯКИЙ ВІН?»

— На березі моря сидить художник і малює картину. Давайте спробуємо відгадати, хто зображений на його картині і який він.

*Кудлай (який?) —
Дівчина (яка?) —
Рибинка (яка?) —
Круча (яка?) —
Корали (які?) —*

Примітка. Урок 84 — урок позакласного читання.

УРОК 85. ДИВОСВІТ, ЩО ЦІКАВИТЬ ДИТИНУ

Дата _____

Клас _____

Матеріал уроку: С. Жупанин «Ліщина», «Оленчині вишиванки».

Мета: викликати позитивні емоції учнів; формувати потребу естетичного сприйняття світу; удосконалювати навички виразного читання; розвивати пам'ять, уяву, вміння використовувати у власному мовленні образні поетичні вислови.

Обладнання: портрет С. Жупанина, збірка його творів для дітей.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

II. Вправи для удосконалення читацьких навичок

1. Читання вірша з різною інтонацією.

А я душу скупаю в красі
Весняного ніжного саду,
Босоніж пробіжусь по росі
І під вишнею білою сяду.
Я до ніг тихим травам впаду —
То не вишні розквітли в саду,
А хмаринки спустилися з неба.

2. Читання скоромовки.

Хмаринки-пуховинки,
Химерні, волохаті,
Вмостились на хвилинку
У хлопчика на хаті.
Химерні ці хмаринки
Принесли завдання
Для кожної дитинки.

3. «Загадкові хмаринки».

— Тут зашифроване ім'я відомого поета.

В Іршаві, де гніздо родинне,
Плекав поезію святу.
І серце він зберіг дитинне,
А в нім — любов і доброту.

— Сьогодні ми зазирнемо до віршованої скарбниці Степана Ілліча, прочитаємо його вірші.

III. Опрацювання статті «Степан Жупанин»

Самостійне читання.

- Де народився поет?
- Що наповнювало його душу?
- Які за жанром твори пише С. Жупанин?

IV. Робота над віршем С. Жупанина «Ліщина»

1. Відгадування загадки.

Росло. Виросло.
Із куща вилізло.
По руках покотилося,
На зубах опинилося. (Горіх ліщини)

2. Виразне читання вірша вчителем.

— До кого звернувся хлопчик?

3. Словникова робота.

— Прочитайте спочатку слова у лівій колонці зверху, а потім — у правій знизу.

<i>Ліщина</i>	<i>стоїш</i>
<i>царства</i>	<i>розпочинаю</i>
<i>білка</i>	<i>знаєш</i>
<i>обійшли</i>	<i>садила</i>
<i>ліщинок</i>	<i>сховала</i>
<i>стежинок</i>	<i>пригріла</i>
<i>веснонька</i>	<i>зростати</i>

4. Самостійне читання вірша. Відповіді на питання.

— Що відповіла ліщина хлопчикові?

— Як назвала ліщина хлопчика?

— Що ж цікавого вона розповіла?

5. Вправи для розвитку швидкості читання.

1) Зачитати слова у зменшувально-пестливій формі.

2) Читання вголос «ланцюжком».

6. Виразне читання вірша.

V. Робота над віршем С. Жупанина «Оленчині вишиванки»

1. Виразне читання вірша.

2. Відповіді на запитання.

— Чому хвалять дівчинку?

— Чим втішалися батьки дівчинки?

— Що красувалося на вишиванках дівчинки?

3. Вправи для розвитку читацьких навичок.

1) Читання із використанням вправи «Доповніть речення».

2) Читання слів у колонках.

<i>Тішиться</i>	<i>світлиця</i>
<i>усміхається</i>	<i>заквітчана</i>
<i>проміниться</i>	<i>барвограй</i>
<i>міниться</i>	<i>дивосвіт</i>

4. Робота з ілюстрацією.

— Якою зображена дівчинка на малюнку?

— Які почуття пробуджує у вас цей малюнок?

VI. Підсумок уроку

— Із творчістю якого поета ми сьогодні ознайомилися?

— Поет змальовував природу так, ніби писав книгу мудрості, гортаючи сторінки якої дитина пізнає світ, а в ньому — щось нове.

VII. Домашнє завдання

Виразно читати опрацьовані вірші.

УРОК 86–87. СКІЛЬКИ БУВАЄ ВІТРІВ?
УЗАГАЛЬНЕННЯ ЗНАНЬ ЗА РОЗДІЛОМ

Дата _____

Клас _____

Матеріал до уроку: С. Жупанин «Сім вітрів».

Мета: допомогти учням усвідомити, який характер мають вітри, позитивні чи негативні це герої, підтвердити ці думки текстом; формувати вміння творити віршовані рими; узагальнити знання з розділу «Вірші про світ природи і дитинства».

Обладнання: картки зі словами.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

У ч и т е л ь

Ой, радісний, веселий нині день,
Він сповнений усмішок і пісень!
Співає пташка у гаю,
Дитя радіє: в школу йду.

А з ним легенький вітерець
Прямує тихо навпростець,
І посміхаються вони:
Як весело їм разом йти,
І дарувати всім привіти,
І утішатись, і радіти.

II. Вправи з розвитку мовлення

1. Вправа «Голосно — тихо».

Вітерець мандрував та мандрував,
А діткам таку вправу запропонував.

Діти читають вірш, змінюючи силу голосу і темп промовлення.

В сінокосах, в срібних росах,
Заросився бусол босий.
Сонце блисне — бусол висохне.

2. Читання анаграм.

Нцесо, одиц, рахма, тевір.

III. Опрацювання вірша С. Жупанина «Сім вітрів»

1. Виразне читання вірша вчителем.

— Скільки вітрів зустрів хлопчик?

2. Самостійне читання.

3. Аналіз змісту прочитаного з елементами вибіркового читання.

— Чому автор говорить, що сім вітрів, як сім братів?

— Зачитайте, де бував другий вітер.

— Де гостював четвертий?

— Куди завітав шостий?

4. Вправи для вдосконалення читацьких навичок.

1) Читання «ланцюжком».

2) Читання колонок слів (вправа для очей).

— Спочатку читаємо слово у лівій колонці, а потім — у правій.

<i>Зустрів</i>	<i>кузні</i>
<i>взяв</i>	<i>дружні</i>
<i>розбудив</i>	<i>врожайні</i>
<i>косив</i>	<i>вранці</i>
<i>зібрав</i>	<i>ланці</i>
<i>розвеселив</i>	<i>дожену</i>
<i>збудив</i>	<i>квартиру</i>
<i>сіяв</i>	<i>ароматом</i>
<i>гостював</i>	<i>ораницю</i>
<i>минув</i>	<i>пшеницю</i>
<i>завтра</i>	<i>людям</i>

3) Гра «Так — ні».

- Перший вітер був у кузні.
- Другий — у пекарні.
- Третій гостював у ланці.
- Четвертий — на комбайні.
- П'ятий завітав у сад.
- Шостий вітер з ферми линув.
- Сьомий вітер — в ораницю.

5. Творча робота.

— Як ви вважаєте, чи є у цих семи братів ще й інші брати?

— Що б ви про них могли нам розповісти, де ви їх ще зустріли?

— Поетичне слово автора допомагає нам краще пізнати світ, побачити в ньому незвичайне.

Саме вірші Степана Жупанина — несходжені стежини в світ, де па-
нує мир і благодать.

Там на горбочку три смерічки
Стоять, обнявшись віттям,
Там на світанку кукурічки
Наповнюють усе життям.
Там у грайливому озерці
Літають-плавають хмарки.
Там між квітками
Весела стежка-верховинка.
Там живуть мурашки, бджілки в мирі,
Зозулі, дятли і синиці.
Ростуть ялини, тис, малина,
Ліщина, груші і суниці.
А головне — там працюють люди
І весело їм в тому світі бути.

IV. Узагальнення знань за розділом

— Ми закінчили з вами цікавий розділ «Вірші про світ природи і дитинства». У цьому розділі ми прочитали вірші про природу, про різні веселі пригоди. А сьогодні настав час перевірити наші знання за допомогою тестів.

Варіант 1

1. З якого твору ці рядки?

Гей, травень прийде у дні чудові.

- «Що я люблю»;
- «Чотири пори року»;
- «Співанка про місяці».

2. Хто автор вірша «Діти й ластівка»?
 - а) Н. Забіла;
 - б) М. Підгірянкa;
 - в) Д. Павличко.
3. Вірш «Хто сильніший» (Н. Забіла).
Вітер подививсь на Сонце та й каже:
 - а) «Ти програло»;
 - б) «Ти перемогло»;
 - в) «Ти відійди».
4. Якого помічника і друга мав Дбайко?
 - а) Мопеда;
 - б) велосипеда;
 - в) візка.
5. Якою була сестричка Віті?
 - а) Вихованою;
 - б) чемною;
 - в) не вихованою.
6. Як Н. Забіла назвала осінь у своєму вірші «Чотири пори року»?
 - а) Сестриця;
 - б) молодиця,
 - в) працівниця.

Варіант 2

1. Кому із поетів належать рядки:
*Моя рука ніколи і нікому
 Ні кривди, ні біди не принесе...?*
 - а) А. Костецькому;
 - б) Т. Коломієць;
 - в) Д. Павличку.
2. А. Костецький «Не хочу».
Метелика ловити я не хочу, він...:
 - а) сяйво неба;
 - б) квітка неба;
 - в) краплина неба.
3. С. Жупанин «Сім вітрів».
 Де гостював четвертий вітер?
 - а) В овочевій ланці;
 - б) у саду;
 - в) на ясній поляні.
4. А. Качан «Ластівки».
 Від кого ластівки навчилися веселой гри?
 - а) Від птахів;
 - б) від дорослих;
 - в) від дітей.
5. Т. Коломієць «Чоловічки».
 Хто дістав з дуба жолуді?
 - а) Хлопчисько сіроокий;
 - б) хлопчисько білочубий;
 - в) хлопчисько-весельчак.
6. Г. Бойко «Як невдаха виступав».
 Що зробили з невдахою-співачом?
 - а) Привітали;
 - б) набили;
 - в) пригостили.

V. Гра «Що? Де? Коли?»

Сектор 1

— Шановні гравці! Перед вами — птах (ластівка).

Увага! Запитання!

Назвіть вірші, в яких зустрічається цей птах. Якою є їх тема? Доведіть свою думку словами з віршів. (М. Підгірянка «Діти і ластівка», А. Качан «Ластівки»)

Сектор 2

— Якщо ви уважно читати твори вивченого розділу, то пригадаєте, з яких віршів ці рядки: «А місяць липень гарячим літом обсипле липи пахучим цвітом...»; «І тільки бродить в білій тиші бабуся лагідна — зима...»; «Лети! Співай у небі гомінкому...» (М. Підгірянка «Співанка про місяці»; Н. Забіла «Чотири пори року»; Д. Павличко «Птиця»)

Сектор 3

— В якому творі Н. Забіли змагаються Сонце і Вітер? В яких інших віршах розділу зображено казкові події? (Д. Павличко «Розмова», «Гном»; Т. Коломієць «Чоловічки», «Їжаки»; С. Жупанин «Ліщина», «Сім вітрів»)

Сектор 4

Музична пауза. П. І. Чайковський «Пори року».

Сектор 5

— Герої якого вірша «помчали геть щодуху»? Знайдіть ці рядки і зачитайте їх. (А. Костецький «У гостях»)

Сектор 6. Чорний ящик

— Шановні знавці! За одну хвилину вам потрібно відповісти, які незвичайні речі зберігаються у ящику та хто їх загубив.

Увага! Це річ, яку не можна повернути! (Загублений час. А. Костецький «Бюро знахідок»)

Сектор 7

— Яка поетеса познайомила вас із Дбайком? Чому він має таке ім'я? (Т. Коломієць)

Сектор 8

— Назвіть гумористичні вірші з розділу та їхнього автора. Згадайте прислів'я, в яких засуджується хвалькуватість. (Грицько Бойко «Як не вдаха виступав», «Хвастунець», «Сашко» та ін.)

VI. Підсумок уроку

ОПОВІДАННЯ ПРО СПРАВИ ТВОЇХ РОВЕСНИКІВ

Дата _____

Клас _____

УРОК 88. ВСТУП ДО РОЗДІЛУ. ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО

Матеріал до уроку: В. Сухомлинський «Красиві слова і красиве діло».

Мета: допомогти учням усвідомити головну думку твору; розвивати творчі здібності: уміння складати усну зв'язну розповідь про цікаву подію на морально-етичну тему та уміння співвідносити текст із малюнком.

Обладнання: портрет В. Сухомлинського, картки зі словами.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

У ч и т е л ь

Щедрий сонячний промінь
Вклоняється людям до ніг,
Зустрічає з походів та далеких доріг,
Зігріває серце і душі,
Тішить, ніжить, голубить усіх,
Зерно мудрості прогріває
І одного лише від людей благає:
Щоб кожен з них любов, повагу та добро зберіг
І щоб проніс через віки
Найкращі почуття святі.

II. Вправи для вдосконалення читацьких навичок

1. Читання вірша з відповідною інтонацією.

Запис на дошці:

Сказав Мудрець:
— Живи, добро звершай!
Та нагород за це не вимагай!
Лише в добро і вищу правду віра
Людину відрізня від мавпи і від звіра.
Хай оживає істина стара:
Людина починається з добра.

2. Читання слів на картках-«блискавках».

Повага, чемність, порядність, вихованість, щедрість, гідність, милосердя.

— Поясніть значення цих слів.

3. Ясне сонячне проміння освітило нам ім'я величної людини.

В	А	И	Ь	У	О	Л	Н	Ь	И
В	С	Л	С	Х	М	И	С	К	Й

Журавлі весело в небі знов кружляють
І на крилах спадщину дорогу несуть,
Спадщину В. О. Сухомлинського.

III. Ознайомлення з життєвим

і творчим шляхом В. О. Сухомлинського

— 15 серпня 1918 року в с. Васильківці на Полтавщині у селянській сім'ї народився В. О. Сухомлинський. У сім'ї, крім Василя, було ще троє

дітей. Батьки ніколи не сварилися між собою й не карали своїх дітей. Усі діти в сім'ї Сухомлинських обрали професію вчителя.

В. О. Сухомлинський — найвідоміший педагог і письменник. Він працював 35 років у школі. Василь Сухомлинський — заслужений вчитель України, якого любили й батьки, й діти.

Василь Олександрович теж любив дітей і написав для них безліч цікавих оповідань, казок. У його творах переважає доброта, бо він сам був доброю людиною і хотів, щоб ви, діти, вирости добрими, чуйними, працьовитими, щоб любили тата й маму, свою родину, домівку і нашу велику, прекрасну Батьківщину.

Твори В. О. Сухомлинського мають виховний характер, тому що це був письменник та педагог за покликанням, який усім своїм талантом, роботящим умом, всім серцем бажав зробити світ і людей у ньому добрішими.

IV. Робота над оповіданням В. О. Сухомлинського «Красиві слова і красиве діло»

1. Колективне опрацювання оповідання. Читання «ланцюжком».
— Про кого йдеться в оповіданні?

2. Словникова робота.
Читання слів на одному диханні.

3. Самостійне читання («бджілкою»).

4. Аналіз змісту прочитаного.
— Коли відбувалися події?
— Скільки хлопчиків було в хатині?
— Чи знали друзі четвертого хлопчика?

5. Вибіркове читання.
— Зачитайте, у якому вигляді хлопчик завітав до кімнати?
— З якими словами звернувся перший хлопчик?
— Що промовив другий хлопчик?
— Зачитайте рядки, в яких автор висловив головну думку твору.

6. Вправи для розвитку читацьких навичок.

1) Читання вправою «Доповни речення».

2) Вправи для розуміння прочитаного.

До іменника дібрати прикметники з тексту.

<i>Хатинка</i>	<i>(маленька)</i>
<i>одежа</i>	<i>(мокра)</i>
<i>хлопчик</i>	<i>(незнайомий)</i>
<i>слова</i>	<i>(красиві, жалісливі)</i>
<i>діла</i>	<i>(красиві)</i>

7. Творча робота.

Складіть власну розповідь, яка б підтверджувала головну думку цього оповідання.

V. Підсумок уроку

— Що нового ви дізналися на уроці?

— Чи хвилює вас поведінка двох хлопчиків? Що б ви їм порадили?

VI. Домашнє завдання

Виразно читати і переказувати оповідання.

УРОК 89. ЩО ТАКЕ СПРАВЖНЯ ДРУЖБА?

Дата _____

Клас _____

Матеріал до уроку: В. О. Сухомлинський «Кінь утік...».

Мета: сприяти засвоєнню головної теми оповідання; удосконалювати вміння виразного читання та переказу тексту; залучити дітей до міркування щодо проблем дружби; формувати вміння висловлювати власні оцінні судження про вчинки героїв; виховувати потребу у справжній дружбі.

Обладнання: ключ-розгадка, картки зі словами.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

У ч и т е л ь

Добридень, добридень, шановні діти!
Знову я рада усіх вас зустріти
І запросити у дружне коло,
Щоб посмішки й щастя цвіли довкола,
Щоб співались чарівні пісні,
А зло не підкралось навіть у сні.
Щоб мали ми право у мирі всі жити,
Щоб вміли любити і вміли дружити.

II. Фонетична зарядка

1. Чистомовки про дружбу.

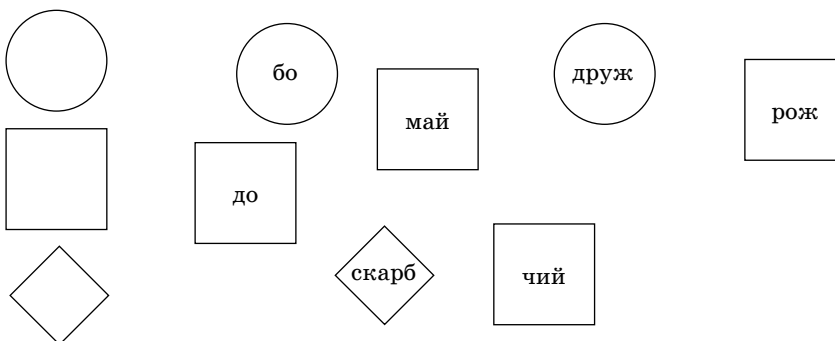
— Чітко вимовляйте усі склади.

Ас-ас-ас — в нас чудовий клас,
Зі-зі-зі — усі ми друзі.
Ем-ем-ем — нікого не підведем!
Ім-ім-ім — нам весело усім!

2. Прочитайте прислів'я на одному диханні.

- *Дружба і братство — дорожче багатства.*
- *Краще друзі хороші, ніж у кишені гроші.*

3. За ключем-підказкою прочитайте прислів'я.

(Дружба — найдорожчий скарб.)

- А чи завжди ми це розуміємо?
- Чи вміємо ми дорожити дружбою?
- Кого вважаємо справжнім другом?

III. Робота над оповіданням В. Сухомлинського «Кінь утік...»

— Прочитайте заголовок. Як ви вважаєте, чому наприкінці нього стоять три крапки?

- Де відбувалися події?
- Чому Віталік вирішив показати записку вчителю?

2. Самостійне читання мовчки.

3. Відповіді на питання з елементами вибіркового читання.

- Чим був незадоволений Віталік?
- Зачитайте, про що він розмірковував.
- З яким зауваженням звернувся хлопець до вчителя?
- Яку відповідь отримав Віталік?
- Зачитайте, яке значення має записка.
- Чому Віталік почервонів?
- Чому погляди хлопчиків викликали обурення?
- Чи прочитав Віталік записку?
- Про що свідчить відповідь Петрика?
- Які почуття, роздуми викликає у вас прочитане?

4. Тест «Чи були такі речення в оповіданні?»

- 1) Віталік сидів на останній парті.
- 2) У класі стояла тиша.
- 3) «Візьми записку, заховай, на перерві прочитаєш...»
- 4) Хлопчик тихо передав записку.
- 5) Тепер він зрозумів, що вчинив негарно.
- 6) На перерві хлопчики порозумілися.

5. Читання за особами.

6. Розвиток зв'язного мовлення.

- За малюнком складіть продовження цієї історії.

IV. Підсумок уроку

- Які почуття, роздуми викликає у вас прочитане?
- Прочитайте вислів. Як ви його розумієте?

Друг — якщо тільки це справжня дружба — стає частинкою тебе самого (В. О. Сухомлинський).

В дорогу нам рушати час,
Хай дружба поєднає нас.
Бо ми з тобою хлопці-молодці
І друзі ми — рука в руці.
Коли душа співає,
Їй перешкод немає,
Хоча б яка пригода!
Де дружба, там і згода.

V. Домашнє завдання

Читати і переказувати оповідання.

Примітка. Урок 90 — урок позакласного читання.

УРОК 91. ЛЮДИНА ЗА ВСЕ ВІДПОВІДАЛЬНА.
ВОНА СЛАВИТЬСЯ ПРАЦЕЮ

Дата _____

Клас _____

Матеріал до уроку: В. Сухомлинський «Гвинтик».

Мета: домогтися, щоб учні усвідомили зміст та головну думку оповідання; формувати вміння висловлювати власне оцінне міркування про розуміння морально-етичних проблем; виховувати почуття відповідальності, любові до праці.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

У ч и т е л ь

Любі друзі, час настав,
Кличе нас до нових справ.
Отож часу не гаймо,
Добрі справи починаймо.

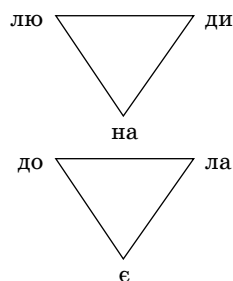
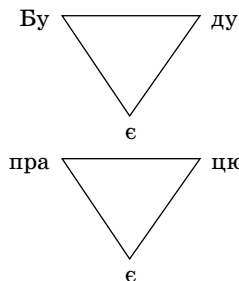
II. Мовно-лексична розминка

1. Заучування скоромовки зі слів вчителя.

У бобра добра багато:
І на дворі, і в оборі, і в коморі,
Бо охоче дні і ночі він робив;
Він і сіяв, він і віяв,
І косив, і молотив.

2. Гра «Утворіть слово».

Учитель прикріплює на дошці картки зі складами у вигляді трикутників.
Учні утворюють слова.

1) Складіть із цих слів речення. Поширте його іншими словами.

2) Назвіть протилежне за значенням слово до слова *будує*.

— Коли трапляється так, що людина руйнує свої справи, а інколи й шкодить іншим?

— Часом недбале ставлення призводить до тяжких втрат.

А все починається з малого.

Про це й розповість нам оповідання В. О. Сухомлинського «Гвинтик».

III. Робота над оповіданням

1. Самостійне читання оповідання.

— Чому Юрко не закінчив роботу?

— Як поставився до цього тато Юрка?

2. Словникова робота.

Гвинт — стрижень, що має різьбу.

Аеродром — місце стоянки, зльоту і посадки літаків.

Віраж — поворот.

Рейс — шлях за маршрутом.

3. Повторне читання оповідання. Читання «ланцюжком».

4. Аналіз змісту прочитаного з елементами вибіркового читання.

— Коли батько перевіряв зошити?

— Яку відповідь дав Юрко на батькове запитання?

— Чому така відповідь схвилювала батька?

— Зачитайте, яку історію розповів батько синові.

5. Вправи для розвитку техніки читання.

1) Прочитайте колонки слів мовчки повільно, потім — уголос і швидко.

Готував *завдання*

поспішав *м'яча*

переписав *гаразд*

помітив *зошит*

згорнув *літак*

побіг *гвинтик*

не закінчив *крилом*

упав *люди*

розбився *аеродром*

2) Гра «Земля — небо».

— Прочитайте речення, роз'єднавши його.

На заводі збудували великий літак.

3) Ідучи за цифровими підказками, прочитайте прислів'я. Поясніть його значення.

3 великого *5 почати*

6 з *4 треба* *2 досягти*

7 малого *1 щоб*

IV. Підсумок уроку

— Чого навчає нас це оповідання, від чого застерігає?

Читання вірша.

Хто про інших добре дбає,

Той ніколи не вмирає.

Намагайтесь так рости,

Щоб добро у світ нести.

V. Домашнє завдання

Читати оповідання. За бажанням проілюструвати його.

УРОК 92. СЛІД ЛЮДИНИ НА ЗЕМЛІ

Дата _____

Клас _____

Матеріал до уроку: В. О. Сухомлинський «Який слід повинна залишити людина на землі.»

Мета: вчити учнів розуміти текст; розвивати уміння виділяти головне, висловлювати свої міркування про розуміння морально-етичних проблем; збагачувати уявлення школярів про людяність; сприяти осмисленню філософського поняття «слід людини на землі».

Обладнання: картки зі словами.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

У ч и т е л ь

Життя дароване людині
На добрі справи і діла
І щоб нести людську святиню
У вічність та у майбуття.
І кожному дарована стежина,
Якою йде добро,
а деє далеко ходить зло.
Та пильним має кожен бути,
Щоб не вдалося злу дороги перетнути!
Щоб до кінця пройти, а потім зміг збагнути,
Що не даремно в світі цьому жив,
любив, добро творив!

II. Формування читацьких навичок

1. Виразне читання вірша.

Ти добро лиш твори повсюди.
Хай теплом твої повняться груди.
Ти посій і доглянь пшеницю,
Викопай і почисть криницю,
Волю дай, нагодуй пташину,
Приласкай і забав дитину,
Бо людина у цьому світі
Лиш добро повинна творити!

2. Читання анаграм.

Тящас, гавапо, рістьщи, повільвіадність, ністьчуй.

3. Читання прислів'я.

*броДо ритвоти — бесе севетили.
(Добро творити — себе веселити.)*

III. Мотивація навчальної діяльності

У ч е н ь

З малого зернятка виросте колос у полі,
Із хмаринки малої йде дощ на роздоллі.
З малого струмка витікає ріка,
З малої стежини — твій шлях до вершини життя.

— Щоб зрости людиною доброю, чуйною, уважною, необхідно змалку плекати в собі насіння доброти, вчитися творити добро.

Сьогодні настав час поповнити нашу скарбничку знань, ще раз переконатися в тому, що людина не даремно прийшла у цей світ, вона повинна обов'язково залишити після себе слід.

Допоможе нам це зрозуміти оповідання В. О. Сухомлинського «Який слід повинна залишити людина на землі».

IV. Робота над оповіданням В. Сухомлинського «Який слід повинна залишити людина на землі»

1. Підготовка до вивчення нового матеріалу.

1) Читання колонок слів повільно, а потім — швидко.

Люди	стрибнув
будинок	залишив
гордістю	затвердів
хлопчик	побіг
чоловік	переїздив
життя	склав
слід	подумав
відбиток	посадив

2) Дібрати слова-антоніми до слів *старість, мало, згадалось*.

2. Колективна робота над оповіданням. Читання «ланцюжком» до слів «*Минуло багато років*».

— Про кого розповідається у цій частині оповідання?

3. Самостійне читання.

— Як склалася доля хлопчика?

— Про що він згадав на старості?

4. Аналіз змісту прочитаного з елементами вибіркового читання.

— Зачитайте думки майстра.

— Чому майстер із докором звернувся до хлопчика?

— Як склалося життя хлопчика?

— Про що запитав чоловіка дідусь?

5. Читання за особами розмови діда і чоловіка.

— Чи усвідомив чоловік суть життя?

6. Творча робота.

— Продовжте роздуми та покаяння чоловіка.

— Розкажіть, як ви мрієте побудувати своє життя.

— Який слід повинна залишити людина на землі?

7. Прочитайте прислів'я, поясніть його значення.

1 зробиш	4 кайся	2 добро	5 вдієш
6 лихо	7 начувайся	3 не	

V. Підсумок уроку

— Чи переконались ви в тому, що тільки добро, добрі вчинки залишають після себе слід, наповнюють серце теплом, щирістю?

— А серце нашого славного письменника, педагога завжди билося для людей і в їхніх душах лишило слід, який не зможуть змести сиві і славні століття. Як і цю істину святу: «Людина народжується, щоб лишити по собі слід вічний».

VI. Домашнє завдання

Читати оповідання.

Матеріал уроку: Є. Гуцало «Перебите крило».

Мета: сприяти засвоєнню змісту оповідання, його головної думки; формувати вміння структурувати текст на частини, добирати до них заголовки; удосконалювати навички виразного читання прозового твору та стислого переказу частин за планом; виховувати відповідальність за довілля.

Обладнання: портрет Є. Гуцала, картки зі словами.

ХІД УРОКУ

Частина I

I. Організація класу

У ч и т е л ь

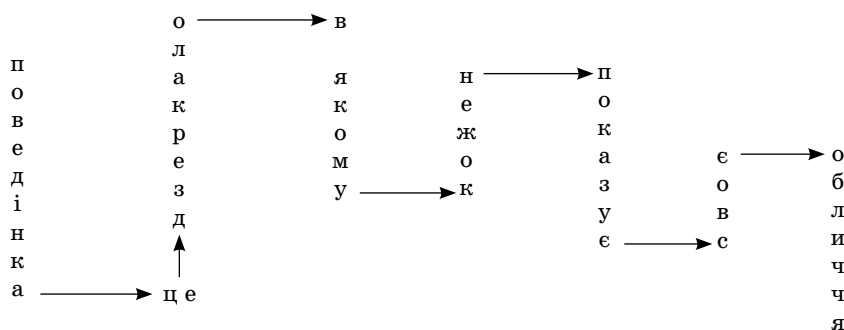
Добрими зростаєте, діти!
Змалечку привчайтеся любити
І травинку, і пташинку.
Пам'ятайте:
Не залежить доброта від зросту,
Не залежить доброта від віку.
Доброта з роками не старіє,
Доброта, як сонце, завжди гріє.

— Тож нехай ваші серця гріє завжди сонечко, і нехай ніколи до нього не підступить крижина, яка зможе остудити його, перетворити на холодне й черстве.

І пам'ятайте, що тільки добре, лагідне серце вміє любити, співчувати та допомагати, тільки добре серце вміє бачити красу й творити її.

II. Мовно-логічні вправи

— За стрілками прочитайте слова та об'єднайте їх у речення.

(Поведінка — це дзеркало, в якому кожен показує своє обличчя.)

2. Прочитайте колонки слів. До слів лівої колонки доберіть слова з правої колонки.

Птахи	пробуджує
люди	літають
весна	допомагають
сонце	болить
серце	гріє

3. На хвильках прочитайте ім'я та прізвище письменника, якого з дитинства приваблювала краса рідного краю.

В Е Г Ц Л
Є Г Н У А О

— Закоханий у свій рідний край, чарівне Поділля Євген Гуцало часто звертається у власній творчості і до поезії. Так він писав в одному із віршів про місце свого дитинства:

Там встають усміхнені світанки,
На схід сонця стеляться стежки,
Там співають пісню подолянки,
І веселка воду п'є з ріки.

III. Відомості про автора

У ч и т е л ь. Народився Євген Гуцало 14 січня 1937 року в селі Старому Животові на Вінничині в сім'ї вчителів.

Малий Євген із дитинства надивився подільської розмаїтої природи, наслухався співучих і щиросердних подолян. Писати почав ще в дитинстві.

Художня творчість цілковито захопила Є. Гуцала.

Збірки оповідань та повістей виходять з-під його пера одна за одною — нині їх вже понад п'ятнадцять!

IV. Опрацювання статті «Євген Гуцало»

Самостійне читання статті. Відповіді на питання.

— Де народився письменник?

— Коли почав писати твори?

— Хто захоплюється творчістю письменника?

V. Опрацювання оповідання Є. Гуцала «Перебите крило»

1. Робота над заголовком.

— Прочитайте назву оповідання. Як ви вважаєте, про кого йтиметься в цьому творі? (*Про птаха*)

— А який це птах, нам підкаже загадка.

2. Відгадування загадки.

Які ноги заввишки,
Такий ніс завдовжки.
Хату на хаті має,
Всім жабкам рахунок знає. (*Лелека*)

— Це текст великий за обсягом, тому працювати ми будемо за логічно завершеними частинами.

3. Початок тексту читає вчитель до слів: «Денис ускочив до хати...». Далі — читання «ланцюжком». Відповіді на питання.

— Коли й де відбувалися події?

— Про що розмірковував хлопчик?

— Чому радів Дениско?

4. Читання учнями другої частини мовчки.

5. Словникова робота.

Читання колонок слів зверху донизу й навпаки.

стежити	полетіти	лелеки	гніздо
вигрівати	перелетіти	клопін	лелека
сидіти	отямити	боцюни	гребені

Либонь — мабуть.

Гребінь — тут: верхівка даху.

6. Аналіз змісту прочитаного з елементами вибіркового читання.

— Який клопіт з'явився в Дениска?

— Що ви можете сказати про цього хлопчика?

— Хто прийшов дивитися на Денискових боцюнів?

— Зачитайте розмову Дениска з Олегом. З якою інтонацією потрібно читати слова Олега і слова Дениска?

7. Творчі завдання.

1) Дібрати заголовки до логічно завершених частин.

2) Розказати про почуття хлопчика.

3) Вибірковий переказ.

VI. Підсумок I частини уроку

— Що ви можете розповісти про автора твору «Перебите крило»?

— Про що дізналися із двох перших частин?

— Хто з героїв найбільше сподобався і чому, а хто — не дуже?

Частина II

I. Робота зі скоромовкою

Глянь, у лелечій оселі

В білих льолях милі лелі.

Лелі, леленьки малі

У кубельці, у теплі.

Читання прислів'я: «Де лелека водиться, там щастя родиться».

II. Повідомлення теми й мети уроку

— Дорогі дітки, сьогодні ми знову маємо змогу простежити, як будуть розвиватися події оповідання далі.

А щоб про це дізнатись, потрібно прочитати 3, 4, 5 частини.

III. Робота над оповіданням

1. Читання «ланцюжком» 3-ї частини.

— Яку звістку приніс тато?

2. Робота над 4 і 5 частинами. Читання по частинах (по абзацах).

3. Аналіз змісту прочитаного з елементами вибіркового читання.

— Про що запитав Олег у Дениса? Зачитайте розмову, яка відбулася між хлопчиками.

— Чому Дениско передумав порахувати лельок?

— Прочитайте, як автор описує лелеченят, які навчалися літати.

— Які почуття охопили Дениска?

— Як до цього ставився Олег?

— Що заподіяв Олег лелеченяті і як це сталося? Зачитайте ці рядки.

— Чому Дениско прогнав Олега?

4. Вправи для розвитку швидкості читання.

Читання слів у колонках.

Поглядав

вилупились

драбина

малеча

бачив

попадають

причілка

дрючок

не втримався

перебив

стрісі

кепсько

похвалився

вагався

очицями

дружно

— Зачитайте, як по-різному автор називає птахів.

— Придумайте заголовок до кожної частини.

5. Вправи для розуміння прочитаного.

1) До іменників дібрати дієслова з тексту.

Лелеки, леліки, Дениско.

2) Вправа «Доповніть речення».

А потім Малеча...

Але ж не перевернулось...

Зненацька спохмурнів...

6. Робота над 6–9 частинами.

1) Робота над скоромовками.

Летів лелека — ти бачиш далеко.

Летів лелека — заклекотів до лелеченят.

2) Словникова робота. Читання слів на одному диханні.

Переступив повернувся вирій негодую

запитав помирився крило лихо

перебив хутенько

— До слів *повернувся, помирився* доберіть слова-антоніми.

3) Читання «ланцюжком» 6-ї частини.

— Які думки промайнули в голові Дениска?

— З яким питанням звернувся Олег до Дениска?

— Чому Дениско прогнав Олега?

— Як ви оцінюєте поведінку Дениска?

7. Самостійне читання 7, 8 частин.

8. Аналіз змісту прочитаного з елементами вибіркового читання.

— Чому Олег знову повернувся? Зачитайте слова, з якими Олег звернувся до Дениска.

— Як зимувалось птахам?

— Чи вдалося хлопчикам помиритись, і хто зробив перші кроки?

— Чи змінилось ваше ставлення до Олега?

Читання «ланцюжком» 9-ї частини.

— Чому птахи нікуди не полетіли й залишилися у Дениска?

9. Творча робота.

— Хто із героїв вам найбільше сподобався? Чому?

• Скласти характеристику Дениска (1 варіант).

• Скласти характеристику Олега (2 варіант).

• Продовжити оповідання. Записати роздуми та спогади птахів «А лелеки походжали та згадували...».

IV. Підсумок уроку

— Чому саме так поводитися птахи?

— А вам би було спокійно поряд із таким другом, як Дениско?

— Яке ваше враження від прочитаного твору?

V. Домашнє завдання

Читати оповідання. Скласти план для стислого переказу.

Матеріал до уроку: А. Григорук «Хто міняє, той нічого не має».

Мета: розкрити повчальний підтекст твору; вдосконалювати уміння визначати риси характеру героя, навички виразного читання діалогів за особами; збагачувати мовлення учнів прислів'ями, порівняннями; формувати вміння складати зв'язну розповідь за малюнками; виховувати відповідальність за свої вчинки.

Обладнання: збірка творів А. Григорука.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

II. Читання прислів'я. Передбачення

Хто міняє, той нічого не має.

— Як ви гадаєте, про що йтиметься на сьогоднішньому уроці?

III. Мовно-логічна розминка

1. Читання скоромовки.

Дід Данило ділив диню:
Дольку — Дімі, дольку — Діні.

2. Читання пірамідок слів.

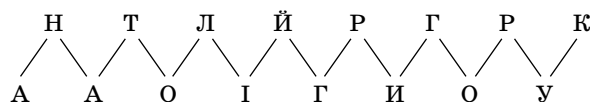
Ча	су	лож	ка
ру	ки	д	ідусь
ні	би	не	бо
ми	ло	на	віть
лю	ди	гра	ти

3. Ідучи за цифровими підказками, прочитайте прислів'я. Поясніть його значення.

1 хотів 4 а 5 вийшло
6 смішно 2 зробити 3 спішно

4. Читання зашифрованого запису.

— Ідучи за стрілками, прочитайте запис.

(Анатолій Григорук)

— Чи відомо вам ім'я цього письменника?

— Які його твори ми вже вивчали?

IV. Ознайомлення із статтею «Анатолій Григорук»

Самостійне читання статті.

— Де народився письменник?

— Чим цікаві твори А. Григорука?

— Сьогодні ми продовжимо наше ознайомлення із цікавими та захоплюючими історіями, які пропонує нам А. Григорук.

V. Опрацювання оповідання А. Григорука

«Хто міняє, той нічого не має»

1. Робота над заголовком.

— Як ви розумієте це прислів'я?

— Як ви вважаєте, про що йтиметься в цьому оповіданні?

2. Читання тексту комбінованим способом.

Спочатку читає вчитель; діалоги — заздалегідь підготовлені учні.

— Хто головний герой оповідання?

— Що, на вашу думку, спонукало хлопчика міняти усі ці речі?

3. Словникова робота.

Читання колонок слів на одному диханні.

Лежав *обміркував* *бульбахи* *вітрячок*

прикладав *побачив* *дудочка* *стовп*

буркнув *виголосив* *кілечко* *скарб*

Покушпелив — пішов, здіймаючи куряву.

Здибав — зустрів.

Запопав — роздобув.

4. Повторне читання. Читання вголос (по абзацах).

— Із ким зустрівся Дениско?

— Хто першим запропонував мінятися?

5. Аналіз змісту прочитаного з елементами вибіркового читання.

— Чим займався Дениско, поки не зустрів приятеля Тимця?

— Як звернувся хлопець до свого приятеля?

— Зачитайте розмову, яка відбулась між хлопчиками.

— Чи надовго зацікавили Дениска мильні бульбашки?

— Що знову привернуло його увагу?

— Що Дениско запропонував Костику?

— Чим кулька Гафійки була такою особливою?

— Що трапилося з кулькою?

— Які риси характеру Дениска виявилися під час його розмови з Тимцем, Костику, Гафійкою?

— Кого із героїв стосується прислів'я: «Хто міняє, той нічого не має».

— Зачитайте інші прислів'я, які є в цьому оповіданні.

— Кому вони адресовані?

6. Творча робота.

— За малюнком складіть план розповіді.

7. Читання діалогів за особами.

VI. Підсумок уроку

— Який висновок ви зробили для себе з цього оповідання?

VII. Домашнє завдання

Читати оповідання, переказувати за планом.

Примітка. Урок 96 — урок позакласного читання.

Матеріал до уроку: А. Григорук «В гурті й пісня в лад іде».

Мета: звернути увагу дітей на пісенну основу твору, майстерне використання автором скарбниці народної мудрості; збагачувати образність мовлення дітей; викликати в них бажання доцільно використовувати у мовленні прислів'я та приказки; виховувати інтерес до народної мудрості.

ХІД УРОКУ

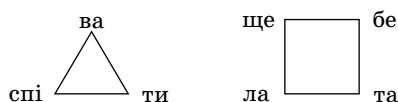
I. Організація класу

У ч и т е л ь

Любе сонце ясно світить,
Посилає всім привіти,
Ніжно гріє і ласкає,
До роботи закликає.
Не барись, а поспішай
І читати починай.

II. Мовно-лексична розминка

1. Гра «Утворіть слово».

2. Читання скоромовки.

Поздоровив перепел перепілку,
В поле подарунок привіз — сопілку.
Грає на сопілці перепелиця,
Перепеленя співати вчиться.

3. Робота з картками. Виразне читання вірша.

Пісне велична,
Здіймися на крилах,
Злети аж до ясних зірок!
Світи нам із неба,
Нам твоєї ласки й тепла твого треба.

III. Мотивація навчальної діяльності

— І справді, пісня дарує людині крила. Пісня — це серце народу, його душа, його крила, це згадка про батьківські заповіді і невтомні материнські руки...

Давайте, дітки, і ми заглянемо у душу пісні, зазирнемо в минуле життя нашого народу й дізнаємося, як шанують пісню в кожній українській сім'ї. А допоможе продовжити нашу розмову про пісню оповідання А. Григорука «В гурті й пісня в лад іде».

IV. Опрацювання оповідання А. Григорука

«В гурті й пісня в лад іде»

1. Читання тексту вголос (по абзацах).

— Про кого йдеться в оповіданні?

— Що люблять у родині Бубликів?

2. Словникова робота.

- 1) Читання колонок слів спочатку «Роботом», в потім — у швидкому темпі.

<i>Поприходять</i>	<i>причілку</i>
<i>упораються</i>	<i>настрій</i>
<i>поговорити</i>	<i>нищечком</i>
<i>усміхаючись</i>	<i>мовчкуватий</i>
<i>гомонять</i>	<i>мужніє</i>
<i>попримовкають</i>	<i>хустину</i>
<i>дослухаючись</i>	<i>гуртом</i>

- 2) Тлумачення слів та виразів.

Господа — тут: господарство.

Нищечком — тихенько.

Цибатий — тут: на високих тонких ніжках.

Віниччя — рослина з високим пишним стеблом.

3. Самостійне читання «бджілкою».

4. Аналіз змісту прочитаного з елементами вибіркового читання.

— Чим полюбляє займатися сім'я Бубликів після роботи?

— Як ставляться до пісні у цій сім'ї?

— Хто був першим заспівувачем? Зачитайте.

— Яка натура в дідуся?

— Яку пісню любили співати в сім'ї Бубликів?

— Яку силу має пісня?

— Які почуття викликала пісня у хлопчика?

— Що автор хотів нам розповісти у своєму творі?

5. Вправи для розвитку швидкості читання.

- 1) Гра «Земля — небо».

- 2) Читання за вправою «Доповніть речення».

«Пісню в родині...»

«Бабуся лукаво...»

«Щира пісня...»

«От і вважай...»

- 3) Зачитайте прислів'я і приказки, вжиті в тексті.

6. Творча робота.

— Складіть за малюнком розповідь, що є подібною до прочитаного тексту.

V. Підсумок уроку

— З творчістю якого поета ми ознайомилися?

— Що цікавого ви дізналися про родину Бубликів?

— Чи співаєте ви пісні у своєму родинному колі? Які з них є найулюбленішими?

VI. Домашнє завдання

Виразно читати оповідання.

Матеріал до уроку: Я. Стельмах «Ловись, рибко!».

Мета: сприяти усвідомленню учнями змісту твору; формувати вміння оцінювати вчинки персонажів; розвивати дослідницькі навички учнів, уміння за мовою персонажів побачити їхній характер; виховувати взаємоповагу та благородний характер взаємостосунків.

Обладнання: картки зі словами.

ХІД УРОКУ

Частина I

I. Організація класу

II. Мовно-фонематичні вправи

1. Робота з чистомовкою.

Ло-ло-ло — любе літечко прийшло.
Ра-ра-ра — ой, чудова пора!
Аг-аг-аг — час веселих розваг.

2. Робота із скоромовкою.

Зраділи туристи — ріка!
В річці і раки, і риби.
Гарно на річці рибалити!

3. Поповнити «гніздо» споріднених слів.

Риба, ...

4. Читання анаграм.

В море я сітку закинув,
Щоб спіймати там рибину,
А спіймалась золота!
Зветься риба як ота?

Ракась (<i>карась</i>)	юв'н (<i>в'юн</i>)
осм (<i>сом</i>)	инл (<i>лин</i>)
куонь (<i>окунь</i>)	кащу (<i>щука</i>)

5. Відгадування загадки.

Їхав на землі,
Сидів не на возі,
Їв не м'ясо,
Кістки викидав. (*Рибалка та риба*)

6. А чи знаєте ви чарівні слова рибалки? Давайте ми їх зачитаємо на хвиликах.

О И Ь И К
Л В С Р Б О

Е И А М Л
В Л К І А А

III. Повідомлення теми й мети уроку

— Сьогодні ми з вами прочитаємо уривок із повісті Ярослава Стельмаха, що має саме таку назву: «Ловись, рибко!»

Але спочатку поговоримо про життєвий шлях поета.

IV. Відомості про автора

— Широкі дороги відкриті у нас кожному у світ різноманітних захоплень. І Ярослав Стельмах, відколи себе пам'ятає, самозабутньо віддався спорту, музиці та вивченню мов. У спорті починав з плавання, потім захопився гімнастикою. Несподівано для самого себе почав писати оповідання для дітей.

Народився Ярослав Михайлович 30 листопада 1949 року в місті Києві в сім'ї письменника. Закінчивши десятирічку, вступив до Київського інституту іноземних мов.

Віддавшись творчості для дітей, Ярослав Стельмах 1975 року видав свою першу книжку — збірку оповідань «Малюк».

V. Опрацювання статті «Ярослав Стельмах»

Самостійне читання статті. Відповіді на питання.

- Де народився письменник?
- Чим захоплювався в дитинстві Ярослав Стельмах?
- Хто є героями його творів?
- Яка особливість написання цих творів?

VI. Робота над I-ю частиною оповідання

«Ловись, рибко!» Я. Стельмаха

1. Відгадування загадки.

У хатах прозорих всі вони живуть,
Можеш ти їх бачить, та не можеш чуť. (Рибка)

2. Словникова робота.

1) Повільно й швидко прочитайте слова в колонках.

Конкурс	проводився
оголошення	сподівався
змагання	подався
змалечку	відповідає
дочку	докидає
спінінг	втримаєш
інвентар	підбігає
намет	входити
грузилом	слухатись
мормишку	кидатиметься

2) Доберіть слова-антоніми до слів: *відповідає, підбігає*.

3. Колективна комбінована робота над текстом I-ї частини

1) Читання «ланцюжком» до слів «ми поклали вудки...».

- Де відбувалися події?
- Назвіть дійових осіб.

2) Самостійне читання мовчки.

- Кому найбільше сподобалось оголошення?
- У кого хлопці взяли вудочки?
- Як Славко звернувся до хлопців?
- Яку вудочку вибрав Славко?

4. Вправи для розвитку швидкості читання.

1) Вибіркове читання.

- Зачитайте, як Митько відреагував на відповіді Славка.
- Чи сподобалася б вам така відповідь?

2) Знайдіть у тексті порівняння та зачитайте їх.

3) Гра «Оберіть дієслова».

Зачитати тільки дієслова з усього тексту.

5. Читання за особами.

6. Робота в групах.

7. Висновки.

— Якими, на вашу думку, були хлопчики?

— Що найбільше вас вразило?

— Як ви вважаєте, хто із цих хлопців здобуде перемогу?

VII. Робота над II-ю частиною оповідання «Ловись, рибко!»

1. Словникова робота. Опрацювання важких для читання слів.

Надвечір	тридцять
назбирається	розчарувавшись
ловитимемо	заворушився
кидатиметься	намагаються
обманщики	виявляється
	пройдисвітів

2. Читання II-ї частини комбінованим способом.

3. Гра «Земля — небо».

Учні читають до слів «Уже добряче стемніло».

4. Читання «ланцюжком» до слів «А хвилини за тридцять...».

5. Дочитування II-ї частини (мовчки).

6. Аналіз змісту прочитаного з елементами вибіркового читання.

— Коли покликав Митько друга?

— Зачитайте слова, які передають його задум.

— В який час запропонував Митько йти на річку?

— Кого зустріли хлопці на лісовій стежці?

— Що бурмотів Митько?

— Чи сподобалась вам поведінка Митька?

7. Самостійне читання.

Після читання учні закривають підручники і працюють на картках для тестового опитування.

1) Сьогодні після... ми підемо на річку:

а) обіду; б) вечері; в) сніданку.

2) Набрали повні кишені...:

а) круп; б) картоплі; в) хліба.

3) А хвилини за... після відбою...:

а) двадцять; б) п'ятнадцять; в) тридцять.

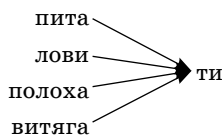
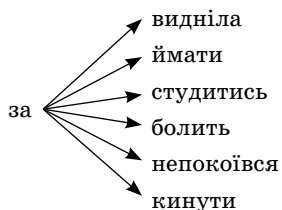
4) Він ще довго...:

а) гомонів; б) бурмотів; в) шепотів.

VIII. Продовження роботи над твором. Читання III-ї частини

1. Словникова робота.

Читання слів, поданих аналітико-синтетичним способом.

2. Читання III-ї частини комбінованим способом.

- 1) Читання вголос частини по абзацах до слів «А тепер ми зрозуміли».
- 2) Читання вголос «ланцюжком» до слів «Я читав».
- 3) Читання «буксиром» (за учителем) до слів «Дивимось ми».
- 4) Читання мовчки (до кінця).

3. Аналіз змісту прочитаного.

- Коли вишукувалися учасники змагання?
- Який був клюв у учасників?
- Що вони думали з цього приводу?
- Що порадив Митькові Сергій Анатолійович?
- Кому вдалось піймати рибу? Хто став переможцем?

4. Вправи для розвитку швидкості читання.

1) Вибіркове читання.

- Зачитайте слова, що промовляв Славко.
- Зачитайте, про що заявив Митько.
- Зачитайте слова, що описують радість Славка.

2) Гра «Рибалочка».

Обирається учень — «рибалочка». Він «ловить» неправильно прочитані слова.

3) Читання за вправою «Доповніть речення».

5. Робота з картками для тестового опитування.

1) А наавтра... вишукувались:

- а) після обіду; б) по сніданку; в) після вечері.

2) Змагання триватимуть...:

- а) 3 години; б) 2 години; в) 1 годину.

3) Зачепив ногою коробку...:

- а) з мукою; б) з горохом; в) з хлібом.

4) Хто із хлопчиків зловив рибу?

- а) Митько; б) Славко; в) Вітько.

IX. Підсумок уроків

- Що було в оповіданні несподіваним? Що — кумедним?
- Чому постійно змінювався настрій Митька?
- Опишіть ваші враження від прочитаного.

X. Домашнє завдання

Читати, стисло переказувати оповідання.

Мета: систематизувати знання з розділу «Оповідання про справи твоїх ровесників»; удосконалювати вміння порівнювати характерів та вчинки персонажів; висловлювати оцінні судження.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

Як приємно багато знати,
Аналізувати, читати,
Вперед крок за кроком
Знання здобувати
І найкращу скарбницю
В душі відкривати,
І святії перла носити туди
Для мудрості, щастя й краси.

— Любі діти, зростаєте мудримися і щодня збагачуйте скарбницю душі!

II. Мовно-логічні вправи

1. Прочитайте прислів'я, ідучи за цифрами-підказками. Поясніть їхнє значення.

- 1) 2 ми 6 сонечкові 4 білому 7 діти
1 всі 5 світі 3 на
- 2) 6 щасті 3 завжди 8 в 9 нещасті 5 в
2 друг 4 вірний 7 та 1 справжній

2. У складовій таблиці відшукайте імена та прізвища письменників, твори яких увійшли до розділу «Оповідання про справи твоїх ровесників».

ва	ца	єв	ана	слав	су	мах
гри	сякий	рук	яро	го	лій	ген
хом	гу	то	силь	ло	стель	лин

— Мудрі талановиті письменники відкрили перед нами нову сторінку — сторінку для допитливих дослідників. Читаючи усі твори, ми разом простежили послідовність перебігу подій, знаходили причину й наслідок. Сьогодні перевіримо, чи сумлінно ви ставилися до своєї справи. А допоможе закріпити й перевірити знання тестова перевірка.

III. Тестування

Варіант 1

1. Хто є автором оповідання «Перебите крило»?
- а) Василь Сухомлинський;
б) Євген Гуцало;
в) Анатолій Григорук.
2. Доповни речення з оповідання В. Сухомлинського «Кінь утік...».
- Знову просить...:
- а) лижі;
б) ковзани;
в) санки.

ІЗ СКАРБНИЦІ КАЗКАРІВ СВІТУ

Дата _____

Клас _____

УРОК 101–102. ВСТУП ДО ТЕМИ «ЧАРІВНІ КАЗКИ»

Матеріал до уроку: Ш. Перро «Кіт у чоботях».

Мета: закріпити знання про ознаки чарівної літературної казки; удосконалювати вміння виразного читання діалогів із урахуванням відтворених у них почуттів, вміння знаходити в казці зачин, основну частину та кінцівку, визначати послідовність подій; виховувати почуття вдячності за зроблене добро; розвивати кмітливість, пам'ять, логічне мислення, образність словесного малювання, уяву.

Обладнання: портрет Шарля Перро, виставка казок, ребуси.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

У ч и т е л ь

Сонечко ніжно всміхається нам,
Мудрим і щирим, веселим діткам,
І щиро бажає небо любити,
Що каже сонечку світити.
А отця і неньку
Теж любити треба:
Вони тобі — оборона,
Придана із неба.
Полюби людину бідну, наче брата,
Хай будуть тобі ще милі
Поля й рідні хати.
Полюби в природі квіти,
Всю красу і всі дива,
Серцем обійми весь всесвіт,
Тоді щастити буде вам.

II. Підготовка до сприймання нового матеріалу

— А чудова веселкова країна Дитинства зараз пропонує нам вирушити у дивовижну і прекрасну подорож.

А що це за подорож, ми дізнаємось, коли розгадаємо цей кросворд.

1. Розгадування кросворда.

			¹ К	Р	О	К	О	Д	И	Л
² Б	У	Р	А	Т	І	Н	О			
³ М	У	Р	З	И	Л	К	А			
			⁴ К	А	Р	А	Б	А	С	
			⁵ А	Й	Б	О	Л	И	Т	Ь

- 1) Всіх він любить незрадливо,
Хто б до нього не ходив.
Пригадали? Це ж наш Гена,
Це наш Гена — ... (крокодил).
- 2) До школи з букварем крокує
Хлопчик дерев'яний,
Потрапляє замість школи
В балаган полотняний.
Як називається ця книжка?
Як звуть цього хлопчика? (Буратіно)

3) Зі сторінок букваря
До вас у клас з'явився я,
Але щоб знали ви надалі,
Народився я в журналі.
Хто нам зараз би назвав
Моє ім'я та журнал? (*Мурзилка*)

4) Він бороду довгасту має,
Ляльок в театрі б'є і сварить,
А голос в нього — справжній бас.
Хто ж це, діти?... (*Карабас*).

5) Він звірят усіх лікує,
Від халеп різних рятує
І зайчат, і мавпенят,
Бегемотів, тигренят.
Вилікує він за мить
Все, що в звірів так болить,
Наш добрий лікар... (*Айболить*).

— Давайте прочитаєм це слово-ключ разом. (*Казка*)

2. Мотивація навчальної діяльності.

Отож, сідайте зручніше, будь ласка,—
Сьогодні у гості прийшла до нас казка.

— Ця гостя є найбільшим щастям і необхідна кожній дитині. Казка для кожного з нас — духовна потреба. Вона виникла найпершою серед усіх творів писемної та усної літератури й існує з незапам'ятних часів. Казкар завжди залишається для людини чародієм, творцем добра і краси, які дуже потрібні в житті.

Казка існує для того, щоб зберегти найкращі людські почуття. Кожній людині вона дарує надію.

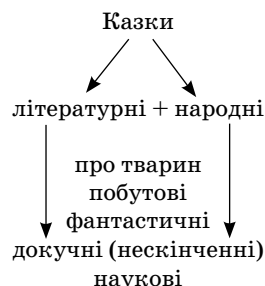
3. Виразне читання вірша.

Вірш записано на дошці.

У ч и т е л ь

Мрії наші теж здійсняться —
Будем казочку читать!
Будемо в нас на уроці
Вічну казку прославлять.

— Казка — справа серйозна. Давайте разом згадаємо відомі нам казки. Діти пригадують, орієнтуючись на опорну схему.

4. Гра «Поримуймо разом».

Діти ходили, діти гукали,
Дружно у парку казку (*шукали*).
Може, під кущиком чи під місточком?
Може, накрилась кленовим (*листочком*)?

Хлопці гасали, бешкетували...
 Що ви? Це казку вони (доганяли).
 — Казко, постій, гей, озовися!
 Та не жартуй з нас, тихо, не смійся!
 Казка із сонечком з неба злетіла.
 Ні, нашу казку кізонька (з'їла).
 Та, слава Богу, казка знайшлася.
 Будемо слухать, чи гарна (вдалася).

III. Робота над новим матеріалом

1. Розповідь про письменника.

— Я наперед вам, дітки, скажу, що казка ця гарна, бо написав її відомий французький казкар Шарль Перро, який народився понад триста років тому.

Ш. Перро був вихідцем із багатой сім'ї і служив при королівському дворі, був одночасно чиновником і поетом.

Ш. Перро був першим у Європі, хто почав писати казки.

2. Повідомлення теми й мети уроку.

— Сьогодні ми прочитаємо його чудову казку «Кіт у чоботях».

3. Опрацювання I-ї частини казки Ш. Перро «Кіт у чоботях».

1) Словникова робота.

Слова зі «Словничка-сундучка»

Читання слів у різному темпі: повільному, середньому та прискореному.

<i>Кіт</i>	<i>король</i>
<i>млин</i>	<i>палац</i>
<i>хліб</i>	<i>куріпки</i>
<i>слова</i>	<i>хазяїн</i>
<i>брат</i>	<i>кроленя</i>
<i>узув</i>	<i>спадщина</i>
<i>плече</i>	<i>борошно</i>

2) Комбіноване читання I-ї частини.

Читання вголос (по абзацах).

а) До слів «Як тільки кіт одержав...».

б) Далі читати «ланцюжком» до слів «Дуже гордий».

3) Самостійне читання до кінця.

4) Аналіз змісту прочитаного.

— Що мірошник залишив у спадок свої синам?

— Чому засмутився менший брат?

— Зачитайте, яку обіцянку дав кіт своєму господареві.

— Як почав діяти кіт?

— З якими дарунками він звертався до короля?

4. Опрацювання II-ї частини.

1) Словникова робота.

Вправи для розширення поля читання. Читання пірамідок слів.

<i>Кіт</i>	<i>він</i>
<i>тому</i>	<i>одяг</i>
<i>річки</i>	<i>вдачу</i>
<i>поради</i>	<i>карети</i>
<i>Карабас</i>	<i>упізнав</i>
<i>визирнув</i>	<i>ласкавий</i>
<i>подарунок</i>	<i>найкращих</i>

2) Самостійне читання II-ї частини.

3) Аналіз змісту прочитаного з елементами вибіркового читання.

— Про що довідався кіт?

— Зачитайте, що порадив кіт своєму господареві.

— Чи повірив їм король?

— Зачитайте, яким він став у королівському одязі.

5. Опрацювання III-ї частини.

Гра «Небо — земля»

6. Опрацювання IV-ї частини казки.

Читання вголос по абзацах.

— Куди прибіг кіт?

— Як зустрів людоджер кота?

— На кого спочатку обернувся людоджер?

— У чому виявилася хитрість кота?

7. Опрацювання V-ї частини казки.

Читання «ланцюжком».

— Чи вдалося котові закінчити свою вигадку?

— Чи помітив король хитрість і неправду?

— Як закінчилась ця казка?

8. Вправи для розвитку швидкості читання.

1) Читання за вправою «Доповнити речення».

Гості увійшли у велику...

Кіт так перелякався...

Маркіз низько вклонився...

2) Гра «Відновіть речення».

Я... хоче..., па... Марк..., ви може... ста... м... зя...!

3) Творча робота.

— Уявіть собі, що ми — режисери і нам вдалось поставити цю казку.

Давайте інсценуємо її, використовуючи деякі власні сюжети.

4) Гра «Ми — художники».

Завдання: придумати ілюстрації до казки.

IV. Підсумок уроку

— Чи сподобалась вам казка?

— Як вдалося котові розправитися з людоджером?

— А чи сподобався вам господар? Як він ставився до кота?

V. Домашнє завдання

Читати казку за особами.

Примітка. Урок 103 — урок позакласного читання.

Матеріал до уроку: брати Грімм «Зачарована красуня».

Мета: проаналізувати чарівні перетворення як ознаку казки; розвивати творчі здібності учнів: уміння створювати казкові епізоди, розширювати ними зображені події; виховувати людяність у кожної дитини, моральність її вчинків.

Обладнання: виставка казок письменників.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

II. Орфоепічні вправи

1. Промовляння скоромовки.

Котик Лапанчик муркоче на лаві,
Клава на лаві, і котик на лаві —
Лагідно казку розказує Клаві.

— Який звук найчастіше повторюється в цій скоромовці?

2. Робота з деформованим реченням-прислів'ям.

3. Читання анаграм.

кізарМ, сакра, долюжер, роковале, річавник.

4. Чарівник змахом своєї палички зачаклував слова, заховав голосні звуки. Розчаклуйте їх!

З..ч..р..в..н.. кр..с..н..

— Саме ці слова й є назвою казки, з якою ми сьогодні ознайомимось.

III. Робота над новим матеріалом

1. Вступне слово вчителя.

— Ця казка особлива тим, що її написали двоє братів — Якоб і Вільгельм Грімм. Їхні казки чудові, змістовні, вони зацікавили увесь світ. Напевне і ви не раз чули назви творів цих братів: «Бременські музики», «Золота гуска», «Білосніжка».

2. Робота над казкою братів Грімм «Зачарована красуня».

1) Підготовка до читання. Словникова робота.

Слова із «Словничка-сундучка».

Бідкалися	обдивлятися
людськими	дивовижним
справдитися	помститися
нетямився	пом'якшити
наприкінці	кухарчука
доброчесність	продертись

2) Читання казки комбінованим способом.

а) Читання «луною» до слів «Як дійде королева п'ятнадцять років».

— Чому бідкалися король і королева?

- Що сказала жаба королеві?
- Кого запросив король на родини і з якою метою?
- Чому з'явилося 13 чарівниць?
- б) Читання вголос «ланцюжком» до слів *«Так минуло багато-багато років»*.
- З яким побажанням звернулася 12-та чарівниця?
- Який наказ видав король?
- Що ж трапилось того дня, коли їй виповнилось 15 років?
- Кого зустріла дівчина?
- Що відбулося в королівстві?
- Який поголосок пішов по країні?

- 3) Самостійне читання казки до кінця.
- Що трапилось через багато років?
- Скільки років минуло з того часу?
- Як вдалося королевичу побороти чари злої чаклунки?

3. Вправи для розвитку швидкості читання.

- 1) Відшукати і зачитати споріднені слова до слова *королева* та *кухар*.

- 2) Читання за вправою «Доповнити речення».

І сталося так, як...
Коли одинадцята...
І ось того дня...
А навкруги почав...
Пробудилися на дворі...

4. Гра «Влуч в яблучко».

Тест для перевірки розуміння прочитаного

- 1) Одного разу королева...:
 - а) вмивалась; б) купалась; в) прибиралась.
- 2) У королівстві жило...:
 - а) 11 чарівниць; б) 12 чарівниць; в) 13 чарівниць.
- 3) Король видав наказ...:
 - а) викинути веретена; б) спалити веретена; в) порубати веретена.
- 4) Почала вона підійматися...:
 - а) широкими сходами; б) стрімкими сходами; в) крученими сходами.
- 5) Королевич схилився і...:
 - а) привітав її; б) поцілував її; в) підняв її.

5. Поділ тексту на частини, складання плану.

IV. Підсумок уроку

- Чим зачарувала вас ця казка? Хто вам сподобався й чому?
- Чи завжди у казці добро перемагає зло?
- І так було, так завжди буде, допоки добрі є на світі люди!

V. Домашнє завдання

Читати, переказувати казку за планом.

Матеріал до уроку: П. Єршов «Горбоконик».

Мета: удосконалювати навички виразного читання та стислого переказу поетичної казки; уміння визначати характер дійових осіб та давати оцінку їхнім вчинкам; виховувати інтерес до книги.

Обладнання: книга П. Єршова «Горбоконик».

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

II. Підготовка до сприймання нового матеріалу

1. Відгадування загадки.

Підробив він голосок,
Став на маминім співати.
Здогадалися малята:
«Вовк — не наша мати». («Вовк та семеро козенят»)

2. Гра «Запам'ятайте і швидко називайте».

Діти читають слова на картках, після читання закривають картки й промовляють слова по пам'яті.

<i>Вірші</i>	<i>король</i>	<i>смерть</i>	<i>дива</i>
<i>казки</i>	<i>чарівниця</i>	<i>сини</i>	<i>зло</i>
<i>оповідання</i>		<i>горе</i>	

3. Виразне читання вірша.

Казка в гості завітала,
В коло друзів всіх збрала.
Будем вірно ми дружити,
Буде вічно казка жити!

III. Повідомлення теми і мети уроку

— Казки є різні й цікаві. Ми вже в цьому переконались. Але сьогодні ми прочитаємо особливу казку. Ви самі повинні помітити цю особливість після того, як почнете її читати. А написав її для нас російський письменник Петро Павлович Єршов. Будучи ще студентом, П. Єршов написав казку «Горбоконик». Саме ця казка принесла йому славу. Сьогодні на уроці ми прочитаємо лише уривки з цієї казки.

IV. Опрацювання казки П. Єршова «Горбоконик»

1. Виразне читання казки вчителем.

- Чим відрізняється ця казка від уже знайомих вам?
- Де проживав дідусь?
- Скільки синів було у старенького?
- Яке лихо її спіткало?
- Що вони надумали?

2. Словникова робота.

Слова із «словничка-сундучка». Читання слів у різному темпі.

<i>Пригоду</i>	<i>взяв</i>	<i>смеркатись</i>	<i>донині</i>
<i>ізроду</i>	<i>почвалав</i>	<i>збиратись</i>	<i>людині</i>
<i>настала</i>	<i>лиходійник</i>	<i>обходить</i>	<i>повартувати</i>
<i>напала</i>		<i>заржу</i>	

— Доберіть слова-антоніми до слів *горе*, *смеркатись*, *сходить*.

3. Самостійне читання твору.

- Як кожен із братів поставився до нічного вартування?
- Кому вдалося зловити кобилицю?

4. Аналіз змісту прочитаного з елементами вибіркового читання.

- Зачитайте, як вартував старший брат.
- Чи сумлінно поставився до вартування середульший брат?
- Що пообіцяв батько найменшому синові?
- Як ніс варту найменший син?
- Зачитайте слова-звертання до Івана.
- Що пообіцяла кобилиця Іванові?

5. Вправи для розвитку швидкості читання.

1) Читання «луною» до слів «Зловить...».

2) Гра «Заблукали слова».

На дошці записано уривок із казки з пропущеними словами, діти повинні їх пригадати й назвати.

Стрепенулася...

Ще й очима...

Шию... звела...

І зірвалася, як...

3) Відшукайте речення за першими словом.

Почую...

Через...

Хоче...

4) З'єднайте слова лівої і правої колонки так, щоб вийшли порівняння, які автор вжив у казці.

Зірвалася, як лебедем

Шию звела стріла

5. Гра «Об'єднайте і прочитайте».

— У таблиці записані слова з казки. Об'єднайте ці слова і прочитайте вислів.

<i>мені</i>	<i>вмів</i>	<i>володіть</i>	<i>ти</i>
<i>сидить</i>	<i>мною</i>	<i>на</i>	<i>будеш</i>

V. Підсумок уроку

- Чи сподобалась вам казка?
- Як ви вважаєте, чому кобилиця підкорилася Іванові?
- Ким буде Горбоконик для Івана?

V. Домашнє завдання

Виразно читати уривки з казки.

Матеріал до уроку: К. Коллоді «Пригоди Піноккіо».

Мета: удосконалювати уміння виразного читання та переказування послідовності подій, уміння вживати у мовленні образні вислови; розвивати дослідницькі уміння: знаходити спільне та відмінне у пригодах головних героїв різних творів, давати їм оцінювальну характеристику; виховувати почуття співпереживання та справедливості.

Обладнання: картки зі словами.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

У ч и т е л ь

Світ чарівного дитинства
Посміхається казками,
Пригортає, ніби ненька,
Лагідно руками.
І до серця міцно, міцно діток притискає,
Всю свою чарівність в душу нам вкладає,
Всі скарги народу віддає у дар,
Щоб мудрим і веселим виростав школяр.

II. Фонетична розминка

1. Читання чистомовки.

Ай-ай-ай — щасливим зростай!
Би-би-би — рідну школу люби!
Ки-ки-ки — і завжди читай книжки!

2. Виразне читання вірша з різною інтонацією (питальною).

Завжди в казці так було:
Переможе все ж добро!
Назавжди зло відійшло,
Щоб добро перемогло!

3. Гра «Впізнайте з першого погляду».

— Швидко впізнайте і прочитайте слова з відсутніми літерами.

В-ек	л-с-ц-
К-л-б-к	Ц-б-л-н-
К-р-б-с	Ч-б-р-шк-
р-к-в-чк-	-йб-л-ть

4. Ідучи за цифровими підказками, прочитайте прислів'я.

2 вчить	5 світі	1 казка
4 на	3 як	6 жить

— Казка нас навчає розуму, виховує в нас найкращі почуття, вчить любити й поважати старших, друзів. Без казки не буває дитинства: веселого, доброго, грайливого.

І, мабуть, немає жодної дитячої книжки, в якій би ви не зустрілися із казковими героями.

5. Відгадування загадки.

А він сміливий і веселий,
Дружить з ним П'єро, Мальвіна.
Шкода, що не любить школу
Дерев'яний... (Буратіно).

III. Повідомлення теми й мети уроку

— Мабуть, не раз ви чули ім'я цього хлопчика.

— З якої казки цей герой?

— Так, це казка «Золотий ключик, або Пригоди Буратіно».

А написав її російський письменник Олексій Толстой на основі твору італійського казкаря Карло Коллоді «Пригоди Піноккіо».

Її головний герой — дерев'яна лялька з довгим носом, веселий хлопчисько, який завжди потрапляв у якісь пригоди. Але ми добре знаємо, що в кожній казочці повинен бути щасливий кінець. І ця історія теж має такий гарний кінець.

IV. Ознайомлення зі змістом казки (скорочено)

Учні самостійно читають текст, який стисло передає зміст попередніх розділів казки.

— Що виготовляв столяр Вишня?

— Що сталося із колодою?

— Кому подарував Вишня цю колоду?

— Що Джеппето зробив з неї?

— Як поводився Піноккіо?

— Для чого Джеппето продав свою куртку?

— Що пообіцяв Піноккіо?

V. Робота над I-ю частиною казки К. Коллоді «Пригоди Піноккіо»

1. Комбінована робота над текстом.

Читання вголос (по абзацах) до слів «Туди вела довга дорога».

Фрагменти, в яких є діалоги, читають підготовлені учні.

2. Словникова робота.

Слова із «словничка-сундучка».

<i>Піноккіо</i>	<i>срібла</i>
<i>попрямував</i>	<i>золотом</i>
<i>мріяв</i>	<i>куртку</i>
<i>читати</i>	<i>вовняну</i>
<i>писати</i>	<i>жертви</i>
<i>зупинити</i>	<i>селища</i>
<i>прислухався</i>	<i>щодоуху</i>
<i>казав</i>	<i>афішу</i>
<i>завагався</i>	<i>театр</i>
<i>звернув</i>	<i>ляльковий</i>

3. Читання вголос «ланцюжком».

4. Аналіз змісту прочитаного з елементами вибіркового читання.

— Про що мріяв Піноккіо?

— Зачитайте, що почув дерев'яний хлопчик вдалині.

— Як він про це розмірковував?

— Що йому захотілося?

— Куди потрапив Піноккіо?

— Як він заробляв гроші на виставку?

5. Вправи для розвитку швидкості читання.

1) Вправа «Доповніть речення».

Я знайду картку...

Музика долинала...

Піноккіо зопалу...

Подумати тільки...

- 2) Гра «Земля — небо».
- 3) Читання за особами (діалог Піноккіо й хлопця).

6. Вправи для розуміння прочитаного.

— До іменника діберіть прикметники з тексту.

Буквар (новенький)

речі (чудові)

батько (бідолашний)

слова (зворушливі)

селища (маленького)

Джеппето (бідний)

7. Висновки.

— Яким, на перший погляд, видавався вам Піноккіо?

— Що змінило його думки й почуття?

— Як він вчинив?

— Чи вам це сподобалось?

VI. Робота над II-ю частиною казки

1. Читання анаграми.

Льдосо, кбурва ртокучка, льявийко атрте.

— Так, ляльковий театр.

Саме тут ви можете простежити, що трапилося з нашим героєм.

2. Словникова робота.

Читання колонок слів повільно, швидко.

Зчинилась революція

підняли вистава

почалася майстерно

сварилися нагай

вернувся неподобства

затнувся підсмажилося

— Доберіть антоніми до слів: *сварилися, піднімись, завтра.*

3. Читання вголос по абзацах до слів «Хочемо комедії».

4. Читання «ланцюжком» до слів «Повірте...».

5. Самостійне читання II-ї частини до кінця.

6. Аналіз змісту прочитаного з елементами вибіркового читання.

— Кого побачив Піноккіо на сцені?

— Що відбувалось між ляльками?

— Хто перший побачив Піноккіо?

— Зачитайте, як ляльки зустріли дерев'яного хлопчика.

— Куди вони запросили хлопця?

— Яка зустріч була у цих ляльок?

— Як сприйняли їх глядачі?

— Зачитайте опис зовнішності хазяїна театру.

7. Вправи для розвитку швидкості читання.

1) Читання вправою «Доповніть речення».

На сцені були...

Почувши таке...

Та марно...

Та ось де...

Цить!...

2) До першої частини порівнянь у лівій колонці доберіть слова з правої і закінчіть це порівняння.

Борода чорна, як...

ніч.

Очі блискали, як...

вугор на березі.

Звивався, як...

осикові листки.

Бідні ляльки тремтіли, як...

два червоні ліхтарі.

Рота мав широкого, як...

вугілля.

3) Гра «Влуч в яблучко».

Тест для перевірки розуміння прочитаного

1. Арлекін заголосив...:

- а) радісним голосом;
- б) трагічним голосом;
- в) здивованим голосом.

2. Що кричали глядачі?

- а) «Продовжуйте виставу»;
- б) «Хочемо комедії»;
- в) «Розпочинайте комедію».

3. У нього була...:

- а) сіра борода;
- б) вогняна борода;
- в) чорна борода.

4. Нагай був зроблений із...:

- а) вовчих хвостів;
- б) собачих хвостів;
- в) лисячих хвостів.

5. Почепив у сінях на...:

- а) гачку;
- б) цвяшку;
- в) палиці.

VII. Підсумок уроку

— Що нового ви дізнались, прочитавши цю казку?

— Що спільного з казкою «Пригоди Буратіно» О. Толстого ви побачили у казці К. Коллоді? А чим вони різняться?

VIII. Домашнє завдання

Читати, стисло переказувати уривок з казки.

Примітка. Урок 109 — урок позакласного читання.

Матеріал до уроку: А. Ліндгрєн «Про Карлсона, який живе на даху».

Мета: сприяти засвоєнню змісту казки; удосконалювати навички стисло-гопереказування, уміння визначити композиційні частини: зачин, основну частину, кінцівку; виховувати почуття дружби, відданості в дружбі.

Обладнання: виставка книг А. Ліндгрєн.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

У ч и т е л ь

Живем в країні казки,
Чарівний світ довкола,
Кругом все має душу...
Нове відкриває школа.

— Ось уже декілька уроків наша рідна читанка відкриває нам чудові стежинки — стежинки-пізнайки у країну Казок.

II. Підготовка до сприймання нового матеріалу

1. Весела табличка літер пропонує відшукати й назвати ці казки.

К	Ч	Х	Я	Т	К
О	І	Б	Ь	А	Р
З	Ч	У	О	В	С
А	Т	А	Н	Я	Н
О	Б	Р	И	К	Г

2. Читання скоромовки.

В понеділок на урок
Прийшло сорок сорок,
Сорок сорок, ще й сороченята.
Стала школа багата!

3. Виразне читання пісні.

Мамо, розкажи мені казку
Про хитрого короля,
Про мудрого коваля,
Про сопілку чарівну,
Про бубликів в'язку.
Розкажи мені, мамо, казку.

III. Оголошення теми уроку

— Розказала мати веселу, хорошу казочку про одного чоловіка, в якого веселий характер, а сам він в міру вгодований, бо понад усе полюбляє солодоці, та ще й із пропелером на спині.

Здогадались, про кого ця казка?

Я гадаю, вам всім цікаво, хто ж написав цю казку.

Це завдання нескладне. Лише потрібно розшифрувати два слова. А щоб виконати його, потрібно закреслити у кожному слові однакові голосні. (Ці слова записані на картках.)

САУСОТЕРОІУД

ИЛОІУНИДАУРОЕАН (Астрід Ліндгрєн)

— Це чудова шведська письменниця, яка прожила 95 років. За ці роки, даровані Богом, вона написала багато цікавих і захоплюючих книг. Безліч її творів перекладено багатьма мовами.

Дуже сподобався дітям веселий Карлсон і дотепний Малюк! Ця дитяча захопленість героями надихала письменницю продовжувати творити історію про Карлсона й Малюка. Тому вона видала аж три повісті про їхні пригоди.

Сьогодні ми з вами прочитаємо уривки з казки «Про Карлсона, що живе на даху».

IV. Опрацювання уривка казки А. Ліндгрен «Про Карлсона, що живе на даху»

1. Читання колонок слів у повільному, нормальному, швидкому темпі.

<i>Вікно</i>	<i>мерехтіли</i>
<i>фіранки</i>	<i>пролетів</i>
<i>димар</i>	<i>зміряв</i>
<i>літун</i>	<i>промчав</i>
<i>машиніст</i>	<i>схопив</i>
<i>моторист</i>	<i>помахав</i>

2. Читання вголос по абзацах до розмови Карлсона й Малюка.

Діалог читають підготовлені учні до слів «Він миттю схопив...».

3. Читання «ланцюжком» до слів «Малюк заходився...».

4. Самостійне читання уривка до кінця.

5. Аналіз змісту прочитаного з елементами вибіркового читання.

— Про яку пору року говориться у казці?

— Зачитайте опис весняного вечора.

— Як познайомились Малюк і Карлсон? Зачитайте їхню розмову.

— Як Карлсон себе вихваляв?

6. Вправи для розвитку швидкості читання.

1) Гра «Рибалочка»

Обирається учень-рибалочка. Він «ловить» неправильно прочитані слова. Діти читають «ланцюжком» по одному реченню.

2) Вправа «Доповніть речення».

7. Розвиток мовлення.

1) Поданий уривок відтворіть у семи кадрах діафільму. Спробуйте визначити їх зміст і послідовність розташування.

2) Робота із зашифрованим текстом.

— Прочитайте, складіть речення і визначте, кому належать ці слова.

нокійСпо, льтіки кійспоно!

акТ норга, оц ит шовйпри од неме.

V. Підсумок уроку

— Хто написав цю казку?

— Які почуття викликали у вас певні епізоди казки?

VI. Домашнє завдання

Виразно читати уривок з казки.

**УРОК 111. УРОК УЗАГАЛЬНЕННЯ ЗНАНЬ
ЗА РОЗДІЛОМ «ІЗ СКАРБНИЦІ КАЗКАРІВ СВІТУ»**

Дата _____

Клас _____

Мета: узагальнити вивчене про казкарів світу та їх чарівні казки; систематизувати знання змісту найпопулярніших казок зі світової скарбниці; удосконалювати вміння визначати моральні проблеми, що розв'язуються у цих творах; виховувати прагнення творити добро.

Обладнання: картки зі словами.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

У ч и т е л ь

Казка в гості завітала,
Мудрості усіх навчала.
Відкрила секрети, показала дива,
Розвеселила і нас повела
Стежинками барвистими,
Яким немає забуття...

— Казка — давній і мудрий порадник. Це вона дає перше уявлення про добро й зло, правду й неправду, чесність і справедливість.

І якщо зроблений нами перший крок був добрим, чесним, то і життя наше буде сонячним, сповненим радощів, багатим на добро і гарних друзів.

II. Вправи для розвитку читацьких навичок

1. Ідучи за цифровими-підказками, прочитайте прислів'я.

3 друзів	5 дерево	2 без	1 людина
7 коріння	4 що	6 без	

2. Читання прислів'я на одному диханні.

В лиху годину знайдеш вірну людину.

3. Робота над скоромовкою.

Вийшли з лісу ведмежата.
В нас є казочка крилата
Про ведмедя і лисицю,
Про веселу чарівницю.

III. Тестова перевірка знань

Варіант 1

1. З якої казки ці рядки?

«Непогожа ніч настала...»

- а) «Пригоди Піноккіо»;
- б) «Горбоконик»;
- в) «Зачарована красуня».

2. Згадай казку Братів Грімм «Зачарована красуня». Продовж речення.

«У королівстві жило...»

- а) 11 чарівниць;
- б) 12 чарівниць;
- в) 13 чарівниць.

3. Як звали господаря кота?

- а) Аріс Барабас;
- б) Маркіз Карабас;
- в) Жеривогонь.

ВІЗЬМУ ПЕРО І СПРОБУЮ...

Дата _____

Клас _____

УРОК 112. ВСТУП ДО ТЕМИ

Матеріал до уроку: В. Струтинський «Я бачу, як обрій розтав у імлі...»; А. Костецький «Дивна звичка».

Мета: привернути увагу учнів до звучності й мелодійності віршованої мови; викликати бажання творити римовані рядки; удосконалювати вміння визначати повчальність підтексту твору; виховувати інтерес до поезії, влучного образного слова.

Обладнання: картки зі словами, книги В. Струтинського та А. Костецького.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

У ч и т е л ь

Скільки чути скрізь пісень,
Бо надворі гарний день,
Ніжно світить ясне сонце,
Заглядає нам в віконце.
Промінці переливаються,
З нами так вітаються:
— Дзень-дзень,
Добрий день! Добрий день!
Любі хлопчики й дівчата,
Дітвора моя крилата!
Закликаю вас до справ!
Не лінуйтеся, не дрімайте
І даремно час не гайте.
Все творіть тепер самі,
Розумнички мої малі!
Вірить сонечко діточкам своїм,
Любить сонечко вас усіх
І дарує вдачу й щирий сміх.

— І я вас дуже люблю й щиро вірю у ваші сили. Я впевнена: всі ви — розумні й талановиті, але разом ми зможемо творити дива!

II. Підготовка до сприймання нового матеріалу

1. Читання скоромовки.

Скоро, скоро мовить Санька
Скоромовки-спотиканки.
Слово в слово ловко,
Скоро мовить скоромовки!

— Давайте, діти,

Вирушимо до країни слів,
В рядки багатолиці,
Попросим добрих чаклунів
Відкрити нам таємниці.
Самі давайте зробимо крок
і спробуємо стати... (ой, а ким?)...

2. Розгадування кросворда.

— Давайте розгадаємо кросворд, а тоді дізнаємося, ким ми можемо стати, якщо докладемо зусиль.

				¹ П	Р	А	Ц	Я
				² Р	О	З	У	М
³ О	Л	І	В	Е	Ц	Ь		
	⁴ П	О	Р	Т	Ф	Е	Л	Ь
⁵ Р	У	Ч	К	А				
		⁶ Д	У	М	К	А		
		⁷ К	Н	И	Ж	К	А	

1. Що допомагає людині досягти мети? (*Праця*)

2. Хто найдалше бачить? (*Розум*)

3. Тоненьке, кругленьке.

Серце гарненьке.

Хто на його слід погляне,

Думку його визнає. (*Олівець*)

4. Скринька зі шкільними речами, яку несуть у руці або за плечима.
(*Портфель*)

5. Що допомагає нам висловити свою думку на папері? (*Ручка*)

6. Що у світі найшвидше? (*Думка*)

7. Що мовчить, а розуму навчить? (*Книжка*)

— Яке слово ми прочитали? (*Поетами*)

— Як ви вважаєте, чи всі можуть бути поетами?

— Але кожен з вас може спробувати скласти вірші.

3. Поетична хвилинка.

— Давайте спробуємо свої сили й доповнимо вірш своїми словами.

На лузі травичка... (*нова*),

Скубе її... (*корова*).

А в квітках сидять... (*хрущі*),

Бо уже гримлять... (*дощі*).

Відгримлять — і геть... (*підуть*),

Для нас райдуги... (*зійдуть*)!

III. Мотивація навчальної діяльності

— Нехай кольорова райдуга принесе кожному з вас щасливу вдачу! Нехай кожному з вас поталанить зустріти свою долю й творити добро на землі словом і ділом, так, як творили й творять наші поети, письменники. Своєю творчістю вони прославляють наш народ, нашу рідну матінку-землю.

А що, діти, потрібно, щоб розвинути в собі творчі здібності? Якими потрібно зростати? (*Відповіді дітей.*)

— Треба ж бути допитливими, вміти спостерігати й бачити щось цікаве, незвичайне, яке ніхто не помічає, крім тебе, а головне — багато читати, збагачувати словниковий запас, мріяти і сподіватися на диво. І тоді всі таємниці обов'язково відкриються перед вами.

IV. Робота над віршем В. Струтинського

«Я бачу, як обрій розтав у імлі...»

1. Виразне читання вірша вчителем.

— Куди вдивлявся поет? І що він побачив?

2. Самостійне читання вірша.
 - Які слова шепотіла хвиля?
 - Що вона відкривала для поета?
 - Чи доводилося вам коли-небудь слухати розмову травички, вітра, річки, бджілки? (*Розповіді дітей.*)

V. Робота над віршем А. Костецького «Дивна звичка»

1. Робота над заголовком.
 - Яку звичку можна вважати дивною?
 - Хто автор цього вірша?
 - Що вам відомо про нього?
 - Ще в дитячому садочку, коли його, малого, не раз і не два турбували дорослі запитаннями «Ким ти хочеш бути?», він впевнено й твердо відповідав: «Письменником». І мрія його здійснилася. Сьогодні ми знову знайомимось із його творчістю.

2. Самостійне читання вірша.

- Про кого пише автор? Що дивного було в цього хлопця?

3. Словникова робота

Читання пірамідок слів у різному темпі.

<i>Ква</i>	<i>сто</i>
<i>рими</i>	<i>тато</i>
<i>корів</i>	<i>вдома</i>
<i>казав</i>	<i>сльози</i>
<i>батьків</i>	<i>вчитель</i>
<i>показали</i>	<i>побільше</i>

4. Читання вірша по частинах.

5. Аналіз змісту прочитаного.

- Як відповідав хлопчик на питання батьків і вчителів?
- Що так бентежило маму? Куди відвела мама сина?
- Чи виявив лікар якусь хворобу у хлопчика?
- Як хлопчик розмірковував над своєю звичкою?
- Яку відповідь дав хлопчик на запитання?

6. Вправи для розвитку швидкості читання.

1) Читання «луною».

2) Знайдіть найбільше слово в тексті. Поясніть значення цього слова.

7. Виразне читання вірша за особами.

8. Мовно-логічне завдання.

- Доберіть риму до поданих слів.

Сльози — (*морози*)

Роса — (*краса*)

Сонце — (*віконце*).

VI. Підсумок уроку

- Ви вірите, діти, в те, що кожне бажання може здійснитися?
- А за яких саме обставин?
- Чи хотіли б ви, щоб і у вас з'явилась така звичка?

VII. Домашнє завдання

Виразно читати опрацьовані вірші.

Матеріали для батьківських зборів
«Формування читацьких інтересів дітей»

Пам'ятка «Як обговорювати з дитиною прочитане?»

1. З'ясуйте перед читанням або під час читання незрозумілі та складні слова.
2. Запитайте у дитини, чи сподобалося їй прочитане. (Чим? Що саме?)
3. Попросіть дитину розповісти про головного героя (головну подію) твору.
4. Поцікавтеся, які слова і вирази з прочитаного особливо запам'яталися дитині.
5. Підсумуйте разом із дитиною враження від прочитаного.
6. Запропонуйте дитині сформулювати відповідь на запитання: «Чого навчає цей твір?»
7. Ініціюйте виконання ілюстрацій до епізоду, що найбільше сподобався, портрета головного героя тощо.
8. Влаштуйте домашній міні-конкурс на краще читання уривка з прозового твору або рядків з віршів.

Анкета для батьків

1. Чи полюбляє Ваша дитина читати?
2. Чи читаєте Ви своїй дитині?
3. Чи обговорюєте з дитиною прочитане? В який спосіб?
4. Чи можна викликати в дитини захоплення від читання? Як саме?
5. Від чого, на Вашу думку, залежить виразність читання? Як цього навчити?
6. Як Ви поведетеся, якщо дитина не хоче читати або, прочитавши небагато, говорить, що втомилася?
7. Про що Ви хотіли би дізнатися на батьківських зборах за темою «Формування читацьких інтересів дитини»?

Матеріал до уроку: М. Носов «Як Незнайко складав вірші»; І. Світличний «Слухала Лисичка Солов'я».

Мета: поглибити знання учнів про риму; розкрити гумористичний характер творів; виховувати взаємоповагу у стосунках із ровесниками та старшими, уміння критично оцінювати свої здібності та роботу.

Обладнання: картки для розширення поля читання, картки зі словами, книга М. Носова «Пригоди Незнайка та його друзів».

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

II. Мовна розминка

1. Доповніть скоромовку.

Рі-рі-рі — зростаєте у (добрі),
Лі-лі-лі — діточки мої (малі).
Ші-ші-ші — не тамуйте зла в (душі).
Та-та-та — хай панує (доброта).

2. До кожної пари букв в рядку додайте голосний, прочитайте утворені склади спочатку в повільному темпі, а потім — у швидкому темпі.

рп	нл	гс	цк	кл	фн	шд	хл	пк
рп	бк	лр	жл	чс	кг	цн	цн	сж
жк	вм	рд	ВР	гд	пд.	цр	мж	тф
сп	дз	цн	мн	шн	сб	жд	кр	кт

3. Читання скоромовки.

Жоржик лежить, лежебока,
З лежебокою морока!

Женя каже:

— Не лежи,

Жито жати поможи!

Жоржик каже:

— Дуже жалко,

Жалко, Женечко, лежанки!

— Що ж, де будете ви жати?

— В житі зможу я лежати!

Ну й дружок, одна морока!

Не дружок, а... (лежебока)!

Треба нам його провчити,

Працювати слід навчити.

Став він відмовлятися,

Словами кидатись...

Не слова, а небилиці!

Хлопче, та хіба ж це так годиться?

— Як ви вважаєте, чи можна своїх друзів ось так «закидати» небилицями?

III. Вивчення нового матеріалу

— Це трапилось у чудовому казковому містечку, про яке нам написав російський письменник Микола Носов.

У цьому містечку ми познайомимось з одним таким «дружком», який складав небилиці про своїх друзів, і матимемо нагоду простежити, до чого призвела його творчість.

1. Читання анаграм.

тикКві найкоНез шайкоПоспі айкоЗн лькаПілю

— Як ви вважаєте, хто цей дружок, що складав небилиці для своїх друзів?

— А що ви знаєте про інших героїв?

— Про що говорять їхні імена?

2. Робота над казкою М. Носова «Як Незнайко складав вірші».

1) Словникова робота.

Читання колонок слів у різному темпі.

<i>Називали</i>	<i>припинити</i>	<i>поети</i>	<i>рими</i>
<i>зробився</i>	<i>кричали</i>	<i>гаразд</i>	<i>кімнати</i>
<i>закінчуються</i>	<i>соромити</i>	<i>братці</i>	<i>корзинка</i>

2) Колективна, комбінована робота над казкою.

Читання вчителем до слів «Одного разу».

Розмову Незнайки і Квітника читають підготовлені учні до слів «Незнайко прийшов додому».

3) Відповіді на запитання.

- Ким вирішив стати Незнайко?
- До кого звернувся Незнайко з проханням?
- Як Квітик навчав Незнайка?
- Як Квітик пояснив, що таке рима?
- Чи все зрозумів Незнайко?
- Як Незнайко добирав рими?
- Що є головним під час складання віршів?

4) Читання «ланцюжком» до кінця.

5) Відповіді на питання. Вибіркове читання.

- Що робив Незнайко вдома?
- Про кого складав вірші Незнайко?
- Прочитайте вірш про Знайка.
- Кому потім Незнайко присвятив свої рядки?
- Як Поспішайко відреагував на цей вірш?
- Чим були незадоволені друзі?
- Як пояснив Незнайко свої вигадки?
- Чи вдалося йому стати поетом? Що б ви порадили йому?

3. Вправи для розвитку швидкості читання.

1) Гра «Хто швидше?» (зачитати слова-рими, які добирав Незнайко).

2) Гра «Розвідники» (прочитати та підрахувати, скільки разів у тексті зустрічається слово *рими*).

4. Читання за особами.

5. Опрацювання вірша І. Світличного «Слухала Лисичка Солов'я».

Самостійне читання вірша.

- Що спільного є в героїв вірша І. Світличного і казки М. Носова?

IV. Підсумок уроку

- На кого з героїв творів ви хотіли би бути схожими? Чому?

V. Домашнє завдання

Виразно читати казку.

Примітка. Урок 114 — урок позакласного читання.

УРОК 115. УМІЙ У ЗВИЧАЙНОМУ ПОБАЧИТИ НЕЗВИЧАЙНЕ

Дата _____
Клас _____

Матеріал до уроку: Т. Коломієць «Корінець»; В. Ткаченко «Лісове коріння»; Ліна Костенко «Польові дзвіночки».

Мета: допомогти учням усвідомити, що творчі здібності слід розвивати і що творчість вимагає зусиль; формувати бажання творити, пізнавати свої творчі задатки; уміння бачити незвичайне в довкіллі; розвивати образну й творчу фантазію.

Обладнання: таблиця № 2 для читання.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

II. Мовна розминка

1. Читання чистомовки.

Са-са-са — яка краса!
На-на-на — дивовижна й чарівна!
Ай-ай-ай — ти для себе відкривай!

2. Читання складової таблиці № 2.

— Прочитайте склади у таблиці в такому порядку, як записані кольори (беріть до уваги лише початкові літери в складах).

Жовтий, червоний, синій, зелений, фіолетовий, коричневий.

кру	жур	кал	сто	жов	зір	зно
зол	сол	чиж	кик	фір	чун	срі
фло	чок	зок	жак	сни	кав	сті
жки	кни	фар	кри	зра	фею	жне

3. З'єднайте приказки.

Хитрий, як...	лев
Голодний, як...	лисиця
Балакучий, як...	заєць
Полохливий, як...	вовк
Слизький, як...	сорока
Хоробрий, як...	в'юн

4. Прочитайте вислів.

Умійте дивитись, вдивлятись, прислухатись, відкривати кожен раз щось нове, дивне, незвичайне, ніким ще не побачене.

Усі чудеса — навколо нас.

III. Мотивація навчальної діяльності

— А чи доводилося вам поринути у глибину цих чудес? Проїхатись на конику-хмаринці? Чи з ведмедиком зустрітись пуховим? Чи побачити діаманти у росинці й бджілочку з відерцем і в хустинці? Якщо не бачили такого дива, у нас є час. Погляньте, як навкруги чудово й красиво! Матінка-природа обдаровує нас своєю красою, чарує, надихає на творчість художників, поетів. І сьогодні ми прочитаємо вірші про таємниці природи, які написали такі відомі поети, як Тамара Коломієць, Валентина Ткаченко, Ліна Костенко.

IV. Вивчення нового матеріалу

1. Робота над віршем Т. Коломієць «Корінець».

1) Виразне читання вірша підготовленими учнями.

— Про кого розповідається у вірші?

2) Словникова робота. Читання пірамідок слів.

На	ій
дав	всі
мені	язик
кінці	штука
камінці	справжня

3) Самостійне читання вірша.

- Що дивного надібав дідусь?
- Як автор описує корінець?
- Яку відповідь дав дідусеві Андрійко?

4) Робота над малюнком.

- Як працює хлопчик?
- Чому в його руках так швидко з'явилась змійка?

2. Робота над віршем В. Ткаченко «Лісове коріння».

1) Виразне читання вірша вчителем.

- Які дива побачила поетеса в лісі?

2) Словникова робота.

Читання колонок слів у різному темпі.

Коріння	птиця	химерне	випуклий
сплетіння	ноження	дзьоб	равлик
лисиця	казкові	пружні	вічка

3) Самостійне читання «бджілкою».

- Що здивувало й зацікавило поетесу?
- Які химери вона побачила в лісі?
- На що були схожі корінці?
- А вам доводилось бачити щось дивне в лісі?

4) Вправи для перевірки розуміння прочитаного.

- До іменників доберіть відповідні прикметники з тексту.

Ноження (білі); корінці (пружні); постаті (казкові); птиця (смішна); коріння (лісове).

- Зачитайте порівняння, що використані в тексті.

5) Виразне читання вірша.

3. Робота над віршем Ліни Костенко «Польові дзвіночки».

1) Самостійне читання вірша («бджілкою»). Відповіді на питання.

- Хто герої вірша Ліни Костенко?
- Уявіть собі картину такого ранку. Де ночував джміль? А де — бджілка?
- Яку розмову підслухала поетеса?
- Знайдіть рими. Яка з них вас здивувала?

2) Виразне читання вірша.

3) Творче завдання.

- Уявіть, що ви в лісі на галявині, де багато фіалок і дзвоників. Тихенько присіли, почули таку розмову... (Дівчатка складають розповідь «Бджілка і квіти», хлопчики — «Джмелик і його друзі».)

V. Підсумок уроку

- Які почуття викликали у вас прочитані твори?
- Чи нагадали вони вам про дива, які ви самі раніше бачили?

VI. Домашнє завдання

Виразно читати опрацьовані твори.

Матеріал уроку: В. Марсюк «Удвох із песиком».

Мета: розкрити зміст поезії, викликати бажання змінити його; формувати творчі здібності дітей: уміння складати власне оповідання за заданим сюжетом, продовжувати розвиток подій; виховувати прагнення мати друзів.

Обладнання: картка для контролю швидкості читання; картки зі словами; книга В. Марсюка.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

У ч и т е л ь

Як приємно вранці
Друзів зустрічати,
Привітати їх і з ними розмовляти:
І про справи, і забави,
І про день новий чудовий,
І про світ наш загадковий,
Який сповнений чудес.
Як приємно, любі діти,
Що ми знову разом,
У дружнім нашім колі
Зібралися у третім класі,
У чудовій нашій школі.
І поведем розмову ми про те,
Хто з вас і як, і де живе,
Які тривоги і турботи,
Які веселі є заботи
І що у серці в вас живе,
Тривожить, тішить і бентежить...

II. Мовно-логічні вправи

1. Читання чистомовки.

Зі-зі-зі — в мене є чудові друзі.
Ес-ес-ес — маленький пес.
Ик-ик-ик — та сіренький котик.
Лю-лю-лю — як я їх люблю!

2. Читання анаграми.

Усм, дірасть, гатсбатво, зідру.

3. За цифровими підказками прочитайте прислів'я.

6 кишені 3 хороші 2 друзі 1 краще 5 у 7 гроші 4 ніж

III. Опрацювання нового матеріалу

— Дуже приємно мати хороших друзів! Спілкуватися з ними, спостерігати, розважатись разом. Але коли ти сам сумний, то жодні коштовності не замінять вірних друзів, і ніщо тоді не миле й не гарне. І навіть зникає бажання займатися різними справами, огортає сум і жаль.

Саме такий стан душі й описує автор вірша «Удвох із песиком» Василь Марсюк.

1. Виразне читання вірша вчителем.

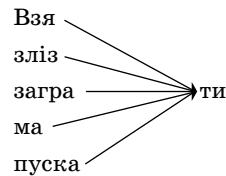
— Про кого цей вірш?

2. Словникова робота

Читання слів радісно, а потім — сумно.

<i>Песика</i>	<i>кімната</i>
<i>взяти</i>	<i>канаті</i>
<i>заграти</i>	<i>пускати</i>
<i>етюди</i>	<i>квартирі</i>
<i>пісні</i>	<i>заможно</i>
<i>друзів</i>	<i>пісні</i>

3. Читання слів, поданих аналітико-синтетичним способом.

4. Самостійне читання вірша. Відповіді на запитання.

- Що міг би зробити хлопчик?
- Чому хлопчикові не милі всі речі у квартирі?
- Чому він залишився сам?

5. Робота з ілюстрацією до вірша.

- Чому хлопчик ледь не плакав?
- Хто його хоче розвеселити?

6. Творча робота.

- 1) Придумайте оповідання про хлопчика. Опишіть, де він живе, який на вигляд і що одного разу з ним трапилось.
- 2) Запишіть поради батькам.

IV. Підсумок уроку

- Чи сподобався вам вірш?
- Що б ви хотіли змінити?
- Який настрій викликав у вас цей вірш?
- Які побажання ви б хотіли висловити батькам та їхнім дітям?

VI. Домашнє завдання

Виразно читати вірш. За бажанням намалювати свого домашнього улюбленця.

Матеріал до уроку: І. Січовик «Вітрячок».

Мета: домогтися усвідомлення головної думки твору; вдосконалювати навички виразного читання, вміння використати інтонації у мовленні; провести конкурс на кращий варіант кінцівки казки; розвивати творчу фантазію; виховувати почуття вдячності за допомогу, об'єктивне оцінювання власних можливостей.

Обладнання: таблиця № 3.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

У ч и т е л ь

Світе мій чарівний,
Світе мій пригожий,
Ти даєш життя нам
І любов палку.
Світе незбагнений,
Ти на казку схожий.
Нам красу даруєш
Й пісеньку дзвінку.
Ми у світ приходим,
Щоб добро творити,
Бачити й відчувати всю красу Землі.
Треба нашу Землю-матінку любити.
Вчиться світ любити, доки ще малі!

— А у матінки-природи є дочки і сини, усі вони чудові і всі — трудівники.

II. Мовно-логічні вправи

1. Ось послухайте і назвіть точно і швидко, що це.

Світить — (сонце);
хлюпотить — (дош);
віє — (вітер);
тріщить — (мороз).

2. Відгадайте загадку.

Летить коник, басує,
Поле-доле пустує.
Ніхто його не впіймає
І ніхто не загнугдає. (Вітер)

— Які слова допомогли вам зрозуміти, що силу вітру нікому не подолати?

— Що ви знаєте про вітер?

3. Виразне читання вірша.

У небі вітер кучерявий	І раптом схоплює на крила
Колише теплу блакить,	Хвилясті співи журавлів,
І на землі гойдає трави,	І давня казка, вічно мила,
І затихає, й знов шумить,	Зринає крізь хвилястий спів...

4. На хвилях співу солов'я прочитайте споріднені слова.

Вітер	вітряган	вітрисько
вітерець	вітриця	вітряний

5. Відгадування загадки.

Хоч не літак, а крилатий,
Без вітру не може працювати. (*Вітрячок*)

— А у вітрячка з оповідання І. Січовика децю інша думка.
Давайте прочитаємо і простежимо, як відбуватимуться події.

III. Робота над твором І. Січовика «Вітрячок»

1. Словникова робота.

Читання колонок слів повільно і швидко.

<i>Вимахував</i>	<i>вітрячок</i>
<i>висвистував</i>	<i>пісеньку</i>
<i>проказав</i>	<i>мить</i>
<i>служитимеш</i>	<i>зупинить</i>
<i>збираєшся</i>	<i>вибачитись</i>

2. Читання твору «ланцюжком».

3. Відповіді на запитання.

— Де розмістився Вітрячок?
— Яку пісеньку він виспівував?
— Кого він вихваляв?

4. Самостійне читання твору.

— Чому зупинився Вітрячок?
— Хто йому пояснив, чому він зупинився?
— Як спочатку розмовляв Вітрячок з Вітром?
— Чи вдалося Вітрові переконати Вітрячка і змінити свою думку?

5. Вправа для розвитку техніки читання. Гра «Вітер і тиша».

Спочатку діти читають голосно й швидко, а потім тихіше, і читання переходить у мовчання.

6. Читання за вправою «Доповніть речення».

Дивно...
Той...
Якщо...
Нічого...

7. Вітерець пустував і літери із пісеньки поздував.

Я шв-д-с-ньк-й В-тр-к,
Я в-рч-сь і т-к, і с-к.
І м-н- н-хт- й н- м-ть
Н- п-см-- з-п-н-ть.

8. Читання за особами.

— З якою інтонацією слід читати слова Вітрячка? А Вітру?

9. Розвиток зв'язного мовлення.

— Продовжте казку. (*Конкурс на кращу кінцівку.*)

VI. Підсумок уроку

— Чи сподобалась вам ця казка?
— Чого вона навчає, а що засуджує?

VII. Домашнє завдання

Виразно читати казку.

УРОК 118. ВЕСНІ УСІ РАДІЮТЬ ДІТИ!

Дата _____

Клас _____

Матеріал до уроку: О. Пчілка «Весняні квіти»; М. Познанська «Захід сонця».

Мета: допомогти зрозуміти красу ліричних пейзажів; викликати бажання їх ілюструвати, відтворювати у словесних малюнках побачене автором; розвивати фантазію, уяву, образне бачення.

Обладнання: казковий герой Лісовичок, фотоілюстрації картин весни, картки зі словами.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

У ч и т е л ь

Засміялось в небі сонечко привітно,
І земля квітками усміхнулась теж!
І весна чарівна дивним цвітом квітне,
І красі та щастю аж немає меж!
Линуть в небо хмари, птахів дивні співи,
В них така гармонія і така краса!
Це весна чарівна, всі доквіл щасливі,
І блищить під сонцем вранішня роса,
І найкращі квіти дітям шлють привіти!

II. Мовна розминка

1. Прочитайте склади, об'єднайте у слова, і ви дізнаєтесь, які квіти вас вітають.

<i>про</i>	<i>сон</i>	<i>ві</i>	<i>сок</i>	<i>нок</i>	<i>ал</i>
<i>бар</i>	<i>ва</i>	<i>фі</i>	<i>сніж</i>	<i>лія</i>	<i>під</i>
<i>тра</i>	<i>ник</i>	<i>лі</i>	<i>ва</i>	<i>ка</i>	<i>кон</i>

2. Виразне читання вірша.

Ластівочка рано-зранку
Щебетала біля ґанку
Про рожевий ніжний цвіт,
Про веселий теплий світ,
Про кульбабку і росу —
Гарну пісню про весну.

III. Підготовка до засвоєння знань

— Весну справедливо вважають найдинамічнішою порою року. Вона змінює зиму — довгу, сонну, неквапливу. Порівняно із зимовим пейзажем, весна рясно вибирає землю в розмаїті яскраві барви. Повітря наповнюється безліччю п'яних пахоців. Усе навкруги пробуджується, оживає, рухається. Життя відновлюється, кипить, вирує — і все це яскраво відбивається в симфонії звуків, що линуть у весняній природі.

— Як ви гадаєте, чому весну вважають «найголоснішою» порою року? Які звуки весни вам подобаються найбільше? Чому?

— А чи чули ви про існування наказу весни?

— Про нього ми дізнаємося, коли прочитаємо вірш Олени Пчілки.

IV. Опрацювання вірша О. Пчілки «Весняні квіти»

1. Учитель виразно читає вірш вголос.

2. Словникова робота.

Читання колонок слів мовчки і вголос.

Чарівниця	листя	рясна
послала	фіалочка	сонце
встала	травка	
виходить		

3. Самостійне читання.

4. Відповіді на питання.

— Які квіти першими привітали весну?

— Як з'явилися квіти на світ?

5. Вправи для розуміння прочитаного.

— Доберіть до іменників прикметники з тексту.

Сонце, сон, квіти, фіалочка, кульбабка.

6. Вправи для розвитку швидкості читання.

1) Читання «луною».

2) Вправа «Доповніть речення».

7. Розвиток зв'язного мовлення (диференційовано).

1) Дівчатка складають розповідь «Хоровод весняних квітів», а хлопчики — «Весняна симфонія».

2) Словесне малювання картин (*до вірша О. Пчілки; власні картини*).

8. Виразне читання вірша.

— Весна чарівна й тоді, коли ніжно світить сонечко, і навіть тоді, коли все спочиває. А сонечко, добираючись до свого ліжка, чарівним саявом огортає небо й землю. Ось як про це пише Марія Познанська у своєму вірші «Захід сонця».

V. Опрацювання вірша М. Познанської «Захід сонця»

1. Читання вірша «бджілкою».

2. Словникова робота.

Читання колонок слів із питальною інтонацією.

Вогні	вогнисті
блакить	одяглися
мені	вінки
горить	квіти

3. Різновиди читання.

1) Гра «Небо — земля».

2) Гра «Рибалочка».

4. Виразне читання вірша.

VI. Підсумок уроку

— Про що ми читали сьогодні?

— Хто є автором цих віршів?

— Який настрій залишився від прочитаного?

VII. Домашнє завдання

Виразно читати вірші.

Матеріал до уроку: В. Войтович «Жирафа»; Л. Компанієць «Очерет».

Мета: спонукати дітей до творчості; формувати бажання творити, фантазувати; пізнавати свої творчі задатки; розвивати образну уяву й творчу фантазію.

Обладнання: картки для розширення кута зору; малюнок із зображенням жирафи.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

У ч и т е л ь

У цьому світі всі предмети
Хтось назвав,
Чудові назви підібрав:
Вогонь і птиця,
Ластівка й синиця,
Дерева, квіти і трава...
І, мабуть, рада дітвора,
Що не слід їм мудрувати,
Щоб знову всі слова назвати.

— Але сьогодні ми зібрались на урок, щоб до фантазії зробити крок!

II. Вправи для розвитку артикуляції

Вимовляння складів — голосно, повільно, швидко.

Ла-ра-ру-ле
Рі-ро-ли-лу
Ре-лі-ри-ла

2. Слухайте! Називайте якомога більше слів.

Росте — Кунається —
Шумить — Колише —

3. Гра «Скоротіть речення до 2-х слів».

Біля річки ростуть високі верби.
Біля річки ростуть верби.
Ростуть верби.

4. Читання скоромовки.

В'ється стежка-побережка
Повз річку по бережку.
Обережно в'ється стежка,
Щоб не впасти у ріку.

— Це стежина привела нас до дивної рослини.
Відгадавши загадку, ви дізнаєтесь, що це.

5. Відгадування загадки.

Діжечка на діжечці,
А зверху — китичка. (*Очерет*)

— Саме про цю рослину розповідає Лідія Компанієць у своєму вірші «Очерет».

III. Опрацювання вірша Л. Компанієць «Очерет»

1. Читання вірша вголос підготовленими учнями.

2. Словникова робота.

Вправи для розширення кута зору.

<i>Гар</i>	<i>но</i>	<i>гу</i>	<i>си</i>
<i>ти</i>	<i>хо</i>	<i>га</i>	<i>ю</i>
<i>річ</i>	<i>ку</i>	<i>зо</i>	<i>рі</i>
<i>ти</i>	<i>щу</i>	<i>сві</i>	<i>тає</i>

3. Самостійне читання вірша.

4. Аналіз змісту прочитаного.

- Що відбувалось навколо?
- Які кольори побачила поетеса?
- Хто порушив тишу?
- Чому поетесі стало шкода тиші?

5. Вправи для розвитку швидкості читання.

- 1) Читання «ланцюжком»
- 2) Читання «луною».

6. Виразне читання вірша.

IV. Опрацювання вірша В. Войтовича «Жирафа»

1. Відгадування загадки.

Така велика, довгошия
І вища за найвищу шафу.
Така розумна і красива
У зоопарку є... (*жирафа*).

— Що відомо вам про цю тварину?

2. Виразне читання вірша вчителем.

- На яке питання автор дає відповідь?
- А як він пояснив, звідки взялася жирафа?

3. Словникова робота.

Слова зі «словничка-сундучка». Читання слів у різному темпі.

<i>Причина</i>	<i>заглядала</i>	<i>жирафа</i>	<i>носа</i>
<i>конячина</i>	<i>питала</i>	<i>звичайна</i>	<i>невдаха</i>
<i>стала</i>	<i>пхала</i>	<i>дірку</i>	<i>цікава</i>

4. Читання вірша «луною».

- Ким спочатку була жирафа?
- Що її так змінило?
- Що у вірші є казкового?

5. Різновиди читання.

- 1) Гра «Небо і Земля».
 - 2) Гра «Рибалочка».
- Зачитайте тільки дієслова.

6. Виразне читання вірша.

7. Розвиток зв'язного мовлення.

- Діти, чи ви згодні з думкою поета?
- Якщо ні, то спробуйте скласти казку «Як з'явилася жирафа на світ».

V. Підсумок уроку

- Які твори ми читали на уроці?
- Чим цікаві ці твори?

VI. Домашнє завдання

Виразно читати опрацьовані твори.

Матеріал до уроку: В. Сухомлинський «Що таке школа під голубим небом»; казки учнів Павлиської школи.

Мета: спонукати дітей до творчості; формувати бажання бути творцями у своїй школі під голубим небом, використовувати виражальні можливості мови; ознайомити зі зразками творчості дітей Павлиської школи; розкрити красу використаних ними художніх засобів; виховувати любов до слова, бажання користуватися його красою й силою.

Обладнання: картки для розширення поля читання.

ХІД УРОКУ

Частина I

I. Організація класу

У ч и т е л ь

Весела стежина веде дитину
У світ природи, дивний світ,
Де є метелик, є калина,
Сніжинка біла й маків цвіт.
Де бджоли пісню літа співають,
Палає квітка в краплях роси,
Цвіркун на скрипці грає, —
Зумій відчувти оце все.
За всю турботу та щирі ласку
Природа віддячить тобі не раз.
Тож не поруш чарівну казку —
Нехай вона радує нас!

II. Мовна розминка

1. Читання складів у таблиці.

— Об'єднайте склади в слова.

кра	ча	доб	чуй
ро	ніж	са	ucci
рість	вдяч	рів	по
га	та	ва	ність

2. Ідучи за цифровими підказками, прочитайте прислів'я.

5 теплі 8 плоди 2 в 6 дає
3 любові 7 хороші 1 виховання 4-й

3. З'єднайте частини прислів'я.

Коли даруєш радість іншому,... за добро.
Плати добром... себе веселити.
Добро творити — радієш сам.

4. Прочитайте вірш, вставляючи пропущені голосні літери.

Шк-л- — р-д-ст-, м-др-ст- д-м
Т-пл- й з-т-шн- х-й б-д- в н-м .
Т-т ч-к-ють т-б-, -см-хн-сь,
Т-т люб-в - н-д-я зл-л-сь.
(Школа — радості, мудрості дім,
тепло й затишно хай буде в нім.
Тут чекають тебе, усміхнись,
Тут любов і надія злились.)

III. Робота над новим матеріалом

— А Любов цю подарувала нам велика й мудра Людина. Серцем вона відчула голос: «Багато на світі зла. Чорні хмари війни закривають світ краси й добра».

Іди до людей, Добротворцю, краси рідної землі охоронцю, даруй людям красу, вчи добра».

І Людина пішла між люди, творила красу до останнього подиху, дарувала людям радість. Людина — Учитель — створила для своїх учнів «Школу радості».

У добрі та в радості виховувала гарних, красивих людей, здатних нести у світ мир, добро та красу. Тією людиною був В. О. Сухомлинський.

У своєму Павлиші заснував він для маленьких діточок «Школу радості».

Це була школа життя, школа мислення, милування, школа думки, краси, праці для душі й тіла. Разом із маленькими дітьми Учитель ходив до лісу, на лук, на ферму, діти вчилися спостерігати, бачити й чути, мислити й відчувати, розуміти красу довкілля й любити найкращий у світі край — свою Батьківщину.

Сьогодні ми прочитаємо про цю школу.

IV. Робота над оповіданням В. Сухомлинського

«Що таке школа під голубим небом»

1. Читання вчителем оповідання.

— Коли приходили діти до вчителя?

2. Словникова робота.

Читання колонок слів тихо, потім — пошепки.

<i>Спалахує</i>	<i>заговкає</i>	<i>вечір</i>	<i>звуки</i>
<i>приходять</i>	<i>долинають</i>	<i>літній</i>	<i>години</i>
<i>сідаємо</i>	<i>мерехтить</i>	<i>зірочка</i>	<i>казки</i>

3. Повторне читання вголос «ланцюжком».

— Якими словами автор описує вечір?

— Куди прибігали діти?

— Чим займалися діти в школі під голубим небом?

4. Вправи для розвитку читання. Вправа «Доповніть речення».

<i>Щодня...</i>	<i>Увесь...</i>
<i>Діти...</i>	<i>Все...</i>

5. Читання «луною».

6. Вправи для розуміння прочитаного.

— До іменників доберіть прикметники з тексту.

Вечір (<i>літній</i>);	звуки (<i>таємничі</i>);	зірочка (<i>перша</i>);
небі (<i>голубому</i>);	вечори (<i>прекрасні</i>);	години (<i>дивовижні</i>).

7. Переказ оповідання.

V. Підсумок I-ї частини уроку

— Чим сподобалась вам ця школа?

— Якою ви уявляєте свою школу?

— Розкажіть про В. Сухомлинського.

У ч и т е л ь

Його любов і серце,
Віддане для діток,
Щастям яскравим у душах бринить.
Мудрі поради, теплі слова
Вічно нестимуть усі в майбуття!

Частина II

I. Організаційний момент

У ч и т е л ь

Матінко Природо!
Яви свою ласку,
Поділись секретами —
Розкажи нам казку.
Будем тебе завжди
Ми оберігати,
Щоб могла ти дітям
Казки розповідати.

1 - й у ч е н ь

Гарна дуже наша
Школа просто неба.
В матінки-природи
Добре вчитись треба!
Бережіть дерева, трави,
Квіти, небо голубе.
Береги природу —
Берегти себе!

2 - й у ч е н ь

Всі прийшли на землю, щоб добро творити,
Щоб ростить старанно честі деревце.
Треба добрим бути, чесно завжди жити,
Й ти ніколи в світі не забудь про це!

3 - й у ч е н ь

Вмій усе любити серцем і душею,
І тоді твій розум, як мак, зацвіте
І полине в поле з вітром розмовляти,
Казочку чудову діткам написати...

— А у Павлиській школі діти самі складали казки про вітер, квіти, росинки. Сьогодні ми прочитаємо творіння їх розуму й душі.

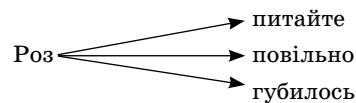
II. Робота над казкою Владислава Курки

1. Читання казки вчителем.

— До кого порадили звернутись із запитанням?

2. Словникова робота.

Читання слів, поданих аналітико-синтетичним методом.

3. Читання казки «ланцюжком».

4. Аналіз казки з елементами вибіркового читання.

— Хто розповів хлопчикові таку пригоду?

— Зачитайте, як вбралось сонечко.

— Чому розірвалися намистинки?

— Зачитайте зачин, а потім — кінцівку.

— Як ви гадаєте, чи вдалося авторові дати відповідь на поставлене у зачині питання?

5. Вправи для розвитку техніки читання.

1) Читання «луною».

2) Гра «День і Ніч».

III. Опрацювання казки Івана Пономарьова

«Як горобчик у вирій літав»

1. Читання казки вголос «ланцюжком».

2. Тестування.

1) Як звали горобчика?

а) Чив; б) Чик; в) Чув.

2) Чию розмову підслухав горобчик?

а) Гусей; б) качок; в) курей.

3) Куди збиралися качки?

а) У подорож; б) у вирій; в) на став.

4) Де шукає поживу горобець?

а) У теплих краях; б) біля людських осель; в) біля озера.

3. Самостійне читання казки.

4. Відповіді на питання.

— Коли відлітали качки?

— Яким у ключі летів горобчик?

— Що завадило горобчикові летіти з качками?

Заповнюється таблиця «Передавання почуттів після читання казок».

Радість	задоволення	незадоволення
смуток	захоплення	здивування
сум	співчуття	вдячність
жаль	обурення	зневага
страх	ніжність	віра (в...)
повага	тривога	любов (до...)

5. Диференційована творча робота. Вправа «Увійдіть в образ».

Д і в ч а т к а. Я — квіточка. Я расту серед сестричок-квіточок. Я тягну до сонечка свої руки-пелюстки. Я танцюю з вітерцем чарівний вальс. (*Дівчатка складають казку «Квітка і Вітер».*)

Х л о п ч и к и. Я дуб, могутній і сильний. Мене пестить сонечко, й я расту, мужнію. Моє чарівне, розкішне листя розвиває гордо вітерець. (*Хлопчики складають казку «Дуб і Сонечко».*)

IV. Підсумок уроку

— Чи приємно вам було почути про таку школу, про стосунки між дітьми?

— Що б ви розповіли про свою школу, про своїх друзів?

— Школа — це велика країна, де діти здобувають знання, вчаться перемагати, творити, розкривають свої таланти й здібності.

Найсвітліша дорога в світі —

Це дорога до знань, до школи,

Школи радості й добра,

Школи мудрості та любові.

V. Домашнє завдання

Виразно читати опрацьовані твори. За бажанням скласти власну казку.

Примітка. Урок 121 — урок позакласного читання.

Матеріал до уроку: розділ «Візьму перо і спробую...».

Мета: систематизувати вивчене в розділі; поглибити розуміння дітьми поняття «творчість»; виховувати відчуття слова.

Обладнання: картки для тестування.

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент

II. Тестування за змістом розділу

Варіант I

1. Хто є автором вірша «Дивна звичка»?
 - а) Василь Сухомлинський;
 - б) Микола Носов;
 - в) Анатолій Костецький.
2. Хто навчав Незнайку складати вірші?
 - а) Знайко;
 - б) Квітик;
 - в) Поспішайко.
3. Що зробив хлопчик із корінця?
 - а) Вужа;
 - б) змійку;
 - в) черв'ячка.
4. Про що розповідає В. Ткаченко у своєму вірші?
 - а) Про літній дощ;
 - б) польові квіти;
 - в) лісове коріння.
5. Хто розповів хлопчикові пригоду про рослинки-перлинки?
 - а) Місяць;
 - б) вчитель;
 - в) сонечко.
6. Як звали горобчика, який літав у вирій?
 - а) Чирчик;
 - б) Чив;
 - в) Ців.

Варіант II

1. Хто написав казку «Вітрячок»?
 - а) Тамара Коломієць;
 - б) Ігор Січовик;
 - в) Микола Носов.
2. В. Сухомлинський «Що таке школа під голубим небом». Де сідають дітки разом із учителем?
 - а) Під вербою;
 - б) під столітнім дубом;
 - в) під сосною.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Антологія української літератури для дітей: У 3-х т.* — К.: Веселка, 1984.
2. *Дидактична мозаїка: цікаве довкілля* / Упоряд. Л. М. Римар, Ю. Є. Бардакова. — Х.: Вид. група «Основа», 2005.
3. *Дидактичні та інтелектуальні ігри на уроках читання. 2–4 класи* / Упоряд. Доміна О. Д. — Х.: Вид. група «Основа», 2009.
4. *Едігей В. Б.* Вчися читати, малюк! — К.: Гранд, 1993.
5. *Інноваційні технології навчання в початковій школі* / Автори-упорядники В. П. Телячук, О. В. Лесіна. — Х.: Вид. група «Основа»: «Тріада+», 2007.
6. *Золотий колосок: Збірник фольклорних і літературних творів.* — К.: Освіта, 1994.
7. *Куріпта В. І.* Навчальні ігри на уроках читання. 1–4 класи. — Х.: Вид. група «Основа»: «Тріада+», 2008.
8. *Навчання в 3 класі: Посібник для вчителя* / Під ред. М. С. Вашуленка, Н. Ф. Скрипченко та ін. — К.: Освіта, 1993.
9. *Програми для середньої загальноосвітньої школи. 1–4 класи.* — К.: Початкова школа, 2006.
10. *Розвиток навички читання: Методичні рекомендації.* — К.: Освіта, 1993.
11. *Савченко О.* Особливості методичної роботи за «Читанкою», 3 клас // Початкова школа. — 2004. — № 2–3.
12. *Савченко О. Я.* Читанка: Підручник для 3 класу. — Ч. І. — К.: Освіта, 2003.
13. *Тимофієва Л. П.* Швидкочитайлик: Навчально-методичний посібник. — Тернопіль: Мальва-ОСО, 2002.

Навчальне видання

Серія «Початкова школа. Мій конспект»

Укладач

БАРДАКОВА Юлія Євгенівна

ЧИТАННЯ. 3 КЛАС. II СЕМЕСТР

Навчально-методичний посібник

Редактор *О. В. Грабар*

Технічний редактор *О. В. Лебедєва*

Коректор *О. М. Журенко*

Підписано до друку 10.03.2010. Формат 60×90/8.

Папір офсет. Друк офсет. Гарнітура Шкільна.

Ум. друк. арк. 17,0. Замовлення № 10-03/15-05.

ТОВ «Видавнича група «Основа»»

61001, м. Харків, вул. Плеханівська, 66

тел. (057) 731-96-33

е-mail: office@osnova.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 2911 від 25.07.2007 р.